

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KUTUP (SEYYİD) OSMAN FAZLÎ DİVÂNİ
İNCELEME-METİN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kadri ERDEM

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. B. Ali KAYA

AĞUSTOS-2008

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KUTUP (SEYYİD) OSMAN FAZLÎ DİVÂNİ
İNCELEME-METİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kadri ERDEM

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

Bu tez 27/08/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oy birliği ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. B.Ali KAYA   **Yard. Dr. Hüseyin YORULMAZ**   **Yard. Dr. Mahmut KIRKPINAR**

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Kadri ERDEM

02.05.2008

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	ii
ÖZET	iii
SUMMARY	iv
GİRİŞ	1

BÖLÜM 1: KUTUP (SEYYİD) OSMAN FAZLÎ'NİN HAYATI-ESERLERİ KİŞİLİĞİ

1.1. Hayatı	6
1.2. Eserleri	11
1.3. Kişiliği.....	13
1.3.1. İlmî-Tasavvufî Kişiliği	13
1.3.2. Edebî Kişiliği, Şiir Anlayışı.....	15

BÖLÜM 2: DİVANIN İNCELENMESİ

2.1. Divanın Şekil Yönünden İncelemesi	17
2.1.1. Vezin	17
2.1.2. Kafiye	19
2.1.3. Redif	22
2.1.4. Dil Ve Üslûp Özellikleri	23
2.2. Divanın Muhteva Yönünden İncelenmesi.....	24
2.2.1. Din.....	24
2.2.1.1. Allah.....	24
2.2.1.2. Melekler.....	25
2.2.1.3. Dinî-Tarihî-Efsanevî Şahsiyetler	26
2.2.1.4. Ayetler.....	33
2.2.1.5. Hadisler.....	34
2.2.1.6. Dinî Kaynaklı Sözler.....	34
2.2.1.7. İbadetle İlgili Kavram ve Terimler.....	35
2.2.1.8. Ahiretle İlgili Kavram ve Terimler.....	37
2.2.1.9. Diğer İtikadî Kavram ve Terimler	37

2.2.1.10. Tarikatla İlgili Kavram ve Terimler.....	38
--	----

BÖLÜM 3: METİN

3.1. Nüsha Tavsifi.....	39
-------------------------	----

3.2. Metnin Transkripsiyonunda ve İmlâsında İzlenen Yol.....	40
--	----

3.3. Transkripsiyon İşaretleri.....	41
-------------------------------------	----

3.4. Transkripsiyonlu Metin.....	42
----------------------------------	----

SONUÇ	223
--------------------	-----

KAYNAKÇA	224
-----------------------	-----

ÖZGEÇMİŞ	226
-----------------------	-----

KISALTMALAR

AKM	Atatürk Kùltür Merkezi
a.s.	Aleyhisselam
B.	Beyit
Bkz.	Bakınız
c.	Cilt
çev.	Çeviren
d.	Doğum
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
G.	Gazel
Haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
h.	Hicri
Ks.	Kaside
m.	Miladi
Nr.	Numara
Ö.	Ölüm tarihi
s.	Sayfa
TDEA	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TTK	Türk Tarih Kurumu
t.y.	Türkçe Yazmalar
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğçerleri
vr.	Varak
Yay.	Yayınevi
yy.	Yüzyıl

Tezin Başlığı: Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divanı İnceleme-Metin	
Tezin Yazarı: Kadri ERDEM	Danışman: Doç. Dr. B. Ali KAYA
Kabul Tarihi: 27Ağustos2008	Sayfa Sayısı: V (ön kısım) + 224 (tez)
Anabilimdalı: Türk Dili ve Edebiyatı	Bilimdalı: Eski Türk Edebiyatı
<p>Bu çalışmamız, 17.yy.'da yaşamış Celvetî şeyhi Kutup Osman Fazlî'nin hayatı, eserleri, divanı ve divanının incelenmesi konularını kapsamaktadır.</p> <p>Dinî-tasavvufî bir şahsiyet olan Osman Fazlî'nin tasavvufî-itikadî konuları ele alan eserleri ile ilgili bazı çalışmalar yapılmıştır. Ancak divanı ile ilgili bilgilere bugüne kadar ulaşılamamıştır.</p> <p>Bu çalışmamızla, Osman Fazlî'nin1657 yılında (hicri 1069) te'lif ettiği ve tek nüshası bulunan el yazması divanını ortaya çıkarttık. Çalışmamız üç ana bölümden meydana gelmektedir: Birinci bölüm, Osman Fazlî'nin hayatı, eserleri, tarikatı konularını; ikinci bölüm, divanın şekil ve muhteva açısından incelenmesini; üçüncü bölüm, divan metnini içermektedir.</p> <p>Bu çalışma ile Osman Fazlî'nin bilinen dinî yönünün yanında –divan tertip edecek kadar- bir edebî yönünün de olduğunu ortaya çıkardık.</p>	
Anahtar kelimeler: Kutup Osman Fazlî, Celvetîlik, Divan Edebiyatı	

Title Of Thesis: Divan of Authority Osman Fazlî: Examine-Text	
Author: Kadri ERDEM	Supervisor: Assoc. Prof. Dr. B. Ali KAYA
Date: 27August 2008	Page numbers: V (first part)+224 (main thesis)
Department: Turkish Language and Literature	Subfield: Turkish Language and Literature
<p>In this study, life, works and Divan of the Authority Osman Fazlî(Sheikh of Celvetî) was examined which was live in the 17th century.</p> <p>There were some studies exist in literature about Osman Fazlî's sufistic-firm belief works. But there weren't found any knowledges about his Divan until now.</p> <p>In this work, we find the handwritten unique divan of Osman Fazlî's was written in 1657. This study contains three parts. The first part includes life, works and sufistic topics of the Osman Fazlî. The second part includes investigation of his divan by formalist and contents point of views. The third part includes the main texts of his divan.</p> <p>We were extract the literary attribute of Osman Fazlî in addition to his well known islamic and sufistic attributes by performing this study.</p>	
Key words: Authority Osman Fazlî, Celvetî , Literature of Divan	

GİRİŞ

17. yüzyıl, Osmanlı tarihinde büyük değişikliklerin, önceki dönemlere göre birçok olumsuzluğun yaşandığı bir duraklama dönemi, bir dönüm noktasıdır. Bu dönem, Osmanlı Devleti'nin, kaybettiği savaşlar ve topraklar yüzünden dışarıda, iç isyanlar ve istikrarsızlıklar yüzünden de içeride itibar kaybettiği bir dönemdir.

“17.yüzyılda Osmanlı Devleti siyasî ve sosyal yönlerden duraklama dönemine girmiş, devlet teşkilatı, askerî yapı ve iktisadî durum yönünden ise büyük sarsıntılar geçirmiştir. Osmanlı'nın ilk üç asrında 13 sultan tahta çıkarken, sadece bu asırda 9 sultan tahta geçmiştir. Bunların tahta kalma süreleri ise ortalama 9 yıldır. Hatta bu sultanların ekseriyeti geçen asırlarda olduğu gibi sancaklara gönderilip hem padişahlık için gerekli olan eğitimden geçirilmemiş, hem de devlet yönetimi tecrübesi kazandırılmamışlardır. Hatta şehzadelik dönemlerinde ölüm korkusu içerisinde dört duvar arasında yaşamaktan aklını kaybetme noktasına gelenler dahi olmuştur. Bu dönemde görülen istikrarsızlığın bir diğer göstergesi de, toplam 62 sadrazamın yönetime gelmesidir. Tahta çıkan padişahların bir kısmının çocuk denecek yaşta olmaları, yönetime valide sultanların müdahalelerine ve bununla beraber birçok entrikanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu dönemde devlet otoritesinin bozulması neticesinde İstanbul, Anadolu ve bazı eyaletlerde isyanlar çıkmıştır. İstanbul'daki isyanlar çoğu zaman maaşlarının yetersizliğini veya zamanında ödenmemesini bahane eden yeniçeri ve sipahiler tarafından çıkarılmıştır. Bazen de yeniçeriler kimi devlet adamları tarafından şahsî çıkarları için kışkırtılarak ayaklandırılmışlardır” (Şentürk ve Kartal, 2005:355).

Devletin bütün müesseselerinde görülen bozulma ve çözülme ulemayı da etkilemiştir. Kadızâde Mehmed Efendi'nin kötü gidişin önlenmesi için, her türlü bid'attan arınarak Asr-ı Saadet hâline dönmek gerektiği şeklindeki düşüncesi, tarihe “Kadızâdeliler-Sivâsîler mücadelesi” şeklinde geçecek bir münakaşanın da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Müspet ilimlerin tahsili, ezan, na't ve mevlidin makamla okunması, devran ve sema'nın meşruiyeti vb. birçok husus tartışma konusu olmuştur. Kadızâdeliler-Sivâsîler meselesi XVII. yüzyılda İstanbul'da başlamış olmasına rağmen Anadolu'da da kendisini hissettirmiştir. Etkilerini azil, tayin, sürgün hatta idamlara kadar vardirmiştir.

Sonuç olarak XVII. yy. bütün müesseselerinde bozulma ve çözülmeyi yaşayan Osmanlı Devleti'nin hızla “kemal”den “zevale” doğru sürüklendiği bir dönemdir. Ancak dönemin bütün bu olumsuzlukları kültür ve edebiyata olumsuz etki etmez. Edebiyatımız önceki yüzyıllara göre güçlenerek gelişimini devam ettirir.

“Osmanlı Devleti’nin siyasî, iktisadî ve içtimaî alandaki olumsuz görüntüsüne rağmen Türk edebiyatının yükseliş ve gelişimini devam ettirdiği görülmektedir. Belli bir geleneğe tâbi olan ve o geleneğin belirlediği kriterler ile oluşumunu ve gelişimini sağlayan klasik edebiyat XVI. yy.da tekâmülünü tamamlayarak muhkem bir seviyeye ulaşmıştır. Bundan dolayı da bu asırdaki olumsuzluklardan fazla etkilenmeyip gelişimini devam ettirmiştir. Bunda temel etkenlerden biri de şüphesiz şiirin hayatın bir parçası sayılması olmuştur. Nitekim geçmiş asırlarda olduğu gibi bu devirde de Osmanlı hanedanı âlimi ve sanatkârı, dolayısıyla şairi koruma politikasını devam ettirmiştir” (Şentürk ve Kartal, 2005:362).

Çalışmanın Konusu

17. yüzyılın yukarıda saydığımız özellikleri içinde yaşayıp dinî-siyasî hayatta çeşitli roller üstlenerek etkili olmuş bir şahsiyet olan Celvetî şeyhi Kutup Osman Fazlî’nin hayatı, tarikatı, eserleri hakkında bilgi verilmesi ve divanının incelenmesidir.

Çalışmamızda, şairimiz Kutup Osman Fazlî’nin hayatını ele aldık. Siyasî ricalle münasebetleri, mücadeleleri, olaylara müdahaleleri ve hayatının sonuna doğru sürgün edilmesini araştırdık. Mensup olduğu Celvetî tarikatını, Kutup Osman Fazlî’nin tarikat silsilesini ve halifelerini tanıttık. Eserlerini kısaca tanıttık. Ayrıca klasik edebiyatımızda “Fazlî” mahlasını kullanmış şairleri tanıtarak Kutup Osman Fazlî’nin ayırıcı yönünü belirttik. Bütün bu yönleri ortaya koyduktan sonra Kutup Osman Fazlî’nin divanını Latin harflerine çeviriyazı ile çevirdik ve üzerinde bir inceleme yaptık.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma ile bu güne kadar ortaya çıkarılmamış bir eseri, Kutup Osman Fazlî’nin divanını gün yüzüne çıkartarak bilim dünyasına kazandırdık. Kutup Osman Fazlî ile ilgili bilgi veren kaynakların hiç birisi onun bir divan tertip ettiğine dair herhangi bir bilgi vermemektedir. Dinî-tasavvufî-itikadî konularda eserler vermiş bir müellif, bir şeyh olan Kutup Osman Fazlî’nin bir divan tertip etmiş olduğunu da bu çalışmamızla ortaya koyduk.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi 173-2 numarada kayıtlı eseri incelenmek üzere değerlendirdiğimizde, eserin müellifi ile ilgili bir problemle karşılaştık. Beraberce ciltlenmiş üç farklı bölümden meydana gelen kitabın 2.

bölümünün başında “Fazlî divanı” yazıyordu. 173-2 kayıt numarası verilen bu bölümdeki divan Kültür Bakanlığı internet sitesinde Kara Fazlî’ye atf ediliyordu. Gül ü Bülbül mesnevisi ile meşhur olmuş Kara Fazlî’nin divanını bulmanın mutluluğunu yaşarken tarihler dikkatimizi çekti. Divanın sonundaki ferağ kaydında müellif hicri 1069 (miladî 1657) tarihini ortaya koyuyordu. Kara Fazlî’nin, diğer adıyla Fazlî Ali Çelebi’nin ise ölüm tarihi hicri 971 (miladî 1564)’di. Dolayısıyla bu eser Kara Fazlî’nin olamazdı. Çünkü Kara Fazlî’nin ölümü ile eserin telif tarihi arasında yaklaşık bir asırlık bir zaman farkı vardı. Aslında dikkatle incelendiğinde bu yanlışlık Kültür Bakanlığı internet sitesinden de fark edilebilirdi. Zira eserle ilgili kayıta alt alta sütunlarda, müellifin ölüm tarihi ile eserin telif tarihi yazılmıştı. Bu yanlışlığı kısa bir araştırmadan sonra fark etmemizin akabinde eserin müellifi ile ilgili araştırma yapmaya başladık. Klasik edebiyatımızda “Fazlî” mahlasını kullanmış şairlerimizle ilgili bilgi topladık. Tezkireler ışığında tespitlerimize göre Fazlî mahlası, klasik Türk edebiyatında altı şair tarafından kullanılmıştır:

1. Fazlî-i Leng¹

“Edirne’de doğdu. Asıl adı Feyzullah olup, Fazlî-i Leng (Topal Fazlî) sâniyle tanındı. Öğrenimini tamamlayıp Ümmü’l Veledzâde’den mülâzım oldu. Resmî bir göreve atanmak üzere iken Kanunî döneminde öldü. Kendini büyük bir şâir ve âlim sanırdı.”(Haluk İpekten vd. 1988:132.) Resmî bir göreve atanmadan, Kânûnî Sultan Süleyman devrinde ölmüştür. Ölüm tarihi bilinmemektedir. Kendini büyük bir âlim ve şair sanan Fazlî-i Leng’in şairliği hakkında Aşık Çelebi şunları söylemektedir:

“Merhûm leng idi. Ol vasfda hâmesiyle hem-reng idi. İ’tikadı üzre şi’rde ayagın çeker yogdı. Vesair fazlda hod terâzû-vâr bir canibe agsak dimezdi. Cârû’llah ile dengâ-deng idi. Hâmesiyle elbir idüp ayakların arsâ-i nazma düz basup biribiriyle hem-palık ile eyleseler sahn-ı pehn-i beyan anlara teng idi. Gayet iftihâr itdügi beyt budur ki:

Beyt:

Hattun irişdi virdi âşûba ol cemâli

Gûyâ diyâr-ı Rûm’ı tutdı çıkup celâlî” (G.M. Meredith-Owens1971:197b).

---

¹ Daha fazla bilgi için bkz.: Âşık Çelebi, Meşâ’irü’ş-Şuarâ or Tezkere Of Aşık Çelebi, (G.M. Meredith-Owens) London-1971, s. 197b (Sehî Bey’in Heşt-Behişt ve Gelibolulu Âlî’nin Künhü’l-Ahbar’ında da Fazlî-i Leng ile ilgili bilgiler yer almaktadır.)

2. Fazlî (Kara)²

“İstanbul’da doğdu. Bir saracın oğlu olup, asıl adı Mehmet’tir. Saraczâde, daha çok da Kara Fazlî sanıyla tanındı. Öğrenimini tamamladıktan sonra Zatî’nin dükkânına devam etti. Kanunî’nin şehzâdeleri Mehmet, Musatafa ve Selim’e divan kâtipliği yaptı. II. Selim’in maiyetinde Debîr-i Hakanî, sonra reisülküttap oldu. Kütahya’da öldü. Ölüm tarihi Hasan Çelebi ile Âşık Çelebi’de h. 970/1563-64 olarak kayıtlıdır. Fazlî, bütün kaynaklarda döneminin önde gelen isimlerinden biri olarak kaydedilir. Hümâ-yı Hümâyun, Gül ü Bülbül, Nahlistan adlı eserleri vardır.” (Haluk İpekten vd.1988:131.)

2. Fazlî³

“(Ö.982/1574-75) Tevârih-i Âli Osman yazarı İdris-i Bitlisî’nin oğlu, Ebu’l-Fazl Çelebi’dir. Öğrenimini tamamladıktan sonra Bursa Sultaniye Medresesi’nde Kadı Bağdadî’ye müdirdi oldu. Müeyyedzâde’den mülâzım olduktan sonra kadı, Müeyyedzâde’nin kazaskerliği sırasında Anadolu, ardından da Rumeli defterdarı olarak atandı. Azl edilince Tophâne’de güzel bir bahçe içinde ev, mektep ve cami yaptırdı. Burada dönemin ileri gelenleri ile sohbetler düzenledi. Hacca giderken yolda öldü. Fazlî’nin üç dilde şiirleri vardır. Özellikle inşası ile dikkati çekti. Hafız Divanı’na nazire gazel söyledi. Yavuz dönemi olaylarının tarihini yazdı”(Haluk İpekten vd.1988:131). Divanı Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi’nde Farsça Yazmalar arasındadır (Nr:1289)⁴. Kınalı-zâde Hasan Çelebi tezkiresinde, şiirlerine örnek olmak üzere bazı beyitleri yer almaktadır:

Âsmanî libâs ile ol mâh
Gün gibi oldı âleme meşhûr

Çak idüp cîb-i valsı dest-i seher
Beni ol mehden eyledi mehcûr

² Daha fazla bilgi için bkz.: Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-Şuarâ, (Haz. İbrahim Kutluk), TTK Yay., Ankara 1981, II.cilt, s.751; Mustafa Özkat, Kara Fazlî Dîvânı, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İst., 2005

³ Daha fazla bilgi için bkz.: Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü’ş-Şuarâ,(Haz. İbrahim Kutluk), TTK Yay., Ankara 1981,II.cilt, s.751-754; Beyanî Mustafa Bin Carullah, Tezkiretü’ş-Şuarâ,(Haz. İbrahim Kutluk) TTK Yay., Ankara-1997, s.206-207; Meral Dağlı, “Fazlî, Ebu’l-fazl Çelebi” TDEA, Dergah Yay., İstanbul-1979, cilt III ,s.171; Ahdî ve Gülşen-i Şuarası (İnceleme-Metin) (Haz. Dr. Süleyman Solmaz), AKM yay., Ankara, 2005. s.117 (Sehi Bey’in Heşt-Behişt ve Âşık Çelebi’nin Meşâ’irü’ş-Şu’arâ adlı tezkirelerinde de şairle ilgili bilgiler yer almaktadır.)

⁴ Divan 66 varaktan oluşmakta olup, her sayfada 15 satır (2 sütun) yer almaktadır. 290x167(222x98)mm. ölçüsünde, talik hatla yazılmıştır. Divan’ın baş kısmında 13 varaklık Farsça mensur bir mukaddime yer almakta; burada Sultan II. Bayezid, Yavuz Sultan (I.) Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve Sultan II. Selim (Sarı) övülmektedir. 13b-21b arasında kasideler 21b-66a arasında gazeller yer almaktadır. (bkz. Ali Rıza Akbulut; Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi’ndeki Türkçe- Farsça- Arapça Yazmalar Kataloğu, Kayseri-1982, s.148)

4. Fazlî (Fuzulî-zâde)⁵

“Klasik Türk edebiyatının en meşhur şairlerinden Fuzulî'nin oğludur. Ahdî, onu ilimle uğraşan, kanaatkâr, üç dilde şiir yazabilen, özellikle muamma söylemede ve tarih düşürmede usta olarak tanımlar” (Haluk İpekten vd., a.g.e. s.132.). Bağdatlı Ruhî, kendisine “zamanın tarihçisi” lakabını takmıştır. Murat Paşa tarafından Bağdat'ta yapılan Muradiye Camii'nin kitabesini Fazlî yazmıştır. h.1014 (m.1605) yılında vefat etmiştir.

5. Atpazarî (Kutup) Osman Fazlî:

Klasik Türk edebiyatında “Fazlî” mahlasını kullanan şairlerden biri olan Osman Fazlî'nin hayatı, tarikatı ve eserleri ile ilgili olarak ileride ayrıntılı bilgi verilecektir.

6. Fazlî (Şeyh Nasuhi-zâde)⁶

Adı Mehmet Feyzullah'tır. Doğum tarihi belli değildir. Üsküdar Doğancılar Tekkesi şeyhi Şeyh Nasuhi-zâde Alaaddin Efendi'nin oğludur. Babasının ölümünden sonra aynı tekkenin şeyhi olmuştur. h.1218 (m.1803/4) yılında vefat etmiştir.

Karşılaştırma ve değerlendirmelerimizin sonucunda bu eserin Kutup Osman Fazlî'ye ait olduğuna karar verdik; zira 17.yüzyılda yaşamış ve Fazlî mahlasını kullanmış bir tek şair vardı. O da Kutup Osman Fazlî idi.

Araştırmamız sonunda ayrıca şairimizle isim benzerliği olan üç ayrı şair üzerinde akademik çalışma yapıldığını tespit ettik: Kara Fazlî⁷, Seyyid Osman⁸ ve Seyyid Osman Adapazarî⁹. Bu çalışmalarını temin ettik ve inceledik. Bunun sonucunda Kara Fazlî Divanı'nın mürettep bir divan olmayıp şairin mecmualardaki şiirlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğunu, Seyyid Osman ve Seyyid Osman Adapazarî adlı şairlere ilişkin yapılan çalışmaların ise esasen tek bir şaire ait olduğu, ancak bu durumun tezleri hazırlayanlar tarafından farkedilmediğini belirledik. Vardığımız bu sonuç aynı zamanda şairimizin divanının çalışılmadığı yolundaki kanaatimizi pekiştirdi.

⁵ Daha fazla bilgi için bkz.: Fazlî (Fuzulî-zâde) TDEA, Dergah Yay., İstanbul-1979, cilt III, s. 171. (Ahdî'nin Gülşen-i Şu'arâ adlı tezkiresinde de şairle ilgili bilgi yer almaktadır.)

⁶ Daha fazla bilgi için bkz.:Haluk İpekten, vd., a.g.e., s.132 (Arif Hikmet Tezkiresi'nde de şairle ilgili bilgi yer almaktadır.)

⁷ bkz. Mustafa Özkat, a.g.ç.

⁸ bkz. Muhsin SERBEST, Divan-ı Seyyid Osman (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, 2002

⁹ bkz. Harun ÇELEBİ, Seyyid Osman Adapazarî Divanı (Transkripsiyonlu metni) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2001

BÖLÜM 1: KUTUP (SEYYİD) OSMAN FAZLÎ'NİN HAYATI ESERLERİ- KİŞİLİĞİ

1.1. Hayatı

Adı, Seyyid Osman b. Seyyid Fethullah'tır. Osman Fazlî Efendi, Fazlî-i İlâhî, Emir Efendi, Emir Sultan, Atpazarî, Şeyh Osman ve Kutub Osman olarak da bilinir. Şiirlerinde “Fazlî” mahlasını kullanmıştır.

Şumnu'da¹⁰ 19 Zilhicce 1041/7 Temmuz 1632 tarihinde doğmuştur. Babası Fetullah Ziyâde, seyyid ve Osmanlı ordusunda görevli bir subaydır. Seyyid bir aileden gelmektedir. Ancak kaynaklarda nesep silsilesi ile ilgili herhangi bir bilgi yokur. Salim tezkiresinde “Ol seyyid-i sahihü'n-neseb olan şeyh-i zi-şanın nam-ı âlileri Osman'dır.” (İnce, 2005:561) diyerek seyyidliğini teyit etmektedir. Babası Osman Fazlî Efendi on yedi yaşındayken vefat etmiştir. Hüseyin Vassaf, babasının Osman Fazlî Efendi'nin doğumunda vefat ettiğini belirterek validesinin terbiyesinde büyüdüğünü belirtmektedir. (Akkuş-Yılmaz, 2006:cilt III s. 61) Ancak diğer kaynaklarda böyle bir bilgi verilmemektedir. On yedi yaşına kadar Şumnu'dan dışarı çıkmayan Osman Fazlî Efendi'nin hayatının sonraki dönemine ait bilgileri müridi ve halifesi İsmail Hakkı Bursevî'nin eserlerinden öğrenmekteyiz.

Osman Fazlî Efendi, on yedi yaşında iken annesinden ilim tahsili için izin ister. Annesinin izninin ardından Edirne'ye giderek Aziz Mahmud Hüdâyî'nin halifelerinden Saçlı İbrahim Efendi'ye intisap eder. Osman Fazlî Efendi'nin gayreti, kabiliyeti şeyhinin dikkatini çeker. Şeyhi ona özel ilgi gösterir. Osman Fazlî Efendi, şeyhinin kızını kendisiyle evlendirmek istediğini anlayınca feyiz alamayacağı düşüncesiyle Edirne'den ayrılarak İstanbul'a gider. İsmail Hakkı Bursevî bu durumu Saçlı İbrahim Efendi'nin Osman Fazlî Efendi'yi irşat etmekten aciz olmasına bağlar.

Osman Fazlî Efendi, İstanbul'da Celvetî tarikatının Üsküdar'daki Hüdâyî Dergâhı'na gider. Aziz Mahmut Hüdâyî'nin kızdan torunu Şeyh Mesud Efendi'ye intisap etmek ister. Ancak Aziz Mahmut Hüdâyî'nin hizmetinde bulunmuş yaşlı bir derviş Şeyh

---

¹⁰ Şumnu, Bulgaristan sınırlarında Balkan sıradağlarının batısında sancak merkezi bir kasaba olup Dobruca Havzası'nda Edirne'den Rusçuk'a giden demiryolu hattının üzerinde bulunmaktadır. Ahali'nin dörtte üçü müslüman geri kalanı Bulgar imiş. Bu gün “Şumen” adıyla anılmaktadır. (Meydan Larousse, İst., 1973 “Şumnu” maddesi)

Mesud'un meczup olduğunu söyleyerek onu Zâkirzâde Abdullah Efendi'ye yönlendirir. Osman Fazlî Efendi, Zâkirzâde Abdullah Efendi'ye¹¹ intisap ederek Zeyrek Camii'ne bitişik tekkesinde ikâmet etmeye başlar. Burada sekiz yıl kadar kalır.

Osman Fazlî Efendi'nin tarikattaki silsilesi Zâkirzâde Abdullah Efendi ve Şeyh Dizdarzâde Ahmed Efendi kanalıyla Celvetiyye Tarikatı'nın piri Aziz Mahmud Hüdâyî'ye ulaşır.

Osman Fazlî Efendi, celvetîlik esasları üzerine sülûkunu devam ettirir. Şeyhinin zahirî ilimlerde ders vermemesi sebebiyle çeşitli hocaların derslerine devam ederek zahirî ilimlerle de ilgilenerek bilgilerini arttırmıştır.

Bir müddet sonra şeyhi, Osman Fazlî Efendi'yi Edirne'ye bağlı Aydos Kasabası'na halife olarak göndermiştir. Bu kasaba, aynı zamanda İsmail Hakkı Bursevî'nin doğduğu yerdir. Burada vaaz ve irşatla meşgul olan Osman Fazlî Efendi, şeyhinin ölümü üzerine halifelikten müstakil bir şeyhliğe çıkar ve Filibe beldesine gider (1068/1657).

Osman Fazlî Efendi, Filibe beldesinde on beş yıldan fazla bir zaman kalır. Ancak talebelerinin günden güne artması bazı insanları rahahtsız eder. Gördüğü bir rüya üzerine Filibe'den ayrılarak 1672 yılında İstanbul'da Atpazarı olarak bilinen semtteki Kul Camii'nde ikamete başlar. İkametinin ilk yıllarında maddî sıkıntılar çeken ve geçimini yazdığı Kur'an cüzlerini satarak temin eden Osman Fazlî Efendi daha sonraki dönemlerde refaha kavuşur. Zamanın Nakîbüleşrafı Kudsîzâde Atpazarı semtinde sahip olduğu bir arsaya kendisine hediye etmiştir. Osman Fazlî Efendi de bu arsaya bir ev inşa ettirmiştir.

“Daha sonra Atpazarî Tekkesi olarak anılacak olan müştemilat kanaatimizce Osman Fazlî Efendi'nin yaptırdığı bu evinin, Manisalı Mehmed Paşa'nın Kul Camii diye anılan camisi ile birleştirilmesinden meydana gelmiştir” (Yılmaz, 2001:367).

Osman Fazlî Efendi, hem Atpazarî Tekkesi'nde hem de Zeyrek Tekkesi'nde irşat faaliyetlerinde bulunur. Aynı zamanda muhtelif camilerde de vaazlarda bulunur.

---

¹¹ Abdullah Efendi, Hüdâyî Dergâhı'nda yetişmiş, Azîz Mahmûd Hüdâyî'nin halifesi Muk'ad Ahmed Efendi (d.1045/ 1636)'den seyr u sülûkunu tamamladıktan sonra bir müddet Manisa'da irşada memur olmuş, bilahare İstanbul'a gelmiştir. Burada önce Zeyrek Zaviyesi şeyhliğine daha sonra Atik Ali Paşa Camii'ndeki Kâsım Çelebi zaviyesi şeyhliğine getirilmiştir. Buradan Tophane Kılıç Ali Paşa Camii ve Fatih Câmii vâzliğine tayin edilmiştir. Abdullah Efendi'nin Bî-çâre mahlasıyla yazdığı ilâhileri bulunmaktadır. 1068 (1657)'de vefat eden şeyhin kabri Üsküdar Miskinler Tekkesi'ndedir. Osman Fazlî şeyhi Zâkirzâde'nin vaaz ve nasihatta takrîr ve tefsir bakımından Üftâde ve Hüdâyî'den üstün olduğu kanaatindedir. Ancak Zâkirzâde'nin yazamadığını da vurgulamıştır. (H. Kâmil Yılmaz, Azîz Mahmûd Hüdâyî-Hayatı Eserleri Tarikatı, s. 245; Mehmet Nermi Haskan, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, c.I, s. 317-322; Evliyalar Ansiklopedisi, c.X, s. 217.)

1095/1684 yılında da Sultan Selim Camii Cuma vaizliğine getirilmiştir. Bu dönemde iki sefer hacca gitmiştir. İlk haccını ne zaman gerçekleştirdiğine ilişkin herhangi bir bilgi kaynaklarda yoktur. İkinci haccını 1091/1680 yılında gerçekleştirmiştir.

“Osman Fazlî Efendi sohbet, vaaz ve zikir meclislerinde Füsusu’l-Hikem’i müzakere ederken getirdiği bir takım yorumlar, hem sufiyyeye karşı olan, hem de onu çekemeyen bir kesimin şimşeklerini üzerine çekmiş, kendisini zaman zaman Şeyhülislam Minkârîzâde Yahya Efendi’ye şikâyet etmişlerdir” (Yılmaz, 2001:366).

Dönemin sadrazamı Köprülü Fâzıl Ahmed Paşa’nın kendisiyle görüşmesi ve devamlı olarak yanına gidip gelerek sohbet etmesini istemesi şöhretini arttırmıştır.

Osman Fazlî Efendi, Osmanlı’nın içte ve dışta büyük sıkıntılar çektiği bir dönemde yaşamıştır. İstanbul’a geldiğinde tahtta Sultan IV. Mehmed oturmaktadır. IV. Mehmed babası Sultan İbrahim’in 1648 yılında yeniçeriler tarafından çıkarılan isyanda öldürülmesi üzerine yedi yaşında iken tahta oturmuştur. Menfaatçi kişiler bu durumu fırsat bilerek haksız yere çeşitli makamlar elde etmişlerdir. Padişahın çocuk yaşta olması valide sultanların birbirleri ile rekabete düşmesine sebep olmuştur. Bu rekabet Kösem Sultan’ın boğdurulması ile son bulmuştur.

Osman Fazlî Efendi, dönemin devlet ricali ve saray ehli ile genel olarak iyi ilişkiler içerisinde olmuştur. Ancak 1094/1683 Avusturya seferinden sonra devlet yönetimi ile arası açılmaya başlamıştır.

Ona göre bu sefer Osmanlılar’ın hayrına değildir. Avusturya ile imzalanan barış devam ettirilmelidir. Bu amaçla Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’ya bir mekyup yazarak savaş yapılmamasını ister. Ancak sadrazam Osman Fazlî Efendi’yi ve onun gibi düşünenleri dinlemez. Savaş yapılır ve kaybedilir.

Padişah IV. Mehmed savaş dönüşünde Osman Fazlî Efendi’yi vaaz ve nasihat için İstanbul’dan Edirne’ye davet eder. Osman Fazlî Efendi de sultanın huzurunda vezirler ve diğer devlet erkânının hazır olduğu bir mecliste ağır ifadelerle yaşanan hezimetin sorumlusu olarak onları gösterir. Padişahın durumu kabul ederek hata ettiklerini itiraf etmesine rağmen, bu durum bazı devlet adamlarının kendisine kin beslemesine sebep olur.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’nın ardından sadrazam olan Kara Kethüda İbrahim Paşa’nın sadareti döneminde mallarına el konularak memleketi olan Şumnu’ya sürgün edilir. Osmanzâde Hüseyin Vassaf Sefine-i Evliya’da:

“Tarih-i Raşid’de okumuş idim: “Bir gün huzur-ı Hümayunda ders takrir ederken ihtilal-i alemlî tasvir eylemesi padişaha keder verdiğiinden Hz. Şeyh’in düşmanları bunu fırsat adderek ilkaat-ı mahsusalarının neticesi Şumnu kasabasında ikâmete memur olmuşlardır” (Akkuş vd. 2006:59). demektedir.

Osman Fazlî Efendi üç ay sürgünde kalır. Kara Kethüda İbrahim Paşa’dan sonra sadarete geçen Bosnalı Süleyman Paşa tarafından İstanbul’a davet edilen Osman Fazlî Efendi’ye itibarı iade edilir. Hatta padişah bile kendisinden özür diler.

Bu sürgünden sonra padişah IV. Mehmed kendisine daha fazla hürmet ederek Pazartesi ve Cuma geceleri saraya davet ederek vaaz etmesini istemiştir.

Avusturya hezimetinden sonra Budin’in de elden çıkması, art arda gelen başarısızlıklar, Sadrazam Bosnalı Süleyman Paşa’nın Mohaç Savaşı’nda savaş meydanından kaçması Osman Fazlî Efendi’nin padişahı ve devlet erkânını şiddetle eleştirmesine sebep olmuştur. Bu sebeple 1687 yılında IV. Mehmed’in tahttan indirilmesi fetvasına ilk imzayı atan o olmuştur.

IV. Mehmed’in yerine kardeşi II. Süleyman tahta çıkar. Ancak bu padişah değişikliği de başarısızlıkları ve yaşanan istikrarsızlığı giderememiştir. IV. Mehmed’in son sadrazamı Sivayuş Paşa tekrar sadarete getirilir. İstanbul’a gelen Sivayuş Paşa’nın ordusundaki zorbalar halka zulmederler. Halk ayaklanır ve saraya yönelir. Zorbalara karşı ayaklanan halkla saray arasında Osman Fazlî Efendi köprü görevi yapmıştır.

Sadrazam Tekirdağlı Bekrî Mustafa Paşa Belgrad Kalesi’ne yardım için düzenlenecek seferde kullanılmak üzere halktan yardım toplanmasını istiyordu. Bunu ilan etmek ve halkı orduya yardım etmeye teşvik etmek için vaizlerden, özellikle de Osman Fazlî Efendi’den bu durumu ilan etmesi istenmişti. Ancak Osman Fazlî Efendi halktan sık sık vergi toplanmasına karşıydı. Bu durumu vaizlik yaptığı Sultan Selim Camii’nde halka anlatarak onları kendi istekleri ile savaşa katılmaya davet etmiştir. Kendisi de savaş hazırlıkları yapmış ve ilerlemiş yaşın rağmen ordu ile beraber Sofya’ya kadar gitmiştir. Ancak Sadrazam Tekirdağlı Bekrî Mustafa Paşa Sofya’dan Belgrad’a gitmesine izin vermemiştir. Ordu yenilgiye uğrayıp dönüncüye kadar Sofya’da onları beklemiş, daha sonra İstanbul’a dönmüştür.

Osman Fazlî Efendi, bu olaydan sonra padişahla ve diğer devlet ricali ile ilişkisini kesme kararı alarak kendi kabuğuna çekilmiştir.

Sadrazam Tekirdağlı Bekrî Mustafa Paşa’dan sonra sadaret makamına getirilen Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa büyük bir toparlanma hareketi başlatır. Rumeli’deki ve

Balkanlardaki isyanlara el atar ve başarılar kazanır. Bu tedbirleri alırken İstanbul'dan ayrılışının herhangi bir karışıklığa meydan vermemesi için II. Süleyman, tahttan indirilmiş padişah IV. Mehmed ve şehzadeleri yanına alır. Ayrıca İstanbul'dan gelen haberler üzerine bazı hocaları sürgüne gönderir. Bu kişiler arasında Osman Fazlî Efendi de vardır. Eşkiyalara yardım ettiği gerekçesi ile Kıbrıs'ın Magosa şehrine sürgün edilmesi için bi "menşur" gönderilir.

Osman Fazlî Efendi bu emir üzerine Konya, Lârende, Silifke, Lefkoşa yoluyla Magosa'ya gider. Burada da irşat ve vaazlarına devam eder. Ancak Kıbrıs valisi bu faaliyetini yasaklar.

Osman Fazlî Efendi sürgün edilişinden bir süre sonra müridi, talebesi ve halifesi İsmail Hakkı Bursevî'ye mektup yazarak kendisini ziyaret etmesini istemiştir. İsmail Hakkı Bursevî de şeyhinin çocukları Mustafa, Osman Dede, Yakup Dede ve Yahya Dede ile birlikte Osman Fazlî Efendi'yi ziyaret etmiştir.

Bu ziyaret sırasında Osman Fazlî Efendi kendi yerine İsmail Hakkı Bursevî'yi şeyh tayin etmiştir. Bu ziyaretten üç ay sonra 17 Zilhicce 1102 tarihinde (Eylül 1691) vefat etmiştir. Magosa'da defnedilmiştir.

İsmail Hakkı Bursevî, şeyhinin ölümüne;

Bülbül-i hoş lehçe-i gül-zâr-ı ma'nadır bu şeyh
Bulmadı âhir bu fânide bekâdan râyihâ

"Kudsiyan-ı pâk-dil Hakkı el açıp dediler
Rûh-ı pâkiçün azizin okuyalım fatiha" (sene: 1102/1691)

beytini tarih düşürmüştür.

Kaybolmaya yüz tutan kabri üzerine tahsildar Seyyid Mehmed Ağa tarafından 1152/1739 yılında türbe ve yanına bir tekke inşa ettirilmiştir.

Fazlî, divanında kendisi ile ilgili bazı bilgiler vermektedir:

Şa'iriz nükte-şinasız 'Arabîyyü'l-aslız
Fazliya sanma ki Etrak-i diyar-ı Rumız (106/B5)

Şer'-i Habib-i Ekreme vardur ita'atim
Sünniyim ehl-i sünnetem ehl-i cema'atim

Sıdkım kavidürür Hanefî mezhebim müdam
Kavl-i kitaba ram u mutî' -i şeri'atim (230/B2-3)

Osman Fazlî Efendi kaynaklara göre, Rumeli, Anadolu ve Hicaz bölgelerine 150'ye yakın halife göndermiştir. Bunların içinden en tanınanı Ruhû'l-Beyan tefsiri müellifi, Celvetiyye'nin Hakki'ye kolunun kurucusu İsmail Hakkı Bursevî'dir. Halifelerinden bazıları şunlardır: Ulu Cami vaizi Abdurrahman Çâkerî, Sunullah Amasyevî, Mehmed Karinâbâdî, Ali Debrevî...

1.2. Eserleri

Osman Fazlî Efendi, dinî ilimler, tasavvuf ve Arap edebiyatı ile ilgili eserler yazmıştır. Yazdığı bu eserler genel olarak önceden önce yazılmış eserlere haşiye ve şerh şeklindedir. Eserleri şunlardır:

- 1. Misbâhu'l-Kalb Şerhu Miftâhi'l-Gayb:** Osman Fazlî Atpazarî'nin, Sadreddin Konevî (Ö.637/1274)'nin Miftâhu'l-Gayb adlı eserine yazdığı şerhidir.
- 2. Mir'âtu Esrâri'l-İrfân :** Bu eser Sadreddin Konevî'nin Fâtîha tefsîrinin hâşiyesidir.
- 3. el-Lâihâtü'l-Berkiyyât fî Keşfi'l-Hucub ve'l-Estâr an Vücûhi Esrâri Ba'zi'l Ehadis ve'l- Âyât:** Bazı ayet ve hadislerin tasavvufî yorumunu yaptığı bu eserinde gönlüne doğan bilgileri vahdet-i vücûd çizgisindeki bir tasavvuf anlayışıyla kaleme almıştır. Çeşitli sûrelerden altmış altı âyetin tefsirin ve birkaç hadîsi ihtîva eden eser müridi İsmail Hakkı Bursevî'nin meşhur tefsîri Rûhu'l-Beyân'ın kaynaklarından biridir.
- 4. Tecelliyât-ı Berkîyye:** Bu eser Muhyiddin-i Arabî'nin Aşkîyye kasidesinin şerhidir.
- 5. Fethu'l Bab:** Münazara ilmîne dair Adudu'd din Ahmed b. Rükneddin Ahmed el-İci (Ö. 1355)'nin Risâletü'l- Adûdiyye adlı eserinin şerhidir.
- 5. Risâle-i Rahmâniyye fî Beyân-i Kelimeti'l-İrfâniyye:** Esmâ-i ilâhiyye ile ilgili bir eserdir.
- 6. Mektûbât-ı Osman Celvetî li-Tilmîzihî Şeyh İsmail Hakkı:** Bu eser Osman Fazlî Efendi'nin İsmâil Hakkı Bursevî'ye yazdığı mektuplardan oluşmaktadır.
- 7. Şerhu Fusûsi'l-Hikem**
- 8. Hâşiye alâ Muhtasari'l-Maânî:** Bu eser Sa'duddin Taftâzânî'nin Muhtasaru'l-Maânî isimli eserine yazılmış bir hâşiyedir.
- 9. Hidayetü'l -Mütehayyirin:** Hikmet ve kimya ilmi ile ilgilidir.

10. Mutavvel Haşiyesi: Beyan ilmi ile ilgilidir.

11. Hâşiye alâ Muhtasar-i Şerhi't-Telhîs: Arap Edebiyatına dairdir.

12. Hâşiye alâ Muhtasarî's-Sa'd.: Muhtasarü'l-Meanî'nin bir haşiyesi olan Haşiyeye-i Mağribiyye ile birlikte basılmıştır.

13. Şerh-i Tenkih: Bu eser fıkha dairdir.

14. Gâyetü'l-Müntehâb

15. Hâşiyetu Muhtasar ala şerhi Telhicü'l-Miftah: Arap Edebiyatına dair bir eserdir.

Saydığımız bu eserlerinin dışında, Necdet YILMAZ'ın “Osmanlı Toplumunda Tasavvuf” isimli eserinde kaynak gösterilmeden Umdetü'l-Fevaid, Şerh-i Hanefiyye, Levazıh, Tuluu'ş-Şems ve'l-İşrak, İlahiyyat gibi eserler de Osman Fazlî'ye atfedilmektedir. Osman Fazlî'nin hayatı ve eserleri ile ilgili bilgi veren diğer kaynaklar bu eserlerle ilgili herhangi bir bilgi vermemektedir.¹² Necdet YILMAZ, bu eserlerden “İlahiyyat” isimli eserin içeriğini “Fazlî mahlasıyla yazdığı şiirlerden oluşmaktadır (Yılmaz 2001: 372–373).” şeklinde belirtmektedir. Çalışmamızla ilgisi dolayısıyla bu eseri inceledik. İncelemenin sonucunda şiirlerde “Fazlî” mahlasının kullanılmadığını, “Seyyid” ve “Osman” mahlaslarının kullanıldığını gördük. Beraberce ciltlenmiş iki farklı eserden oluşan bu kitabın ilk bölümünde “Tuluu'ş-Şems ve'l-İşrak” adlı eser, ikinci bölümünde de “Seyyid Osman Divanı” bulunmaktadır. Osman Fazlî'ye ait olduğu zannedilen bu eser, aslında 18.yy.da yaşamış Kadirî tarikatı şeyhlerinden Seyyid Osman Adapazarî tarafından telif edilmiş bir eserdir. Eserin ilk varaklarındaki “Pirimiz Abdülkadir-i Geylanî....” vb. ifadeler bunu ortaya koymaktadır. Seyyid Osman Adapazarî'ye ait olan divanın bu nüshasının da konu ile ilgili yapılan çalışmada tespit edilmediğini gördük.¹³

---

¹² bkz.: Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz, Osman-zâde Hüseyin Vassaf, Sefine-i Evliya, Kitabevi, İst., 2006, c.III, s. 61; Muhammed Bedirhan, Osman Fazlî Atpazarî Hayatı Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İst., 2006 s.66; Sâkıp Yıldız “Atpazarî Osman Fazlî” DİA c.IV, s. 84; Pervin Çapan, Mustafa Safayî Efendi Tezkire-i Safayî, AKM Başkanlığı Yayınları, Ank., 2005, s.464; Adnan İnce, Tezkiretü'ş-Şuara Salim Efendi, AKM Başkanlığı Yayınları, Ank., 2005, s.561-562

¹³ bkz. Harun ÇELEBİ,a.g.ç.

Bu eserlerinin dışında Osman Fazlî'ye ait olduğunu tespit ettiğimiz h. Zilkade 1067 (m. Eylül 1657) tarihinde telif ettiği Camî-i Kasas¹⁴ adlı mesnevisi de vardır. Bu eseri divanı ile beraber ciltlenmiştir. İlk bölümde Cami-i Kasas, ikinci bölümde divanı vardır.

1.3. Kişiliği

1.3.1. İlmî-Tasavvufî Kişiliği

Osman Fazlî Efendi, şairliğinden ziyade tasavvufî kimliği ile tanınan bir kişidir. Dönemin önde gelen âlim ve mutasavvıflardandır. Mutasavvıf kimliği ağır basmakla beraber yalnızca tasavvufla iştigal etmemiş, talebelik döneminde şeyhi Zâkirzâde Abdullâh'ın zahirî ilimleri ders vermemesi üzerine başka hocalardan zahirî ilimler de talim etmiştir.

İlmî şahsiyetinin şekillenmesinde mensubu olduğu Celvetiyye Tarikatı'nın kurucusu Aziz Mahmud Hüdâyî'nin “ilm-i halini bilmeyen kimselerin tarikat feyzinden faydalanamayacağını, âlim olmayan kimselerin rehberliğinin de cehâlet olacağını önemle belirtmesi” (Eraydın 1994:428–429). etkili olmuştur. Nitekim yazdığı eserlerin bir kısmı zahirî ilimlerle ilgilidir ve kendisi de talebelerine bu ilimleri ders vermiştir. Dervişleri ile beraber medrese talebelerinin de derslerine devam etmesine izin vermiştir. Osman Fazlî Efendi, tasavvufî yolda İbnü'l-Arabî ve Sadreddin Konevî çizgisini takip etmiştir. Yazdığı tasavvufî eserler bu iki zatın eserlerine şerh ve haşiye şeklindedir. Bu iki mutasavvıf dışında fikirlerinin oluşumunda selefleri Zâkirzâde, Hüdâyî, Üftâde gibi Celvetî Tarikatı'nın büyükleri de geniş ölçüde etkili olmuştur. “Eserleri vahdet-i vücud açısından bir orjinallik taşımamakla birlikte müellifin kendi ilham ve varidatının mahsulü olmaları sebebiyle önemlidir” (DİA c.IV, s. 84).

---

¹⁴ Fâilâtün Fâilâtün Fâilün vezniyle yazılmış olan bu mesnevinin bir nüshası, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi No: 173/1'de kayıtlıdır. Eser,

Cân u dilden Hakk'a hamd eyle dilâ
Besmeleye it kelâma ibtidâ

beytiyle başlar.

Oldı tarih işbu mısra' Fazliyâ
Cümlesinün ruhları şâdân ola

beytiyle son bulur. (bkz. Yücel Dağlı vd. a.g.e. s.80)

Osman Fazlî Efendi, sülûkunu Celvetî esasları üzerine yapmıştır. Celvetiyye tarikatı Aziz Mahmud Hüdâyî tarafından teşekkül ettirilmiştir. Bir Celvetî şeyhi olan İsmail Hakkı Bursevî Celvetiyye'nin ilk defa İbrahim Zahid Geylanî'den zuhur ettiğini söyler.

“Sâlikin belli bir süre için toplumu terk ederek inzivaya çekilmesi, bu süre içinde kötü huylarını bırakıp iyi huylar edinmeye çalışması halvet, bu işi başardıktan sonra toplum hayatına dönmesi celvettir. Tasavvufta ilk dönemlerde bir makam adı olarak kullanılan halvet ve celvet daha sonra birer tarikat adı olarak kullanılmıştır” (DİA, cVII, s. 273).

“Celvet, yerini yurdunu terk etmek manasına gelir. Tasavvufta ise, kulun Hakk'ın sıfatlarıyla muttasıf olarak halvetten çıkışına ve O'nun varlığında yok oluşuna (fena fillah) denir. Celvet, gerçek manasıyla halk arasında, Hak ile beraber olmaktır. Bâ heme ve bî heme=Herkesle beraber, buna rağmen yalnız” (Eraydın, 1994:426).

Celvetiyye Tarikatı Halvetiyye'nin bir koludur. Bayramiyye ile de doğrudan ilgisi vardır. Kurucusu zamanında kısa sürede Anadolu'da ve Balkanlar'da yayılmıştır. Toplum hayatında aktif rol almayı ilke edinen bu tarikat yayıldığı bölgelerde halk ve elit zümre üzerinde etkili olmuştur.

Celvetiyye Tarikatı sünnî esaslara dayanan bir tarikattır. Hz. Ali kanalıyla geldiği için cehrî zikri esas alır. Sülûk adabının temelini Hüdâyî'nin tevhid zikri adını verdiği kelime-i tevhid zikri teşkil eder.

“Celvetiyye'de sülûkun tabiat, nefis, ruh ve sır olmak üzere dört mertebesi vardır. Şeriatın mukabili olan ilk mertebede sâlik bedenî ihtiyaçlarını ibadetini engellemeyecek şekilde karşılar ve helal olanlarla yetinirse nefis mertebesine yükselir. Bu mertebe, nefsi kötü huy ve fiillerden arındırma mertebesidir. Bu ise ancak sürekli mücadele ve riyazetle gerçekleştirilebilir. Ruh ve sırrın ıslahı bu mücadele neticesinde mümkün olur. Bu mertebenin mukabili de tarikattır. Ruh mertebesi, sâlikin ruhu ile ilgi kurduğu ve marifetullahaya yöneldiği mertebedir. Bu mertebede ilm-i ledün esrarı da zahir olmaya başladığından aynı zamanda keşf mertebesidir ve marifet makamına tekabül eder. Marifet ve İlâhî aşk makamına ulaşan sâlik son olarak sır mertebesine ulaşır. Hakikatın mukabili olan bu mertebe mahy, fena, tecelli ve vuslat makamıdır. Sâlik bu mertebede kemale ermiş olarak mücâhedattan lezzet duymaya başlar.

Bu dört makamın her birini ayrı ayrı sembolik renklerle yorumlaya Hüdâyî'ye göre tabiat mertebesinin rengi siyahtır. Siyah bedeninin aslı olan toprağın sembolüdür. Nefis mertebesinin rengi olan kırmızı havanın sembolüdür. Ruh mertebesi sarı renk ile temsil edilir ve ateşe tekabül eder. Sır mertebesi ise saydam olup suyu temsil eder. Böylece dört makam ve mertebe “anasır-ı erbaa” ile temsil edilmiş olur. Sâlik bu mertebeleri aşınca kendi vücudu ortadan kalkar, geriye vacibü'l-vücut olan Hakk'ın vücudu kalır. Celvetî dervişi, bu usul üzere sülûkunu tamamladıktan sonra şeyhi tarafından halife tayin edilerek kendisine irşad görevi verilir” (DİA, cVII, s. 273).

Diğer tarikatlarda sema, devran vb. isimler verilen âyine, diz üstü oturularak icra edildiği için Celvetiyye Tarikatı'nda "nısf-ı kıyam" denilir. Celvetî tacı on üç terkli olup kubbesi siyaha yakın koyu yeşildir.

Tarikatın kurucusu olan Aziz Mahmud Hüdâyî mutasavvıf ve şair kimliği yanında aynı zamanda bir musikişinastır. Yazdığı şiirleri bizzat kendisi bestelemiştir. Bu durum kendisinden sonraki Celvetî şeyhlerine de yansımıştır. Celvetî şeyhlerinin birçoğu bestekârdır.

Celvetiyye'nin Üsküdar'daki merkez dergâhında Hüdâyî'nin vefatından tekkelerin kapatılmasına kadar yirmi üç şeyh postnişin olmuştur.¹⁵

1.3.2. Edebî Kişiliği, Şiir Anlayışı

Mutasavvıf kimliği ağır basan Osman Fazlî Efendi'nin edebî şahsiyeti ile ilgili kaynaklarda fazla bir bilgi yoktur. Salim tezkiresinde:

“Mevlânâ-yı Rûm'dan ehl-i haysiyyet ve sahib-fazilet olup asar-ı celilerinden Telvih ve Tavzih'a ve Muhtasar ve Mutavvel'e ve Sadrü'd-din-i Konevî'nin sure-i Fatiha ve Şerh-i Fûsus'a müstakil havasisi olduğundan maada meydan-ı şi'rde farisü'l-hayl-i makal ve hayiz-i kasabü's-sebak-ı kemal olup bî-nazir olan ilahiyyat u eş'arı ve nice asar-ı celilü'l-mikdarı vardır” (İnce, 2005:562).

şeklinde bilgi vermektedir. Safayî Tezkiresi'nde ise “eş'arı tasavufâne ve güftârî âşıkânedir” (Çapan, 2005:464). şeklinde kısa bir bilgi vardır.

Osman Fazlî Efendi, aşağıda divanından örneklerini de vereceğimiz şiir anlayışı ile muasırı tarikat ehli bazı kimseleri eleştirmiştir. Ona göre önüne gelen, şiir yazıp bunu ilâhî olarak adlandırmakta ve meşayih Kur'an tilavetinden yüz çevirip ilâhîlerle vakit geçirmektedir.

Mutasavvıflar arasında yaygın olan şiir söyleme ve şiir şerh etme geleneği doğrultusunda Osman Fazlî Efendi de, Aziz Mahmud Hüdâyî, Yunus Emre gibi sûfilerin şiirlerini şerh etmiş ve talebelerine aktarmıştır. Osman Fazlî Efendi divanının birçok yerinde şiir anlayışını ve şiir yazma sebebini ifade etmiştir. Bir kısmı şöyledir:

¹⁵ Bunların isimleri için bkz.: Hasan Kâmil Yılmaz, Aziz Mahmut Hüdâyî ve Celvetiyye Tarikatı, İstanbul, 1984, s. 258

Şiir bir mana denizidir. Bu mana hazinesinden nazım incilerini çıkartmak şairin görevi, arzusudur.

Bahr-ı şî'rin ka'rina sayyad u gavvas ol yüri
Kenz-i ma'nadan nazım lü'lülerin eyle şıkar (Ks3/B2)

Ona göre şiir Allah'a hamd etmeye, Hz. Peygamberi tavsif etmeye yaramalıdır.

Şiir odur kim ola Rabb-ül İzzete hamd u sena
Şair oldur ki ola vassaf-ı resul-ı çar yar (Ks3/B3)

Bu çizgideki bir şiir hikmettir ve her türlü övgüye layıktır.

Çün "fişşiril hikmet" buyurur şah-ı resul
Hem ne denli medh olunsa şî'rin istihkakı var (Ks3/B4)

Şiir manasında ilim ve hikmet olan sözdür. Şair de mecazdan kaçınan kimsedir.
Şairimizin mecazı burada "gerçek olmayan söz" anlamında kullandığını söyleyebiliriz.

Şî'r odur kim ilm ü hikmet ola manasında derc
Şair oldur kim ider şî'r-i mecazîden firar (Ks3/B3-6)

Şairimiz Hz. Peygamber'in vasfını beyan ederek bu te'lifinin vefatından sonra kendisini hayırla yâd ettirecek bir eser olmasını diler.

İmdi sa'y u himmet it kıl hazretin vasfın beyan
Kim ola 'alemde senden son bu da bir yadigâr (G282/B5)

Divanının sonlarında:

Tamama irgürüp hamd u senamı

Resulî medh idüp itdim selamı (G 283/B1)

diyerek divanını tertip etmesine sebep olarak Allah'a hamd ve resulüne selam olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca diğer din büyüklerini ve halifeleri de unutmayarak;

İdüp medh ol emir-i kâinatı
Dahi yaran u ashab-ı kiramı

İmameyne dahi itdim du'alar
Ki anladur anın âl-i azamı

Nitekim tendedür canım du'adan
Feramuş itmem on iki imamı (G 283/B2-4)

demekte ve ahirette onların şefaatlerini ummaktadır. Bununla beraber te'lif ettiği divanının kendisi için bir kurtuluş vesilesi olmasını, kendisiyle beraber aile efradının da bu divan münasebetiyle kurtuluşa ermesini dilemektedir.

Oların hürmetine Rabb-i âlem
Umarım 'afv ide küllü hatamı

İde mağfur ehi vü valideynim
Dahi hem akraba vü aşınamı

İdüp divanımı makbul u merğub
Kabul ide münacat u duamı (G 283/B5-7)

Şairimiz ramazan ayı ve kadir gecesinde tasavvufî cezbe ve şevkle bu divanı te'lif ettiğini, uzlete çekilerek kendi ilhamını nazm ettiğini belirtir.

Ola Fazliya hemişe Hakka hamd u şükr bi-'aded
Ramazan u kadr u 'ideyn ne safalı günler oldı

Genc-i uzletde hame-i tabım

Bana hem ders ü hem sebak oldı (G 284/4)

Tahminimizce divanının bu güne kadar tespit edilemeyişinin sebebi budur.

BÖLÜM 2: DİVANIN İNCELENMESİ

2.1. Divanın Şekil Yönünden İncelenmesi

2.1.1. Vezin

Mutasavvıf bir şair olan Osman Fazlî Efendi tekke şairlerinin hem aruz, hem de hece vezni ile şiir yazma geleneğine uygun olarak şiirlerinde çoğunluğu aruzla olmak üzere aruz ve hece veznini beraberce kullanmıştır. 285 adet şiirden 12 tanesini hece vezni ile yazmıştır. Genel olarak aruzu uygulamada başarılı sayabileceğimiz Osman Fazlî Efendi'nin bazı manzumelerinde ise aruz kusurları görülmektedir. Metinde dipnotlarla işaret ettiğimiz bu aruz kusurlarının düzeltilme imkânı olanlarında [] işareti içerisinde metin tamiri yapılmıştır.

Her divanda ufak tefek vezin kusurunun bulunması olağandır. Ancak mutasavvıf şairlerimizin divanlarında, diğer divan şairlerine göre daha fazla vezin bozukluğu olduğu da bir gerçektir. Zira bu şairler şiire öncelikle bir sanat endişesiyle değil, düşüncelerini başkalarına anlatmada etkili bir yöntem düşüncesiyle bakmaktadırlar.

Divanında genel olarak gazel tarzında naat ve münacaatlar yazan Osman Fazlî Efendi manzumelerinin 11 tanesini de (13, 21, 28, 29, 32, 33, 218, 227, 233, 250 ve 271. manzumeler) ilâhî şeklinde yazmıştır. Osman Fazlî Efendi'nin divanında kullandığı aruz kalıpları ve kullandığı şiirler şunlardır:

Remel Bahri

1.Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün: 2, 3, 9, 27, 31, 50, 63, 82, 85, 91, 93, 95, 110,111, 132, 133, 137, 138, 143, 147, 149, 150, 162, 166, 170, 188, 190, 191, 195, 197, 198, 201, 204, 205, 207, 225, 247, 250.

2. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün: 41, 60, 68, 73, 75, 103, 106, 112, 120, 122, 130, 151, 152, 159, 160, 161, 163, 165, 169, 212, 217, 223, 234, 235, 238, 243, 264, 279.

3. Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün: 39, 58, 74, 172, 219, 231, 254, 267, 268.

4. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün: 20, 21, 28, 46, 47, 55, 67, 114, 117, 118, 144, 156, 173, 183, 206, 226, 233, 246, 271.

5. Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün: 15, 218.

Hezec Bahri

1. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün: 19, 22, 23, 24, 38, 49, 51, 52, 53, 80, 90, 96, 98, 105, 115, 142, 155, 157, 176, 178, 187, 192, 196, 199, 210, 211, 220, 236, 244, 252, 258, 259, 260, 261, 263, 273, 274, 280, 283.

2. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün: 13, 45, 48, 56, 57, 59, 62, 69, 71, 83, 84, 113, 124, 126, 127, 129, 134, 136, 182, 185, 189, 194, 203, 214, 227, 228, 277, 284.

3. Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün: 35, 232.

4. Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün: 34, 40, 44, 54, 66, 70, 86, 88, 100, 101, 121, 139, 158, 164, 175, 266, 200, 269, 270, 278.

5. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün: 146, 229.

6. Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün: 29.

Recez Bahri

1. Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün: 17, 18, 78, 79, 92, 104, 184, 186, 239, 245.

2. Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün: 116, 168, 216.

3. Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün: 32, 33, 61, 251.

4. Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün: 275.

Münserih Bahri

1. Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün: 77.

Muzârî Bahri

1. Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün: 12, 141.

2. Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün: 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 25, 76, 87, 89, 97, 99, 202, 208, 230, 241.

Müctes Bahri

1. Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün: 36, 37, 102, 171, 174, 240, 248, 249, 255, 256, 257, 272.

Seri' Bahri

1. Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün: 253, 276.

Hafif Bahri

1. Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün: 1, 26, 43, 108, 109, 119, 123, 140, 148, 153, 154, 167, 177, 180, 213, 215, 237, 242, 265, 267, 285.

Mütekarîb Bahri

1. Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün: 94,181, 222.

2. Fâ'ûlün Fâ'ûlün Fâ'ûlün Fa'ûl: 125, 131, 142, 64, 81.

Kâmil Bahri

1. Mütefâ'ilün Fa'ûlün Mütefâ'ilün Fa'ûlün : 282.

Şairimiz, bir şiirinde de divan şairlerce çok az kullanılan bir aruz kalıbını kullanmıştır.

Bu kalıp 14. şiirde kullanılan *Müfâ'âletün Müfâ'âletün Müfâ'âletün Müfâ'âletün* kalıbıdır. Bu kalıp hakkında Haluk İpekten:

“Taranan divanlardaki 28038 şiir içinde yalnızca bir örneğine rastlanan ve başka şairlerce kullanılmayan 15 kalıp vardır. İlk devirlerde aruzda bir arayış içerisinde olan şairlerin Türk aruzunu yerleştirme denemeleri, sonraları değişiklik ve yenilik getirme çabaları ve son devirde yetişenlerin yüzyıllar boyu hep aynı kalıpların kullanılmasından duydukları sıkıntı ve ayrıca şarkının ortaya çıkma nedeniyle yeni aruz kalıpları arama denemeleri sonucu ortaya çıkan ve başka şairlerin benimseyip kullanmadıkları bu kalıplar...”(İpekten, 2004:277). demektedir.

Hece Ölçüsü İle Yazılmış Şiirler

12'lik Hece Ölçüsü:16, 30, 65, 145,179, 193, 262.

12/13'lük Hece Ölçüsü:135.

13'lük Hece Ölçüsü:107.

14'lük Hece Ölçüsü: 72, 221, 281.

2.1.2. Kafiye

Şiir, divan edebiyatında mevzun, mukaffa ve muhayyel söz olarak görülmüştür.(Mevlevî, 1973:139) Kafiye, şiirde ahenk unsurlarından biridir. Şairimiz Osman Fazlî Efendi Türk edebiyatında kullanılan kafiye çeşitlerinden yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiyeyi kullanmıştır. Zengin kafiye diğerlerine oranla daha az kullanmıştır. Şairimiz, birçok şiirde tam ve yarım kafiyeyi kullanmıştır. Aşağıdaki tabloda şiirlerin sıra numaraları ve kafiyeleri belirtilmiştir:

Tam Kafiye
2 am
3 ar
6 ul

7 ar
26 ab
27 ab
28 an

29 ir
30 ub
32 et
34 et

36 at
37 at
38 at
39 et
40 et
41 at
42 at
43 at
45 is
46 as
48 es
49 ac
50 ac
56 ac
57 ac
59 üc
60 ah
61 ih
62 ah
64 ih
65 uh
67 ah
68 ah
69 ah
73 ah
75 ud
76 id
77 ad
78 ed
79 ed
80 ad
81 ad
83 id
84 id
89 ar
90 er
91 ar
92 ar
93 er
94 er
99 ar
101 az
102 iz
103 az
104 az
111 es

112 is
113 is
114 as
115 as
117 us
119 us
121 eş
122 uş
123 eş
124 aş
125 aş
126 aş
127 uş
128 iş
129 uş
130 as
131 as
136 as
138 as
140 us
144 az
145 ız
146 az
149 at
150 at
151 at
152 at
153 at
154 ut
155 az
169 em'
171 iğ
172 ağ
173 ağ
175 af
176 af
177 uf
178 if
179 if
180 if
181 ef
182 uf
183 af
184 ef
185 af
186 ak

187 ik
188 ik
189 ak
190 ak
191 ak
192 İk
193 ok
194 ak
196 ak
197 ek
198 ak
200 ak
204 ek
207 ek
209 al
210 al
211 ul
212 al
213 al
214 il
215 el
216 al
217 il
218 at
219 ul
220 il
221 am
222 em
223 am
231 um
232 an
233 in
234 an
235 an
236 an
237 an
238 eyn
239 in
240 an
250 ah
253 ah
262 ah
263 la
264 la
265 la
266 la

267 la
273 va
274 li

276 ay
279 ŧi

Yarım Kafiye
9 a
10 a
11 a
12 a
13 a
14 a
15 a
16 a
18 a
19 a
20 a
Zengin Kafiye
23 bab
25 ib
35 iyyet
55 enc
82 end
195 ark
208 enk

66 h
69 h
70 h
118 s
120 ŧ
141 z
142 z
160 u'
161 i'
162 a'
163 a'
164 a'

165 i'
166 i'
167 a'
168 i'
224 m
225 am
226 im
246 u
248 u
249 u
281 y

Bu tablodaki bilgiler ŧairimizin ŧiirlerinin %73'ünde tam kafiye, %24'ünde yarım kafiye, %3'ünde de zengin kafiye kullandığını göstermektedir.

ŧairimiz, bazı ŧiirlerinde ŧiirin kafiyeye düzenine uymamıştır. (Bkz. 5/B11, 6/B10, 8/B10)

2.1.3. Redif

Fazlî divanında önemli ahenk unsurlarından biri de rediftir. Ek, kelime ve kelime grubu ŧeklindeki örnekleri görülen redifler aŧağıda gösterilmiştir.

a) Ek ve Kelime ŧeklindeki Redif: Bir ek ve bir kelimedenden oluŧan redif türüdür. Divanda geçen bu tür rediflerin ek ve kelimeleri ile kullandıkları ŧiirler aŧağıda verilmiştir:

21 -sin ŧeha

22 -a hala

24 -a ya Rabb

44 -ına ba'is

47 -le ba's

51 -den geç

52 -dan kaç	133 -den halas
53 -den geç	134 -a mahsus
54 -a ne güç	135 -ya haris
58 eyleme hiç	139 -i halis
63 -ım ferah	142 -in 'arz
74 -un ferruh	143 -den garaz
85 -den leziz	147 -e feyz
87 -de iltizaz	153 -im ifrat
88 -a irişdür	158 -den ider haz
95 -ı gör	170 -im ey dirig
96 -um var	174 -dan ol fariğ
97 -i var	205 -indür senin
98 -ın var	244 -yem ben
100 -iz biz	255 -i la ilahe illallah
105 -yız biz	257 -yı eşhedü en-la ilahe illallah
110 -ın eyler iltimas	258 -dur ya Resullallah
116 -ı nas	260 -ısın ya Resullallah
137 -ler ider 'arz u hulus	261 -ısın sen ya Habiballah
132 -dan halas	268 -nın ola

b) Kelime Şeklindeki Redif: Kelime halinde meydana gelen rediftir. Divandaki örnekleri şunlardır:

4 didikleri	157 hafız
17 ya rabbena	159 mahzuz
31 teşne-leb	227 nasib et padişahım
71 ider çarh	241 iken
72 isen itme şuh	243 idesin
86 mütelezziz	251 iden Allah
107 bendeleriz	252 Allah
109 olmaz	254 eyle
148 eyle ya Feyyaz	256 la ilahe illallah
156 it ya Hafız	259 it ya nebiyy-Allah

270 ola düşdi

285 oldu

271 et beni

282 oldu

c) Ek Şeklindeki Redif: Bir ekten meydana gelen redif türüdür. Divandaki örnekleri şunlardır:

106 -mız

108 -müz

199 -nın

201 -in

202 -in

203 -in

206 -lerin

228 -yım

229 -im

230 -im

269 -ı

272 -ini

275 -i

277 -i

278 -i

280 -ı

284 -ı

283 -ı

2.1.4. Dil Ve Üslûp Özellikleri

Klasik edebiyatımız içerisinde değerlendirilen mutasavvıf şairlerimizin divanlarının diğer divan şairlerinden dil ve üslûp bakımından –genel olarak- farklılıklar gösterdiği bir vakıdır. Belli bir tasavvufî düşünceye sahip olmaları sebebiyle söyleyişten çok söylenene önem verirler. Mensup oldukları tasavvufî düşünceyi de dikkate alarak sanatı ve öğretiyi bir araya getirmeye çalışmışlardır.

Bu bilgiler ışığında değerlendirdiğimizde, Osman Fazlî Efendi de, şiirlerinde sade bir dil kullanmış ve günlük konuşma dili ile genel olarak naat, münacaat ve tevhid türünde yazdığı şiirleriyle duygularını samimi bir şekilde ifade etmiştir. Arapça ve Farsça kelimelere fazla yer vermemiş, ikili, üçlü terkipleri hiç kullanmıştır. Kendisi de divanında bu durumu şöyle ifade etmektedir:

Egerçi sadedür amma hakikidir şi'rim
Niçün olunmaya şi'r-i mecaziden perhiz (102/B2)

2.2. Divanın Muhteva Yönünden İncelenmesi

2.2.1. Din

2.2.1.1. Allah

Döneminin önemli âlimlerinden olan ve “Kutup” namı verilen Osman Fazlî Efendi, divanının birçok yerinde Allah'ın adını anmakta, ona yalvarmakta ve af dilemektedir. Divanda, Allah'ın şu isimleri geçmektedir:

Afuvv, Allah, Allam, 'Alîm, 'Atuf, 'Aziz, Baki, Bari, Basir, Cebbar, Celal, Celil, Deyyan, Ehad, Fa'al, Ferd, Fettah, Feyyaz, Hadi, Hafiz, Halik, Halim, Hallak, Hakk, Hayy, Hüda, Gaffar, Gafur, Gafir, Ğaniyy, Ğıyas, İlah, 'İzz, Kadim, Kadir, Kahir, Kaviyy, Kayyum, Kerim, Latif, Mahmud, Mecid, Mennan, Metin, Mevla, Mucib, Muhibb, Mu'in, Müheymin, Müte'al, Müste'an, Müsteğas, Rabb, Rauf, Rahman, Rahim, Rauf, Rezzak, Razık, Samed, Sani', Semi, Settar, Sübhan, Şükûr, Tevvab, Vahib, Vahid, Vehhab, Vedud, Yezdan.

Allah'ın yukarıda saydığımız isimleri şiirlerdeki tekrarlar ve içinde buldukları tamlamalarla beraber değerlendirildiğinde, Fazlî'nin hemen hemen her şiirinde Allah'ın adını birkaç kez andığı görülecektir.

Fazlî, şiirlerinde, Allah'ın adını genel olarak tevhid inancını tasdik etmek, hamd ve dua etmek ve af dilemek için zikretmektedir:

Kerim ü ya Rahim ü ya Ğafur u ya 'Afuvv-Allah
'Afuvv ismün hakkiçün eylerem 'afvın reca hala (G22/B6)

Divanının sonunda belirttiği gibi uzletin ve cezbenin de etkisiyle olsa gerek bazı şiirlerinin bir kısmında sadece Allah'ın isimlerini zikretmektedir.

Ya Semi' ü ya Basir ü ya 'Alim
Ya Kaviyy ü ya Metin ü ya 'Azim

Ya Latif ü ya Vedud u ya Rauf
Ya Hafız ü ya Mu'in ü ya Kerim

Ya Mucib ü ya Celil ü ya Celal
Ya Halim ü ya 'Aziz ü ya Hakim (226/B1-3)

Ya Ganiyy ya Kaviyy ü ya Metin
Ya Kerim ü ya Rahim ü ya Mu'in
Ya Semi' ü ya Kadir ü ya Basir
Ya Rauf ya İlahe'l-'alemin (233/D1)

Örneklerini daha da çoğaltabileceğimiz bu tür ifadelerde Fazlî, İslâm dininin tevhid akidesine uygun bir Allah inancına sahiptir. Tek ve benzeri olmayan, bütün kâinatı yoktan var eden, her şeyi bilen, rahmeti çok, “*kün*” emri ile bir anda yaratma gücüne sahip olan bir Allah inancı.

2.2.1.2. Melekler

Çeşitli özellikleri ile Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette tarif edilen meleklerden¹⁶ Fazlî divanında yalnızca dört büyük meleğin adları geçmektedir.

Cebrail, Hz. Peygambere Kur'an'ı tebliğ etmesi ve mi'rac olayında yol göstericiliği ile;

İtdi Kur'an-ı 'azimü'-ş-şanı nazil Cebrail
Eyledi taht-ı nübüvvette sa'adette karar

'Azm-i mi'rac eyledi bir şeb o mir-i kainat
Bir buraka bindi Cebrail önünce rah-var

İrdi Kudse oldı mi'raca süvar evvel resul
Sidreye varınca oldı perr-i Cibrile süvar (3/B 26-29)

¹⁶ Meleklerle ilgili ayetler için bkz.: Bakara, 30-34; Âl-i İmran 87; Zuhruf, 16-22; Mearic, 1-4; Fecr, 22-23

İsrafil, sûrun üflenmesi ile;

Sur-ı İsrafil uruldukda şeha
Eyle Fazli bendeni rahmetle ba's (47/B5)

Cebrail, Mikâil ve İsrâfil yeryüzünde Hz. Peygambere dost ve yardımcı oluşları ile;

Yar idi Cibril Mikail ü İsrafil ile
Nitekim yararı idi yeryüzünde çar yar (3/B 49)

divanda yer almaktadırlar.

Fazlî, ayrıca Hz. Peygamber'in bütün mahlûkattan önce yaratıldığına işaret etmek Hz. Peygamberi temsilen dört büyük melekle konuşturmuştur.(3/B49-80)

2.2.1.3. Dinî-Tarihî-Efsanevî Şahsiyetler

2.2.1.3.1. Peygamberler

2.2.1.3.1.1. Hz. Muhammed

Fazlî divanında bahsi en çok geçen kişi Hz. Peygamberdir. Divanı da naatle başlamaktadır. Hemen hemen her şiirinde Peygamber Efendimiz'den söz eden Fazlî, Peygamber Efendimiz'e iyi bir ümmet olabilmenin derdini, endişe, şüphe ve korkusunu taşımaktadır. Bu endişe ile dünyada hayatın özüne erişebilmek için Hz. Peygamber'e naat yazmaktadır.

Fazliya turma heman na't-ı resulı nazm it
Nuş idem dersen eğer dünyada sen ma-i hayat (41/ B 4)

Bu güne kadar birçok şair Hz. Peygamber için şiirler yazmıştır. Fazlî de, mütevazı bir şekilde gücünün yettiğince Hz. Peygamber'e bir hediye sunmaktadır.

Bila-teşbih o şahun ben de kadir olduğum mikdar
İdüp na't-ı şerifin nazm u medh itdim o sultanı

Muradım bu ki bu nazmım sunam ol hazrete tuhfe
Olam ol padişahın layık-ı in'am u ihsanı

Umarım ana ta'zimen idüp Rabbim bana rahmet
İde ahir nefesde reh-nüma iman u Kur'anı (283/ 5-7)

Hz. Peygamber ile ilgili olarak yazılmış şiirlerden fazla yer tutmaması için bazı örnekler vermekle yetiniyoruz:

Hız. Peygamber her iki dñnyanın aydınlığıdır. Adaletli ve ilim sahibidir.

Hem Muhammed meh-i dü 'alemdür
'İlm ile 'adl ile müsellemdür (2 /B2)

İlim, edep ve benzeri bütün güzelliklerin kaynağıdır.

'İlm edep hilm ü seha sabr u rıza lutf u 'ata
Hüsn ü hulk u ma'rifet şefkat kerem 'ırz u vakar

Ma'delet gayret şeca'at anda hep mevcut idi
Her ne denli hub-ziba dil-küşa haslet ki var (3/ 88-89)

Hız. Peygamber bütün mahlûkattan önce yaratılmıştır. Her şey onun yüzü suyu
hürmetine yaratılmıştır.

Çü nur-ı zati ile on sekiz bin 'alemden
Mukaddem eyledi mahbubını o hazret-i zat

Eğerçi suret-i zahirde al-i Ademdür
Ve lik cümleye validdür ol kadimü'z-zat

Anınçün oldı bina 'arş u kürs ü levh ü kalem
Anınçün oldı sema 'arz u huri vü cennat

Anınçün oldılar icad Adem ü Havva
Anınçün İdrisi sağ itdi Nuha virdi necat

Anınçün eyledi narı haliline gülşen
Ana ri'ayeten İlyas u Hızra virdi hayat
Ana muhabbeten 'İsaya virdi 'ömr-i tavil
Semada eyledi sakın virüp yüce derecat

Anın tevabi'idür cümle enbiya-i 'izam
Anındur 'izzet u ikbal-i haşmet ü darat (37/ B2-8)

Hız. İbrahim, soyundan Hız. Peygamber geldiği için ateşten kurtulmuştur.

Olmağıle nur zahir ru-yı İbrahimde
Oldı ol zat-ı şerifi nar-ı suzandan halas (132/B4)

Hız. İsmail kurban olmaktan Hız. Peygamber'den dolayı kurtulmuştur.

İtdi çün ol fahr-i 'alem nesl-i pakinden zuhur
Zat-ı İsmā'il anınçün oldı kurbandan halas (132/B5)

Hız. Musa, Firavun'un baskısından Hız. Peygamber'in ismini şefaatchi edinerek

kurtulmuştur.

Can u dilden ism-i müstesnasını idüp şefi'
Buldı Musa sıklet-i Fir'avn-ı nadandan halas (132/B6)

Hz. Âdem'e melekler onun için secde etmişlerdir. Bütün peygamberler onun vesilesiyle yaratılmışlardır.

Anınçün eyledi cümle melekler Ademe secde
Anınçün oldu bunca enbiya vü mürselin icad (80/B4)

2.2.1.3.1.2. Hz. Âdem

Hz. Âdem, Fazlî divanında ilk yaratılan insan oluşu, meleklerin kendisine secde edişleri, Allah u Teala'nın isimlerini bilmesi ile ve genelde Hz. Havva ile beraber anılmaktadır.

İlahi hürmet-i Adem-safiyy ü hürmet-i Havva
Nasib eyle bize gufranını ya Rabbiye'l-a'la (273/B1)

Zahir olup Adem yed-i kudretle mukaddem
Esmasına 'alim olup üstad ola düşdi (270/B3)

2.2.1.3.1.3. Hz. Yusuf

Hz. Yusuf güzelliği ile divanda yer almaktadır.

Kamudan oldu halkın hub u dil-keş
Netekim hub idi suretde Yusuf (182/B3)

2.2.1.3.1.4. Hz. Yunus

Hz. Yunus meşhur kıssası ile divanda anılmaktadır. Hz. Yunus'a balığın karnı nasıl sıkıntı verici ise, dünya da –ahiretin sonsuz güzelliğine oranla- mü'mine zindan gibidir.

Oldu dünya mü'mine zindan u küffara behişt
Nitekim zindan olupdur Yunusa batn-ı semek (182/B3)

2.2.1.3.1.5. Hz. Şu'ayb

Hz. Şu'ayb Allah'ın korkusundan ve iştiyakından sürekli ağlayarak üç defa kör oldu.

Derunına senün şevkin ü havfin eyleyüp te'sir
Dem-a-dem ağlamakdan oldı üç def'a Şu'ayb a'ma (273/B5)

2.2.1.3.1.6. Hz. İsa

Hz. İsa'nın, Allah'a olan sevgisi onu dünyaya bağlanmaktan alıkoydu ve bekâr olarak bu düşük yerden yükseğe çıktı.

Sana 'aşık olup dünyaya asla olmadı meyli
Mücerred gitdi süfladan a'laya hazret-i 'İsa

2.2.1.3.1.7. Hz. Hızır, Hz. Yuşa, Hz. Musa

Hz. Hızır, Hz.Yuşa ve Hz. Musa ledünni¹⁷ ilmine talip olmuşlardır ve zahmet çekmişlerdir.

Ledünni 'ilmine talib olup vadi-i gurbetde
Bilinmişdür ne zahmet çekdi Hızır u Yuşa' Musa

2.2.1.3.1.8. Hz. Zekeriyya, Hz. Yahya, Hz. Şu'ya

Hz. Zekeriyya Hz. Yahya ve Hz. Şu'ya başlarını Allah uğruna, cemalinin arzusuyla feda ettiler.

Senin şevk-i cemalin arzusu ile ser ü canın
Feda etdi Zekeriyya vü dahi Şu'yala Yahya (273/B7)

2.2.1.3.2. Dört Halife (Çâr Yâr)

Hz. Muhammed'den sonra gelen dört halife Fazlî divanında bazen tek başlarına, bazen de beraberce anılmışlardır. Osman Fazlî Efendi, dört halifeye duyduğu hürmeti, onlara olan bağlılığını şiirlerinde dile getirip, onların hürmetine Allah'tan af dilemektedir. Şiirlerinin bir kısmında isimlerini beraberce zikrettiği dört halifeye ayrıca özel olarak şiirler yazmıştır.

---

¹⁷ Ledünni: Ledünniye. İlm-i İlâhî'ye ve esrâr-ı Sübhanîye'ye mensub ve müteallik olan. (Şemsettin Sami, Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İst., 1996, s.1238)

Oldı ol şah-ı 'adalet-güster
Menba'-ı cud u seha vü şefkat

Çar yaran-ı kiramı 'ışkı
K'anlara artuk iderdi hürmet

İş bu Fazli kulunı padişaha
Haşr kıl anlar ile bi-zahmet (39/3-5)

Oldı evvel yar Ebubekr ü 'Ömer 'Osman 'Ali
Hil'at-i İslam ile oldı sahabe behre-dar 3/27

Yar-ı çar idi çü Bu-bekr 'Ömer 'Osman u 'Ali
Oldular hazretine Hamza vü 'Abbas 'ammeyn

Anların rütbeleri hürmeti ya Rabbe'l-'azim
Eyle Fazli kulunu hil'at-i İslam ile zeyn (238/B10-11)

Muhibb-i enbiya vü ümmet-i sultan-ı kevneynem
Ki vassaf-ı Ebubekir 'Ömer 'Osman 'Aliyem ben (244/B2)

2.2.1.3.2.1. Hz. Ebûbekir

“Hz. Muhammed’in İslâm’dan önce ve sonra en yakın dostu olan Ebu Bekir’in asıl adı Abdullah’tır. Hz. Muhammed’in hanımı Hz. Ayşe onun kızıdır. Savaşların hiçbirinde Hz. Muhammed’in yanından ayrılmamıştır. Mutasavvıflar, Allah’a, bedenini büyütmesi ve cehenneme atması, dolayısıyla cehennemi tek başına doldurarak diğer Müslümanlara yer bırakmaması için yaptığı dua ile anarlar”(Pala, 2002:141).

Fazlî divanında 161.ve 162. şiirler Hz.Ebûbekir’in çeşitli özelliklerinin anlatılıp kendisinin methedildiği şiirlerdir. Bu şiir gazel formunda yazılmıştır. Bu şiirde Hz. Peygamber’in kendisine damat oluşu, yirmi sekiz aylık halifelik süresi, kendisine “Sıddık” ünvanının verilmiş sebebi ve aşere-i mübeşşereden oluşu anlatılmaktadır. (bkz. 161-162.şiir)

2.2.1.3.2.2. Hz. Ömer

“İslâm’ın ikinci halifesi olup hayatta iken cennetle müjdelenen on kişiden biridir. H.591 yılında dünyaya gelmiştir. Önceleri koyu bir İslâm düşmanı iken yirmi altı yaşındaiken kırkıncı kişi olarak müslüman olmuştur. Onun İslâm’ı tercih etmesi ile birlikte artık İslâm açıktan açığa söylenir olmuştur. Kızı Hafsa Hz. Peygamber’in eşi idi. Halifeliği döneminde birçok yer feth edilmiştir. Doğru sözlülüğü ve adaleti

ile süren On yıllık halifeliği döneminde doğru sözlülükte ve adaletten ayrılmadığı için kendisine “Faruk” ünvanı verilmiştir”(Pala, 2002:322).

Fazlî divanında 161.ve 162. şiirler 163.ve 164. şiirler Hz. Ömer’in anlatıldığı şiirlerdir.

2.2.1.3.2.3. Hz. Osman

“M. 574 yılında Mekke’de doğan Hz. Osman, Affan’ın oğludur. Hz. Ömer’in şehit edilmesinden sonra üçüncü halife olmuş, 82 yaşında iken, Kur’an okuduğu bir sırada şehit edilmiştir. Hz. Osman malını, mülkünü İslâm yolunda harcadığı için hadislerler övülmüştür. Peygamber Efendimiz’in iki kızıyla evlendiği için kendisine “zü’n-nureyn”(iki nur sahibi) de denir”(Pala, 2002:378).

Fazlî divanında 165.ve166. şiirler Hz. Osman’ın çeşitli özellikleri ile anlatıldığı şiirlerdir. Bu şiirlerde yumuşak huyluluğu, Peygamber Efendimiz’in iki kızıyla evlendiği için kendisine “zü’n-nureyn” dendiği, edep ve ahlakıyla insanlara örnek olduğu anlatılmaktadır.(bkz. 165-166.şiir)

2.2.1.3.2.4. Hz. Ali

“Dört halifeden sonuncusu olan Hz. Ali, Hz. Muhammed’in amcazâdesi ve damadıdır. İslâm dinini kabul eden ilk dört kişiden biridir. Hz. Muhammed’in vefatından sonra birçok önemli görevde bulunan Hz. Ali, Hz. Osman’ın şehit edilmesinden sonra M. 24 Haziran 656’da halife olmuştur. Kendisini halife olarak tanımayan ve Hz. Osman’ın kanının yerde kaldığını öne süren Şam valisi Muaviye ile yapılan Sıffin savaşından sonra halifenin hakem usulüyle seçilmesi kararlaştırıldığında Hz. Ali taraftarları içerisinde bu fikri beğenmeyenler ordudan ayrılmıştır. Hariciler adı verilen bu kişilerin suikastı neticesinde M. 661 yılında şehit edilen Hz. Ali’nin eşi, Peygamber Efendimiz’in kızı Fatma, çocukları ise Hz.Hasan, Hz. Hüseyin ve Zeyneptir” (Pala, 2002:28,29).

Fazlî, divanında 167 ve 168. şiirlerinde Hz. Ali’yi konu edinmiştir. Velayeti, cesareti, şهادeti, Hz. Peygamber’in “ilim şehrinin kapısı” nitelemesi anlatılmaktadır.(bkz. 167-168.şiir)

2.2.1.3.3. Ehl-İ Beyt ve On İki İmam

2.2.1.3.3.1. Hz. Hasan, Hz. Hüseyin

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’in adları divanda beraberce geçmektedir. Onlar, göz nurudur ve melunlarca şehit edilmişlerdir.

Ol kurretü'l-‘ayneyn vü emiru'l-harameyni
Ya'ni ki o zehra vü 'Alinin veledeyni

Devlet-i tama'yla bir alay harici mel'un
Terk eylediler ayin-i haddü'l-Haseneyni

Fazlî, divanının sonunda söz konusu divanı tertip etmekle Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'e de dua ettiğini ifade etmektedir.

İmameyne dahi itdim du'alar
Ki anlardur anın al-i 'azamı

2.2.1.3.3.2. On İki İmam

Fazlî divanında ehl-i beyt ve on iki imam genel bir ifade ile geçmektedir. Şahısların her birinin adına özel olarak yer verilmemektedir. Fazlî İslamî geleneğe uygun olarak ehl-i beyti ve on iki imamı anmakta, onlara bağlılığını dile getirmekte ve şefaatlerini ümit etmektedir.

Alinin ezvacının ahabınun ashabınun
Ruhlarına vir selam ile dem-a-dem i'tizar (3/B95)

Bizi kıl ya İlahi ana huddam
Be-ruh-ı ehl-i beyt ü al-i ezvac (57/B4)

Anın aline ashabına daim
Muhabbet eyleyenler oldı 'abid (84/B4)

Nitekim tendedür canım du'adan
Feramuş itmem on iki imamı

Oların hürmetine Rabb-i 'alem
Umarım 'afv ide küllü hatamı (284/B4-5)

2.2.1.3.4. Tasavvufî Şahsiyetler

Fazlî divanında İbrahim Edhem, Mevlana Celaleddin-i Rumi ve Ebu'l-Leys-i Semerandî'nin isimleri geçmektedir.

Mevlana Celâleddin-i Rûmi şiir hakkındaki görüşü ile,

Şi'r hakkında buyurmuş Hazret-i Molla-yı Rum
Kimyadur hem keramet hem nedim-i gam-güsar (3/B4)

İbrahim Edhem Belh'i bırakıp dervişliği seçmesi ile,

Gayetle şerif olmasa dervişlik eğer kim
Tahtından olur mıydı cuda padişah-ı Belh (70/B4)

Ebu'l-Leys-i Semerandî, ahlakî öğüdü ile divanda yer almaktadır.

Ebu'l-leys-i Semerkandi demiş ol kamil ü fazıl
Sekiz kavme yakın olan sekiz haslet ider hasıl (220/B1)

2.2.1.3.5. Dinî-Efsanevî Şahsiyetler

Fazlî, divanında anlatmak istediği konu ile ilişkilendirerek bazı dinî-efsanevî şahsiyetlerden söz etmiştir.

Gücü ve kuvveti temsil etmeleri ile,

Olur mu kişi la-büd bu fenada fani
Kuvvetde ger olursa Cem ü Rüstem ü Zal (216/B4)

Totalım kuvvet ile olmuşsın
Rüstem ü Sam u Cem ü Keykavus (119/B5)
Örnek yaşantı ve anlayışları ile,

Heme fakr ile fahr eylerdi ashab
Ebu Derda dahi Sa'd ibn-i Vakkas (136/B4)

Aklı temsil etmeleri ile,

İns ü cin Bukrat u Eflatun u Lokman olsa ger
Kudretin fehm eyleyüp etmez ta'akkul hikmetin (201/B3)

Fani oluşları ile divanda adları zikredilmektedir.

Olmuşidi şarka vü garbe tamam
Padişah İskender İbn-i Feylekus (117B/3)

2.2.1.4. Ayetler

Mutasavvıf ve âlim bir kişiliği olan Osman Fazlî Efendi, divanında bazı ayetlerden iktibaslar yaparak düşüncesini takviye etmektedir. Ayetleri ihtiva eden beyitler aşağıda verilmiştir.

Her umurunda di *Bismillahirrahmanirrahim*¹⁸
Ta ki her müşkillerin asan ide Rabbin sana (9/B2)

Çü zatındur ‘uyub-ı nasa settar
Dahi cümle zünüb ehline gaffar
‘İnayet kıl bize şol gün ki küffar
Diye ya *leyteni küntü türabe*¹⁹ (13/D4)

Eyle Fazli bu ayet ile ‘amel
*Fettekullahe ya ulu’l-elbab*²⁰ (26/B7)

Lafz-ı *künden*²¹ itdin icad on sekiz bin ‘alemi
‘Arş u kürs ü cümle masnu‘at ta fevke’s-semak (198/B2)

Şahidimdir *küllü şey’in halik illa vech*²²
Küllü şey’ fanidür illa vechen olmazdır helak (198/B5)

Nara *berden ve selamen*²³ didiği Allahın
Sana ta‘zimen idi yanmaya ta zat-ı Halil (217/B6)

Bu sözün sıhhatine oldu güvâh
Ayet-i *küllü men ‘aleyhafan*²⁴ (242B/2)

2.2.1.5. Hadisler

Fazlî divanındaki hadisler şunlardır:

Didi *el-fakru fahri* fahr-ı ‘alem
Bu sözle ‘amil oldu nice şehhas (136/B3)

Sıhhatine bu sözün şahid hadis-i “*men ‘araf*”
Hakkı idrak etmedür nefsinin bilmekden garaz (143/B3)

---

¹⁸ Neml suresi, 30. ayet

¹⁹ Nebe Suresi 40. ayet

²⁰ Talak Suresi 10. ayet

²¹ Bakara Suresi 17. ayet; En’am Suresi 73. ayet; Nahl Suresi 40. ayet; Mü’min Suresi 68. ayet

²² Kasas suresi 88. ayet

²³ Enbiya suresi 69. ayet

²⁴ Rahman suresi, 26. ayet

Dirler *er-rızkı 'alallah* çünkü yokdur rayb u şek
Hamdullah kim dila ah olmadın bu vakte dek (201/B1)

Hil'ati *levlak* ile tezyin idi
Anın için etmedi meyl-i libas (224/B1)

[...] hakkında sultan-ı rusül
Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illâ zülfikâr (3/B82)

Çün resul *inne mine 'ş-şi 'ri 'l-hikme* buyurur
Rütbe-i şî'ri ta'akkul idüp iz'an idesin (243/B2)

2.2.1.6. Dinî Kaynaklı Sözler

Fazlî divanında geçen dinî kaynaklı sözler salavat, istiğfar ve tehlil şeklindedir.

Tutdı afakı sada-yı *es-salat u ve's-selam*
Oldı hep nur-ı şerifiyle münevver her diyar (3/B16)

Ya Rabb tevbe *esteğfirullah*
Çokdur ziyade cürm ü kabaih
Diller olupdur ğayetde sengin
Kar itmez asla pend ü nasayih (61/D1)

Ata vü rahmetin ümidi iledür Fazli
Hemişe *eşhedü enla ilahe illa hu* (248/B7)

Kim ki dir *la ilahe illallah*
Birliğin Halıkın ider isbat (43/B2)

2.2.1.7. İbadetle İlgili Kavram ve Terimler

Fazlî, divanında İslâm dininin gereği olan ibadetlerle ilgili genel ifadeler kullanmaktadır. Mi'rac olayı ile ibadetlerin teklif edilip Hz. Peygamberce kabul edildiğini anlatmaktadır.

Vacibat u müstehab hacc u gaza savm u salat
Emr olup itdi kabul ol padişah-ı kam-kar (3/B38)

Arz idüp beş vakt namazı aline ashabına
Didi Rabbimden getürdüm cümnenize ber-güzar (3/B41)

Fazlî, ibadetleri Allah'ın bir nimeti olarak görmektedir.

Vasıfın Fazli-i nalanındurur

Bir siyeh ru 'abd-i giryanındurur
Hep senün 'in'am u ihsanındurur
Vacibat u farz u sünnet müstehab (28/D4)

Fazlî, gece kılınan teheccüd namazını müminliğin gereği saymaktadır.

İt ehl-i 'ilme 'arz u muhabbet
Salihler ile kıl daim ülfet
Nısfu'l-leyilde eyle 'ibadet
Mü'min olana budur münasib (32/D2)

İbadetler, Allah'a yakınlaşmaya birer sebeptirler.

Karin olmağa olur ana sebeb
Salat u gaza hacc u savm u zekat (42/B5)

İbadetler imanın gereğidir.

Fazliya var ise ger iz'anun
Eyle daim 'ibadet ü ta'at (43/B6)

Cehennemden kurtulmanın yolu yasaklardan kaçmak, emirleri yapmaktır.

Hazer kıl nehiyden ol emre muti'
Bulam dir isen ger cehimden necat (42/B6)

İslâm dininin bağlayıcılığı çeşitli seviyelerdeki ibadetlerini divanında zikreden Fazlî,
ayrıca ahlakî birtakım öğütler de vermektedir.

Kalp kırmamak:
Halim ol hem selim ol kimsenün kalbin şikest itme
Meseldür rah-ı mazlumdan hazer kıl bed-du'adan kaç (52/B3)

Doğru sözlü olmak:

Özünden şekki def' eyle sözünde sadıku'l-kavl ol
Gözün aç hab-ı gafletden uyar canın zulümden geç (53/B2)

Kanaatkâr olmak:

Eğer pendim tutarsan ey karındaş
Olup ehl-i kana'at olma 'ayyaş (126/B1)

Sabırlı olmak:

Sabur ol cevrine ehl-i nifakın
Ne lazım sana el olursa fuhhaş (126/B2)

Beddua etmemek:

İderse ger sana her kim ihanet ey Fazli
Heman efendine sal bed-du'adan ol fariğ (174/B5)

Kibirli olmamak:

Hazer it kibr ü riyadan Fazli
Eyle ıslah ile kalbini beyaz (143/B5)

2.2.1.8. Ahiretle İlgili Kavram ve Terimler

Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde dünya hayatının geçiciliği anlatılmakta²⁵, ahiretin ise ebedî olduğu, insanlar için daha hayırlı ve kalıcı olduğu belirtilmektedir.²⁶ Mutasavvıf şairimiz fazlî asıl hayatı ahiret hayatı olarak görmekte ve onu kaybetmekten şiddetle korkmaktadır. Divanda ahiretle ilgili cennet, cehennem (duzah), huri, gılman kevser, selsebil, tesnim gibi kavramlar geçmektedir.

Ebedî hayatı kazanmak için burada candan geçmek gerektir.

Şerab-ı selsebil ü kevser ü tesnim ile anda
Keyif etmek dilersen bunda bu gün cam-ı Cemden geç (53/B4)

Mü'min olan dünya ve ehli ile beraber olmaz, ahiretin endişesini taşır.

Fazliya 'ukbaya meyl it 'akıbet-endiş ol
Mü'min olan ehl-i dünya ile etmez imtizac (50/B5)

Cennet ve cehennem haktır.

Hakdur cehimun cennetin çokdur 'ibada ni'metin
Yokdur hemişe rahmetin deryasına payan u hadd (78/B4)

Akıllı olan mala mülke, çoluk çocuğa sahip oldum deyip sevinmez. Huri ve gılmana daima isteğini yaşantısı ile ortaya koyar.

Akil olan olmaya şad ehl ü 'iyal u mal ile
Huri vü gılmana müdam eyleye 'arz-ı iştıyak (186/B4)

Fazlî, Allah'a bin bir ismi ile yalvararak cennete girmek istemektedir.

---

²⁵ Kehf 15-16; Hadîd 20

²⁶ A'la 16-17; Mü'min 39

Bin bir ismin hakkı için ya Kerim
Hem habibin hürmetiçün ya Rahim
Eyleyüp firdevs-i a'lada mukim
Malik-i hura vü gılman et beni (271/D4)

2.2.1.9. Diğer İtikadî Kavram ve Terimler

Fazlî, itikadını sünnî olarak açıklamakta ve amelî mezhepte Hanefî olduğunu söylemektedir.

Şer'-i Habib-i Ekreme vardur ita'atim
Sünniyim ehl-i sünnetem ehl-i cema'atim

Sıdkım kavidürür Hanefî mezhebim müdam
Kavl-i kitaba ram u muti'-i şeri'atim (230/B2-3)

Veliler kazaya rıza göstererek mertebelerini yükselttiler.

Anınçün oldı yüce payesi velilerinin
Ki dillerinde kavi etdiler muhabbetini

Olup sabur-ı bela virdiler kazaya rıza
Ümid ederler idi şefkat-i hidayetini (272/B2-3)

2.2.1.10. Tarikatla İlgili Kavram ve Terimler

Tarikatla ilgili geçen kavramları şöyle sıralayabiliriz:

Olmağla gayetiyle 'ibadetde iltizaz
Sufi bulur safa ile ta'atde iltizaz (87/B1)

Fazli er isen dünyada derviş-i nihad ol
Zira seni de bir gün olur harca sürer çarh (94/B2)

Damenin tut bir 'azizin Fazli
Hizmetin eyle firar eyleme hiç (58/B5)

BÖLÜM 3: METİN

3.1. Nüsha Tavsifi

Araştırmalarımızda Atpazarî Osman Fazlî Divanının başka bir nüshasına rastlayamadık.

Müellifi: Atpazarî Osman Fazlî

İstinsah Tarihi: 17. yüzyıl

Müstensih:-

Eser Adı: Divan

Kitabın bulunduğu kütüphanenin adı: Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi

Kayıt numarası: 173-2

Kitabın ebadı: 175x115mm.

Rengi: Koyu kahverengi.

Cildi: Mukavva (köşelerden yıpranmış) miklepli, şemseli, şiraze yok.

Hattı: Harekeli nesih

Kağıt özellikleri: Aharlı ince krem kağıt. Kurt yeniği yok.

Mürekep:

Başı: Hamd ol Allah'a kim odur Allah
Samed ü Vâhid ü Vedûd İlah

Sonu: Fazl-ı Hak'la temâmına Fazlî
Didi tarih Fazl-ı Hak oldı

beytiyle son bulmaktadır.

Bu el yazma kitap beraberce ciltlenmiş üç farklı eserden oluşmaktadır. Kitabın baş kısmındaki ilk sayfalarda çeşitli Arapça ibareler yer almaktadır. Dördüncü varaktan itibaren Cami-i Kasas²⁷ adında manzum bir siyer kitabı vardır. 4a-68b varakları

---

²⁷ Fâilâtün Fâilâtün Fâilün vezniyle yazılmış olan bu mesnevinin bir nüshası, Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi No: 173/1'de kayıtlıdır. Eser,

Cân u dilden Hakk'a hamd eyle dilâ
Besmeleye it kelâma ibtidâ

sözleriyle başlar. Nesih hatla, 2 sütunlu, 4a-68b varakta, 12 satırlı, aharlı ince krem kağıda yazılmıştır. XVII. yüzyılda istinsah edilmiş olup, şemseli miklepli koyu kahverengi cilt içerisindedir. Tek kırmızı çizgili cetvellidir.

Oldı tarih işbu mısra' Fazliyâ

arasındaki bu eserden sonra 70a-153a varakları arasında Divan vardır. 154a-163a varakları arasında da farklı şairlere ait çeşitli şiirler vardır.164a-187b arasında ise Baki'nin Hayriyye isimli eserinin bir nüshası vardır.

3.2. Metnin Trankripsiyon Ve İmlâsında İzlenen Yol

1. Metnin transkripsiyonunda bilimsel eserlerde uygulanagelen MEB İslâm Ansiklopedisi transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.
2. Kelimelerin okunuş ve yazılışlarında devrin dil özellikleri elden geldiğince (17. yüzyıl hem yuvarlak, hem de düz şekillerin beraber olduğu bir dönemdir.) göz önünde bulundurulmuş, Prof. Dr. İsmail ÜNVER'in makalesinde teklif ettiği okunuş ve şekilliler genelde esas alınmağa çalışılmıştır.
3. Farsça'daki “vav-ı ma'dulelerin vavı” “v” şeklinde (h^vāce vb.) şeklinde gösterilmiştir.
4. Arapça ve Farsça ön ek ve edatlar kelimedden kısa çizgi (-) ile ayrılmıştır.
5. Farsça ikili tekrarların yazılışlarında tekrarlanan kelimeler arasına kısa çizgi (-) konulmuştur.(ser-a-ser, dem-a-dem vb.)
6. Metnin transkripsiyonunda vezin gereği kısa okunması gereken yerlerde uzatma işareti kullanılmamıştır.
7. “İle, için” edatları ile “idi, ise, iken” gibi i- fiilinin aldığı şekiller ayrı olarak yazılmışsa ayrı, kelime ile birlikte yazılmışlarsa kelimenin durumuna göre bitişik veya ayrı yazılmışlardır.
8. Atıf vavları kendisinden önce gelen kelimenin son ünlüsüne göre bazen “u”, bazen “ü, vü” şeklinde yazılmıştır.
9. Nüshalarda –b ile yazılan –up, -üp gerundiumu –p ile yazılmıştır.
10. Metin tamiri yapılan yerler [] işareti ile belirtilmiştir.

Cümlesinin ruhları şâdân ola
beytiyle son bulmaktadır. (bkz. Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu
Haz. Yücel Dağlı – E. Nedret İşli – Cevdet Serbest- D. Fatma Türe, YKY-1502, İstanbul – Haziran 2001,
s. 80; Hasan Sevban KAPDAN Câmi-i Kasas (Fazlî) Dil İncelemesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2006)

3.3. Transkripsiyon İşaretleri

İ, I	A, a, Ā, ā, E, e
↑	ˊ
⊥	B, b
⊥	P, p
⊥	T, t
⊥	S, s
⊥	C, c
⊥	Ç, ç
⊥	H, h
⊥	H, h
⊥	D, d
⊥	Z, z
⊥	R, r
⊥	Z, z
⊥	J, j
⊥	S, s
⊥	Ş, ş
⊥	Ş, ş
⊥	Z, z
⊥	T, t
⊥	Z, z
⊥	˙
⊥	G, g
⊥	F, f
⊥	K, k
⊥	G, g, K, k, Ñ, ñ
⊥	L, l
⊥	M, m
⊥	N, n
⊥	Ū, ū, Ū, ū, V, v
⊥	H, h, e
⊥	İ, i, L, l, Ī, ī, Y, y

3.4. Transkripsiyonlu Metin

70a

1

Fe'îlâtün Mefâ'ilün Fe'îlün

1. H̄amd ol Allaha kim odur Allah
Şamed ü Vāḥid ü Vedūd u İlāh
2. Hem Muḥammed meh-i dü 'ālemdür
'İlm ile 'adl ile müsellemdür
3. Oldur 'ālemde server-i sālār
Ehl-i İslām'a hem odur serdār
4. Odur 'ālemde ḥāmid ü mes'ūd
'Ālim ü kāmīl ü resūl-ı Vedūd
5. Ger olursa dilā saña ilhām
Ola memdūḥuñ ol resūl-ı kirām
6. Ol İlāhā aña müdām erḥam
K'ola meddāḥ o servere her dem
7. Ola ervāḥ-ı ehl ü āle müdām
Her maḥallerde şad du'ā vü selām

2

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ger olursa bu faḳîre luṭf-ı Rabb-ı Lā-yenām
Eyleyem peygamberiñ ecdādını bir bir nizām

70b

2. Nūr-ı pāki niçe yüzbiñ yıl muḳaddem ḥalk̄ olup
İtdi Ḥaḳḳa geh rükū' u geh sūcūd u geh ḳıyām

3. Küll-i eşyā hep anuñ nūruñdan ĩcād oldular
‘Arş u kürs ü sidre vü levh ü kalem h̄aş u ‘avām
4. Çün H̄üdā itdi yed-i kudretle ihyā Ādemi
Viridi ol nūru emānet oldı Ādem şād-kām
5. Gūş kıl kimden kime naql itdi ol nūr-ı şerīf
Kimleriñ alında berrāk oldı tırdı şubh u şām
6. Ādem ü Şīs ü Anuş Kıñān u Mehyāyil ü Yerd²⁸
Yerd ü İdris ü Metuşalah²⁹ u Lemk³⁰ ü Nūh u Sām
7. Erfahşez³¹ ü Şāmuḥ Faleḥ³² Ra‘u hem
Sāruḡ³³ u Nāḥur u Āzer k’oldılar [hep] Ḥaḡka rām³⁴
8. Zıkr olān eşhāş-ı mezkūr ānı seyrān eyleyüp
İrdi İbrāhim ü ‘İsmāīle elhāşıl kelām
9. Nesl-i İsmāīle itdi şoñra naql ol nūr-ı pāk
Her biriniñ tutdı alında niçe yıllar maḡām
10. Oldu kıdār u ḡaml Hemeysa‘ u Sebe‘ vü Udād³⁵
Cümlesi ol nūra ḡāmil tā olunca in‘idām
11. İrdi ‘Adnān ü Nezāda Ma‘dā vü İlyāsa hem
Her birinde bunlarıñ berḡ urdı tırdı hemçü cām

²⁸ Kaynaklarda “Yerd, Verd” şeklinde verilen bu isim metinde “Pezd” şeklinde yazılmıştır.(bkz. İbn-i Hişam Hz. Muhammed’in hayatı c.1 çev.: Prof. Dr. İzzet Hasan-Prof.Dr. Neşet Çağatay)

²⁹ Kaynaklarda “Metuşalah” şeklinde belirtilen bu isim vezin gereği “Metuşalah” şeklinde okunmuştur.

³⁰ Metinde, kaynaklarda hiç bahsedilmeyen “Kerd” şeklinde bir kelime yazılmıştır. Oysa yine kaynaklarda mısra da verilen isimlerle birlikte tercih ettiğimiz “Lemk” ismine yer verildiği görülmüştür. (bkz. İbn-i Hişam a.g.e)

³¹ Kaynaklarda Erfahşez olarak verilen bu isim, metinde ‘Erfahşed’ şeklinde yazılmıştır.

³² Kaynaklarda ‘Faleḥ’ olarak verilen bu isim, metinde ‘Faleḡ’ şeklinde yazılmıştır.

³³ Kaynaklarda ‘Sāruḡ’ olarak verilen bu isim, metinde ‘Şāruḡ’ şeklinde yazılmıştır.

³⁴ Bu mısra da vezin ve anlam bakımından problemlili olan “k’olmadılar Ḥaḡka ram” şeklindeki ifadede metin tamiri yoluna gidilmiştir.

³⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

12. Niçe yıl urdı Muḫarla Müdrike alnında berḫ
Nūr ile anlar daḥī dūnyāda itdiler ḫırām
13. Şoñra ol nūr eyledi rıḫlet Ḥuzeyme alnına
Cümlesi ol nūr ile buldı cihānda intizām
14. Hem Kināne bin Ḳureyş ü hem Nizar Mālik Fihir
Ġālib ü Lüeyy-i Ka‘b Mürre Kilāb Ḳuşayy Benām

71a

15. Ḥāzret-i ‘Abdü’l-Menāf u Hāşim ‘Abdü’l-Muḫḫalib
İbn-i ‘Abdullah Muḫammed es-şalāt ü ve’s-selām
16. Buldular bu zıkr olān eşḫāş-ı mezbūrān hep
Ḥāmil-i nūr-ı resūl olmaḫla ‘izz u iḫtirām
17. Her biri ‘aşırında bir şāh-ı ‘azīmü’ş-şān idi
Olmış idi ḫükmi cāri Ka‘be şehrinde müdām
18. Nūr her kimde olursa bī-nizā’ u bī-cidāl
Pādişāh olup olurdı her ḫabīle āña rām
19. Nesl-i pākin ced-be-ced nazm eyledim sulṫānımıñ
Rūḫ-ı pākine hemīşe şad şalāt u şad selām
20. Māderi yārānı cümle nesl-i ‘İsma‘ıldir
Aḫrabādır ḫāzretine çār yārān-ı kirām
21. Māderi bint Vehb ‘Abdü’z-Zühre kilāb
Kim resūlüñ sādisinci ceddidür taḫḫiḫ kelām
22. Yār-ı evvel ḫāzret-i Bū-Şakr Sıddīḫ-ı taḫī
Gūş ḫıl ānıñ daḥī ecdādını ey nīk-i nām
23. Bū Ḳuḫāfe İbn-i ‘Āmir İbn-i ‘Ömer ü İbn-i Ka‘b
İbn-i Sa‘d u İbn-i Yetīm İbn-i Mürre vesselām

24. Yār-ı şāni ḥāzret-i Fāruḡ ya'ni kim 'Ömer
Gūş ḡıl āña daḡī kimlerdür ecdād-ı 'izām
25. İbn-i Ḥaṭṭāb u Nefyel ü 'Abdü'l-'İzz ibn-i Riyāḥ
İbn-i 'Abdullah Revāḥ' Aduyy u İbn-i Ka'b nām
26. Yār-ı şālīş Ḥāzret-i 'Oşmān ibn-i 'Affān Bu'l-'Āş
İbn-i 'Abdü's-Şems ibn-i 'Abdü'l-Menāfdır ol hümām
27. Yār-ı rābi' şīr-i ḡaḡḡ ya'ni 'Alīyyü'l-Mürtezā
İbn-i bū Ṭālib ibn-i 'Abdü'l-Muṭṭalibdür ol imām

71b

28. Ḥürmet-i rūḡ-ı resül u çār yār u bā-şafā
ḡıl reh-i şer'-i şerīf üzre İläḡī müstedām
29. Fazlıñ ile fazl idüp Fazlīyi eyle ehl-i fazl
'Ālim ü fāzıllarıñ ḡaḡḡı ḡabul eyle du'ām
30. Bir kimesne 'abd-i 'āşi 'āciz ü bī-çāreyim
Raḡmetiñden çok deḡildür itdiḡim cürm ü ḡaṭā
31. Pādişāḡa gerçikim ḡāyet günāḡım çok benim
Līk kesmem evvel ü āḡir cenābıñdan recām
32. Eyle dīdār-ı şerīfiñ görmeḡe lāyık bizi
Ḥāzretiñden 'özr ile budur münācātım müdām
33. Ḥürmet-i Ādem-şafī Ḥavva vü Şīt İdrīs ü Nūḡ
Umarım kim şerm-sār itme bizi rüz-ı ḡıyām
34. Ol livā kim cem' olur zıllında cümle ḡāmidün
Anlarıñ ḡaḡḡı ki olur anlara 'izāz-ı tām
35. Eyle ol cem'iyet-i kübrāda tevfiḡıñ refīḡ
Vaşf-ı sultān-ı risālet ḡaḡḡı kim oldu tamām

36. Bustān-ı ʔab'a ʔıl cāri nazım ırmaqların
Menkıbet-gū-yı Hābībīñ ʔıl beni her şubḥ u şām

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Tūṭi-āsā ʔıl tekellümler ola leyl ü nehār
'Azm idüp iqlim-i nazma esb-i ʔab'a ol süvār

72a

2. Baḥr-ı şī'riñ ʔa'rına şayyād u ğavvās ol yūri
Kenz-i ma'nādan nazım lü'lülerin eyle şikār
3. Şi'r odur kim ola Rabbü'l-'İzzete ḥamd u şenā
Şā'ir oldur k'ola vaşşāf-ı resül-ı çār yār
4. Şi'r ḥaqqında buyurmuş Hāzret-i Mollā-yı Rūm
Kimyādur hem kerāmet hem nedīm-i ğam-ğüsār
5. Çün *fi e's-şi'r-i li-ḥikmet* buyurur şāh-ı resül
Hem ne deñli medḥ olunsa şī'rin istiḥkākı vār
6. Şi'r odur kim ilm ü ḥikmet ola ma'nāsında derc
Şā'ir oldur kim ider şī'r-i mecāziden firār
7. İmdi sa'y u himmet it ʔıl ḥāzretiñ vaşfin beyān
Kim ola 'ālemde senden şoñ bu da bir yādigār
8. İns ü cin ger olsa küttāb olmya aşlā ḥisāb
Kim ne vaqtin eyledi iḥyā ḥābībīn gerd-kār
9. Zāt-ı pāki gerçi şoñra zāhir oldı şüretā
Līk evveldir ʔamūdan ol şāh-ı 'izzet-medār
10. Şun-ı zātından yed-i ʔudretle nūrı oldı ḥāḫ
ʔalmadı ḥiçbir maḫām kim itmeye geşt ü güzār

11. 'Arş u kürs arz u semā levḥ ü qalem şems ü kamer
Hep anıñ nūrından İcād itti Ḥaqq her ne ki vār
12. Eyledi pes nice yüz [biñ] kerre yüz biñ yıl mürür
Tā ki oldı 'ālem-i zāhirde cismi āşikār
13. Māh-veş itti çü ḥazret raḥm-ı māderden ṭulū'
Sāye şaldı şarka vü ğarbe o naḥl-ı meyvedār
14. Geldiler o şeb kudūmında felekler vecde hep
Oldılar seyr-i cemālinden melekler ḥişşedār
- 72b**
15. Yer ü gök mābeynine ṭoldı melekler fevc fevc
Eylediler üstüne la'l u cevāhirler nişār
16. Ṭıtdı āfākı şadā-yı eş-şalāt u ve's-selām
Oldı hep nūr-ı şerīfiyle münevver her diyār
17. 'Arş u kürs ü cennet ü riḍvān u vildān ḥūr-'īn
Şems ü māh arz u semā hep eylediler iftiḥār
18. Bildiler kim eyledi 'ālemlere raḥmet nüzül
Kim odur mecmū'-ı maḥlūkāta sulṭān u kibār
19. Ol ki aşlında şaḳīdür bilmedi ḳadrin anıñ
Ol ki defterde sa'īddür oldı anda neş'e-vār
20. Ṭāli'ine şad hezārān āferin ol māderiñ
K'oldı baṭnından anıñ zāhir o dürr-i şāh-vār
21. Oldı ğāyet şād u ḥandān ol gece rū-yı zemīn
Bunca biñ yıldan beri zīrā çekerdı intizār
22. Çok 'alāmāt oldı ol şeb yerde vü gökte 'ayān
Evvelā recm eyleyüp şeyṭānı gökten kovdılār

23. T̄aḳ-ı Kisrā s̄ade baḫri hem Mecūsıñ āteşi
Cümle maḫv oldı yıḳıldı hem kilisalar hezār
24. ‘Ālem-i tıfliyyetinde gūne gūne mu‘cizāt
Eyledi ger cümle tafşıl olur ise söz uzār
25. ‘İzzet ü ikrām ile her rüz-ı şeb neşv ü nemā
Hāşıl olup tā ki buldı erba‘inde iştiḫār
26. İtdi Ḳur‘ān-ı ‘azīmü’ş-şānı nāzil Cebrāil
Eyledi taḫt-ı nübüvvette sa‘ādetle ḳarār
27. Oldı evvel yār Ebübekr ü ‘Ömer ‘Oşmān ‘Alī
Hil‘at-i İslām ile oldı şaḫābe behre-dār

73a

28. ‘Azm-i mi‘rāc eyledi bir şeb o mīr-i kāināt
Bir burāḳa bindi Cebrāil önünce rāh-vār
29. İrdi Kudse oldı mi‘rāca süvār evvel resül
Sidreye vārınca oldı perr-i Cibrīle süvār
30. Oldı Rabbü’l-‘ālemīne vāşıl elḫāşıl o şāh
Yā ḫabībim ḫoş şafā geldiñ didi perverd-i gār
31. Ḳad ḫamīde eyleyüp evvel şenā andan selām
Eyleyüp itdi sücūd ol şeh-süvār u nām-dār
32. Didi Mevlā yā ḫabībim secdeden ḳaldır başıñ
Kim ḳamūdan sāña artuḳ eylemişim i‘tibār
33. Hep seniñçün itdim İcād on sekiz biñ ‘ālemi
İste benden yā ḫabībim her ne maḳsūduñ ki vār
34. Yine tekrār eyledi ḫamd u şenā ma‘būduna
Didi yā Rabb ümmetümdür ḫācetim leyl ü nehār

35. Evvel ü āhir budur senden recā yā Rabbenā
Kim beni ümmetlerim beyninde itme şerm-sār
36. Didi itdim yā ḥabībim cümlesi sāña fedā
İtme dīvān-ı hümāyūnumda ḳalbiñ inkisār
37. Ḥaḳḳ Te'āladan ne kim itdi recā oldı ḳabūl
Şād u ḥandān oldı ol şāhenşah-ı 'āli-tebār
38. Vācibāt u müsteḥabb ḥacc u ğazā şavm u şalāt
Emr olup itdi ḳabūl ol pādişāh-ı kām-kār
39. Söyledi Ḥâḳḳ kāmil ol şeb anda toḳsān biñ kelām
Eyledi maḥbūbına luḫf u 'aḫā- yı bī-şümār
40. Ḳāb-ı ḳavseyñ 'āleminden küllü eşyayı görüp
Döndi düstūriyle Ḥaḳḳıñ itdi dārında ḳarār
- 73b**
41. 'Arz idüp beş vaḳt namāzı āline aşḫābına
Didi Rabbimden getürdüm cümleñize ber-güzār
42. Cümle taşdıḳ itdiler mi'rācın aşḫāb-ı güzīn
Münker olup itmediler i'timād ehl-i şirār
43. Niçe def'a itdiler 'asker çeküp cenk ü şavāş
Bir avuç ḥāk ile eylerdi 'adüvvi tār u mār
44. Emr-i Sübhān ile hicret eyledikde Ka'beden
Şeb revāne oldılar Būbekr ile pinhan-ı ğār
45. Ağzı yāriyle ḥakīmāne ḫabābet eyledi
Ġār içinde ba-yı Būbekre zaḫm urdıḳda mār
46. İtdi zāhir gūne gūne mu'cizāt-ı sāḫi'āt
Dāḫil olduḳda der-i ğāra 'adüvv-i ḥāk-sār

47. İrdi elhāşıl Medine kavmin ıslāh eyledi
Kıssa çün kaşr eyle ey hāme bu faşlı ihtişār
48. Yār idi Cibril Mīkāil ü İsrāfīl ile
Nitekim yārānı idi yeryüzünde çār yār
49. Şordı Cebrāile bir gün ol imām-ı kâināt
Sen mi artuğsın ‘ömürde yoğsa ben miyim [a] yār
50. Didi gerçi söylemek terk-i edebtir yā resül
Ben kulun Hakk gālibā sizden muqaddem kıldı vār
51. Didi sultān-ı rusül var mı deliliñ ey ehī
Kim seni benden muqaddem itdi ihyā gerd-kār
52. Didi aşlā ‘ömrümüñ haddin hesābın bilmezem
Līk ‘arş üzre otuz biñ yılda bir yıldız toğār
53. Halk olaldan bendeñ otuz biñ kez ol yıldız tamām
Toğdı tolandı delilim budur ey şāh-ı kibār
- 74a**
54. İtdi ol demde tebessüm hazret-i şāh-ı rusül
Didi itme yā ehī ‘ömr ile bāña iftiḥār
55. Anda ol yıldız ki gördüñ nūrum idi ol benim
Berç urup ‘arş-ı kebir üzre olurdu şu’le-dār
56. Çün ḥabību’l-lah bu resme eyledi ‘ömrün beyān
Güş idüp Cebrāil oldı qarşusunda şerm-sār
57. Şordı vār mıdur melekler içre senden mā’adā
Kim ‘ömür efzūnluğıla bulmuş ola iştihār
58. Didi Mīkāiliñ ‘ömrü benden artıkdur şehā
Benden evvel eylemiş ihyā anı perverdigār

59. Oldı Mikāile t̄alib irdi ol s̄a'at hemen
Sordı anıñ daḥi 'ömrün ol resül-ı t̄ac-dār
60. Ol daḥi ol necm-i mezbūrı delil itdi didi
Elli biñ kez doğdı gördüm ben o necm-i t̄ab-dār
61. Didi kim senden daḥi artuḫ melekler içre hiç
Vār midur bir kimse kim senden muḫaddem oldı vār
62. Didi 'Azrāili benden evvel icād itdi Ḥaḫḫ
Benden artuḫdır 'ömürde şad hezārān-ı hezār
63. İtđi 'Azrāil nüzul āña daḥi şordı resül
Didi 'ömrümüñ ḥisābıñ bilmezem kāyidim şümār
64. L̄ik bendeñ ḥalḫ olaldan yā Resülallah tamām
Oldı yetmiş biñ kez ol necm-i münevver āşikār
65. Didi senden çok 'ömür sürmüş melek vār mı daḥi
Kim şoram niçe zamāndur kim olupdur üstüvār
66. Ol daḥi İsrāfili 'arz eyleyüp didi şehā
Andan evvel olmadı kimse cihānda pāyidār
- 74b**
67. Oldı İsrāfile de t̄alib resülullah hemen
Eyledi ol dem şenā birle ḥuzurunda ḫarār
68. Ḳarşusunda bende-veş ol ḫāvuşıp t̄urdı didi
Eşşalatü vesselām ey server-i 'āli-tebār
69. Didi buyur yā ḫabīballah fermānıñ nedür
Cümlemiz hep emriñe fermān-beriz leyl ü nehār
70. Eyledi anıñ daḥi 'ömr-ü t̄avīlinden suāl
Didi kim bilmem ḥisābın 'ömrümiñ ey şehriyār

71. Lîk ol yıldız ki itdi bu muḳarrebler beyān
Kim otuz biñ yılda bir ‘arş üzre olur lem‘adār
72. Hāḳḳ Te‘āla ḥāzreti ḥalk eyleyilden ben ḳulun
Doğdı yüz yigirmi biñ kez ey şah-ı şahib-veḳār
73. Didi ḥāzret yā eḥi sen pīşvāsın cümleye
Yoğimiş ašlā melekler içre senden ihtiyār
74. Halk olunmazdan muḳaddem ‘ālem-i kevn ü fesād
Yāradılmışda ne gördüñ hem ne idi sāña kār
75. Didi gördüm bir ulu meydān içinde iki şahş
Ellerinde berḳ urur nūrdan birer çevgānı vār
76. Gördüm ol meydān-ı vaḥdet içre bir altūn top
Ḍarb iderler ṭopa çevgān ile şahşeyn süvār
77. Zıkr olān meydān-ı vaḥdetde bu minvāl üzre ben
Ṭop u çevgān onunı seyr eyledim çok rūzgār
78. Didi peygamber ben idim ol iki şahşın biri
‘Ammi-zādemdür biri ya‘ni ‘Aliyy-i nāmudār
79. Küllü eşyādan muḳaddem halk idüp mevlā bizi
‘Ālem-i vaḥdetde çevgān oynar idik šāh-vār
- 75a**
80. Eyledikde ol muḳarrebler Ḥabībullahı gūş
Didiler şiddik sözüñ taḥḳīḳdurur ey şeh-süvār
81. İşbu icmāl olduğı üzre ‘Aliyyü’l-Murtezā
Nice sultān-ı ‘azīmü’ş-şān imiş fikr eyle vār
82. [...] haḳḳında sultān-ı rusül
Lâ fetā illā ‘Ali lā seyfe illâ zūlfikār

83. Rütbe-i Sıddîkî vü Fârukî Zünnüreyni hem
Eylesün buña göre idrâki olân iftikâr
84. Olmış idi dâim ol iki cihân sultânına
Çâr yâr u hem otuz üç biñ şahâbe yâr-ı ğâr
85. Bezm-i cân bahşında şaf şaf cem' olurlardı müdâm
Şem'-vech-i pâkine ins ü melek pervâne vār
86. Böyle bir sultân-ı 'alışân-ı bî-hemtâlarıñ
Kim ider cümle muqarrebler anıñla iftiḥâr
87. 'İlm edep ḥilm ü sehâ şabr u rızâ luḫf u 'aṭâ
Ḥüsn ü ḥulḫ u ma'rifet şefkat kerem 'ırz u vaḫâr
88. Ma'delet ğayret şecâ'at anda hep mevcüd idi
Her ne deñlü ḥüb-zîbâ dil-küşâ ḥaşlet ki vār
89. Ol mihir kim vār idi ketf-i münîrinde münîr
Ceddi İbrahim Ḥalîlullaha gülzâr oldu nâr
90. Her ne semte eylese devlet sa'âdetle ḥırâm
Bâşı üzre bir bulut dâim olurdu sâyedâr
91. Göñli alçaḫ mişli yoḫ bir bî-bedel sultân idi
Herkesi i'zâz u ikrâm etmede etmezdi 'âr

75b

92. Oldı memdūḫu Ḥüda çün ol şefî'ul müznibîn
Ben kimim k'ola o şâhı medḫe bende iḫtidâr
93. Pişvâ-yı enbiyâdur reh-nümâ-yı evliyâ
Küllü 'âlem hep şefa'ât rütbesin andan umâr
94. Ümmet iseñ Fazlîyâ taḫḫîḫ 'ale't-taḫḫîḫ eğer
Hem [şalât] u hem selâm it rûḫunâ leyl ü nehâr

95. Āliniñ evvācınıñ aḥbābınıñ aṣḥābınıñ
Rūḥlarına vir selām ile dem-ā-dem i'tizār
96. Eyleyüp raḥmet şefā'at mağfıret ümīdini
Rabbiñe eyle tazarru' aḡla dāim zār u zār
97. Raḥmeti çok pādişahdır eyleye lā-şekk seni
Yevm-i maḥşerde ḥabībi dostlarına hemçü-vār
98. Ḥaddi vü pāyānı yokdur raḥmet-i deryāsınıñ
İtme nā-ümīd olup ḳalbiñ hemīşe inkisār
99. Yā İlāhī ḥürmet-i Ādem u Şīt İdris u Nūḥ
Hūd u İbrahim ü 'İsma'il resül u çār yār
100. Ehl-i tevḥīd ehl-i Ḳur'an ehl-i ĩmān it bizi
Cümlemizi eyle maḥşerde cüdā-yı ehl-i nār

4

Meḥ'ülü Fā'ilâtü Meḥ'ülü Fā'ilün

1. Bir pādişāh imiş meşelā cān didikleri
Taḥt olmuş aña ki bütün insān didikleri
2. Dirlerse ger ḥazīne ḳanı pādişāha pes
Cānıñ ḥazīnesi imiş ĩmān didikleri
3. Etrāfin ol ḥazīneniñ üç ḳāt ḥişār ide
Sultānda vār ise eḡer iz'ān didikleri

76a

4. İç ḳal'ayı ferāiz ile eyleye binā
Kim aña bulmıya zıfr 'udvān didikleri
5. Ola ikinci ḳal'a-yı binā vācibāt ile
Ermiye tā ki dest-i raḳībān didikleri

6. Bünyād ola üçünci daḥī sünnetān ile
Muḥkem taḳayyüd eyleye sulṭān didikleri
7. Ḥafr eyleye külünk-i edeb birle ḥandeḳın
Ġāfil [...] ki geçmeye şeyṭān didikleri
8. Tevhid ü zıkr ü şavm edeb erkān u ma'rifet
Bunlardur ol ḥaşāra nigeh-bān didikleri
9. Zeyn eyleye silāḥ-ı 'ibādetle çevresin
Dizdār u ḳul ola edeb ü erkān didikleri
10. Her kim bu resme ḥıfz ide ĩmān ḥazīnesin
Taḥḳıḳ odur cihānda Süleymān didikleri
11. Ḥıfz eyle³⁶ imdi ḳal'a-i ĩmānı dāimā
Merdāne ol ki geçmiye a'dā-yı bed-liḳā

5

Meḫ'ülü Fā'ilâtü Meḫ'ülü Fā'ilün

1. Çün pādişāh imiş bedene cān-ı nā-tüvān
Lāyık bu ki seḫā ola ĩmāna pās-bān
2. Gel imdi merd iseñ telef itme ḥazīneyi
Zīrā virir beḳāda Ḥüdā 'ömr-i cāvidān
3. Ḳur'ān ile ziyā dolur ĩmān ḥazīnesi
Naḳl eylemiş bu mes'eleyi ḥvāce-i cihān
4. Ṭop-ı şalāḫı ḳulle-i dilde müzeyyen it
Ḳaşd itmeye hemīşe şebīḥūna düşmenān

³⁶ Eyle: nüshada eyleye şeklinde kayıtlıdır.

76b

5. Hıfz u hırāset etmede müstaḥkim ol müdām
Sa'y et ki ğāret etmesün iblīs-i bī-emān
6. Bir gün olā ki olasın ĩmāna ihtiyāç
Cehd et ki ḥande etmesün ol gün münāfikān
7. Şükr et muḳadder etdiĝine Rabbü'l-İzzetüñ
Fikr et hemīşe āḥiriñ ol merd-i kār-vān
8. Giy başıña sa'ādet ü 'izzet külāhını
Şehr vücūdiña olagör şāh-ı kāmurān
9. Bir gün ḥazīne lāzım olur ḥarc-ı rāh için
Olduḳda ol muḥātaralı yollara revān
10. Görmez misin ki turreleri kūs-ı rıḫletüñ
Her gün urulmada vü çekilmekte kār-bān
11. Güş eyler ise pendimi ihvān-ı bā-vefā
Cān ile bāşını ide ĩmān için Ḥüdā

6

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Tā'at silāhını kuşanup gözle toĝrı yol
Cem' eylemekde ol ḥasenāt 'askerin a'cül
2. Şeytān-ı la'in ḥarāmidür ol ḥazīnenüñ
Ger dirler ise ḳanḳı ḳapudan ider duḫül
3. Buḫl u ĝāzab riyā vü ĝarāz 'ucb u ḫubb u mal
Kibr ü ḫased bu ḳapulardan ider duḫül
4. İmdi bu ḳapular ki ola dāimā küşād
Şeytān alur ḥazīneyi sultān olur melül

5. Bend it çapuları vü hişâr hândeğin gözet
Zühd 'askerini gönderüp eţrâfa kul-be-kul

77a

6. Düşman hücum idüp yürüyüş itmesün şakın
İş gâyetiyle müşkil olur sonra bilmiş ol
7. Derya-yı 'aşka muttaşıl olmak gerek hişar
Tâ sâhilinde hâzır ola keşti-i uşul
8. Burc-ı 'ibâdet üzre di Allah yekdürür
Hıfz u hırâset eyle her eţrâfi şâğ u şol
9. İt dâima tilâvet-i Qur'ana iştiğâl
Düşman hezime ide murâdıñ ola huşul
10. Qahr-ı 'aduvv için okı ba'zı mücerrebât
Serhad-i dil emin olup ol maţlûba vuşul
11. Bir gün reh-i memâta sefer eyler iktizâ
Sa'y it ki ol seferde ola yârcek Allah Hüdâ³⁷

7

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Raşş-ı şerî'at üzre şecâ'atle ol süvâr
Tûğ-ı şehâd-ı bende mehâbetle kıl qarâr
2. Tiğ-ı 'adâleti beliñe bend-i muhkem it
Zerk eyle tîr-i şabr ile kıl haşmıñ şikâr
3. Gir 'arşa-gâh-ı gayrete şâhib karanlık it
İt razm-gâhı çeşm-i şeyâţine teng ü târ

---

³⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

4. alkān-ı zūhd ü t̄ā'ati it sineñe siper
Zahm artuğ iħtimali vār a'dāyı nize-dār
5. Meydān-ı himmete girüven ma'şiyete toyan
Çevgān-ı tevbe ile urup eyle tār u mār

77b

6. Dāmenini tevekkülün elden koma bu gün
Sa'y it ki yārın olmıyasın anda şerm-sār
7. Takvā tarīķına ide gör merd iseñ şürü'
Ehl-i bid'āt olduğı meclisden it firār
8. Ol ehl-i sünnet ehl-i cemā'atle hem-nişin
Fısk ehli ile hem-dem olup olma ehl-i nār
9. Cehd ile bezm-i ĳadr-şināsāna it duħül
Tekmil-i 'arza sa'y idüp ol merd-i nāmdār
10. Merd iseñ olma cāhil ü nādāna aşinā
Bir gün mażarratı toķunur 'āķıbet sañā
11. Fazlī hemişe Hāliķıñna zıkr ü t̄ā'at it
Şer'-i Hābīb-i Ekreme ta'zīm ü ĳürmet it

8

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Ervāħ u ehl ü āline it dāimā selām
Aşĳāb u çār yāre muħıbb ol muħabbet it
2. Emre it̄ā'at eyle nehiyden kıl ictināb
İnşāfa gel hevā-yı hevesden geç 'uzlet it
3. Ehl-i hevā ile şaķın etme münāsebet
'Ulvi ĳabi'at ol 'ulemā ile ülfet it

4. Elbette cîsr-i mevîti mürûr eyleseñ gerek
Yollâr ne resmedür hele fikr ü firâset it
5. Şâl zevrağ-ı mürüvveti bahr-i haqîkate
Aç yelken-i firâseti 'azm u selâmet it
6. Eyyâm ile 'azâb-ı hevâdan emin olup
Girdâb-ı haşr-gâhi geçüp kaçd-ı cennet it

78a

7. İt kendüñi hidâyet-i Hâdiye müsteħağ
Cîsr-i şîrâtı esb-i rızâ birle rıhlet it
8. Şimdengeri recâya şüru' it 'ale'd-devâm
Tertîb üzere bir yeñi dîvâna niyet it
9. Yâ Rabb bi-hağğ-ı rûh-ı resûl u çâr yâr
Dîvânımı kabul it 'inâyet hidâyet it
10. Olursa vezn ü kâfiyesinde eğer haṭâ
Luṭf eyleyüp kuşurunu 'afv eyle kıl 'aṭâ

9

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Bismillahirrahmânirrahîm ve bihi neste'in

1. Evvelâ kıl Hâğğ Te'âlaya dilâ ḥamd u şenâ
Şâniyâ rûh -ı Ḥabîb-i Ekreme eyle du'â
2. Her umûruñda di *Bismillahirrahmânirrahîm*
Tâ ki her müşkilleriñ asân ide Rabbiñ sañâ
3. Kenz-i esrâr-ı Hüdâdur ḥarf-i bâ'niñ noḡtası
Sîn selâmet mim melâhet meddesi rûkn-i semâ

4. Saṭr-ı Bismillahda olān lafzatullah-ı şerīf
Çār ḥarf ile olupdur rāh-ı Ḥaḳḳa reh-nümā
5. Birliğin eyler elif anha ki oldur bī-zevāl
Oldı lāmeyn ile hā ism-i Cenāb-ı Kibriyā
6. Āhirinde ketb olan ismeyn-i Raḥman-ı Raḥīm
Rā'larıdur rāh-ı raḥmet ḥikmetullah iki ḥā

78b

7. İki lām iki elif-i yā oldı resm-i lā-yezāl
Nun ḥarfı nūr u mimin ism-i şāh-ı enbiyā
8. Saṭr-ı Bismillah çü bildiñ 'azāmü'l-esmādurur
Sen daḥī kıl besmeleyle her kelāmıñ ibtidā
9. Çünkü niyyet eyledüñ tertib-i dīvān etmeğe
Hem mübārek ide hem asān ide Ḥaḳḳ Fazlīyā

10

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Ey 'aḳıl u iz'ānı olan kāmil ü dānā
Bāḳ ḥāl-i cihāna değıl iseñ eğer a'mā
2. Gördüñ ki cihāndan selefiñ eyledi rıḥlet
Lāyıḳ mı bu resme olasın ṭālib-i dünyā
3. Teşbīh olunur işbu cihān zıll-ı ḥayāle
Billah 'aceb ḥāl u 'aceb özge temāşā
4. Geldiñ çü iḳālım-ı 'ademden bu diyāra
Bir niçe gün ārām u ḳarār eylediñ ammā
5. Her yār çekilmekde 'adem mülküne ihvān
'İbret nazarıyla nazar etmez misin āyā

6. Her gün çağırır kişver-i Qur'anda münādi
Kim hāzır ol kırtuluşa çāre yok ašlā
7. Her gün uralar turreleri kūs-ı raḥīliñ
Ba'zısı çıkup gitmede ba'zısı müheyyā
8. İt 'ākil iseñ imdi mühimmātıñı ihzār
Bir daḥi dönülmez o seferden yine zīrā
9. Fazlī kimin³⁸ imānı kamil ise o yolda
Qur'anı refīk eyler añā Rabbü'l-a'lā

79a

11

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Yā Rabb ben ol kemīne gedāyım ki dāimā
Luṭfuñ umup disem n'ola aḥvālimi sañā
2. Eksikliğime ḳalma 'ināyet hidāyet it
Luṭfuñ hemīşe pādişahım rehber it bañā
3. Ben baḥr-ı seyyiāta ğarīk 'āşi mücrimim
Tevfīkıñı refīk idüp 'afv eyle sen şehā
4. Bu 'abd-i nā-tüvāna irişmezse raḥmetiñ
Veylā vü firḳatā vü fiğānā muşibetā
5. Maḥlūḳa itme 'ākil iseñ sen mürāca'at
'Arz u recāyı Hāliḳıñā it Fazliyā³⁹

³⁸ kimin: nüshada kiminin şeklinde kayıtlıdır.

³⁹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

12

Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün

1. Yâ Rabb bi-rûh-ı pāk-i enbiyā-rā
Mevzûn edâlarıyla kııl bu ġarîbi ġûyâ
2. Virdiñ çü tab'-ı mevzûn oldum hemîşe memnûn
Şi'riñ merâtibinden vir rûtbe-i mu'allâ
3. Hem-râh-ı evliyâ kııl vaşşâf-ı enbiyâ kııl
Meddâh-ı Muştafa kııl budur hemîşe temennâ
4. Zât-ı laţîfi şevki rûh-ı şerîf 'aşkı
Kııl 'andelib-i tab'im verd-i ruħunda şeydâ
5. Âl-i kibârı 'aşkı hem çâr yârı 'aşkı
Fazlîye fazlıñ ile fazl eyle pâdişâhâ

79b

13

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ûlün

1. İlâhâ pâdişâhâ gird-i kârâ
Keremiyâ kıadirâ perverdigârâ
Bi-'izz-i nûr-ı şâh-ı enbiyâ
Du'amız müstecâb eyle Hüdâyâ
2. Biz 'âşi kıullarız sen yüce sulţân
Efendiden umar kıul 'avn u ihsân
Ne deñlü itdikse cürm ü 'işyân
Değildir rahmetinden çok İlâhâ
3. Hemîşe rahmetiñ bābına sed yok
Teveccüh eyleyen kıullāra red yok
'Aţâ vü ni'metiñ bahrine hadd yok
Aniñçün eylemez luţfuñ temennâ

4. Çü zātıñdur 'uyub-ı nāsa settār
Daḥī cümle zünüb ehline ğaffār
'İnāyet kı l bize şol gün ki küffār
Diye *yā leyteni küntü türābe*
5. Hezārān 'özü ile her rüz u şeb
Hezār *esteğfirullah* tevbe yā Rāb
Dilerim kim olmaya Fazlī mu'azzeb
Budur dāim recāsı pādişāhā

14

Müfā'aletün Müfā'aletün Müfā'aletün Müfā'aletün

1. 'Aceb mi şehā bu 'abd-i gedā şefā'atıñi iderse recā
Çü senden irer faķīre 'aṭā marīze şifā kulūbe şafā
2. Anıñçün umār bu 'abd-i zelīl 'aṭalarıñı bu ḥālet ile
Çün itdi seniñ vücudıñı Ḥaḳḳ şefī'-i uşāt-amiz dü cā

80a

3. Önünde ki ba's cümle ḥalḳ 'adāletiñe penāh ideler
Ümidim odur k'olam o zamān ḥimāyetiñe maḥall u sezā
4. Revān-ı şerīfiñe dāḥi hem şaḥābe-i al-i 'azāmıñā
Ola niçe biñ şalavātıyla şabāḥ u mesā selām u du'ā
5. Eđerçi ki bu ḥaḳīr ü gedā ṭapūña yarār biḍā'ası yok
Ve līke yine tazarru' idüp hemīşe ider ümid ü 'aṭā
6. O dem ki ümem ider içtimā' olur ihtiyāc-ı ḥamiyyetiñ
Bu bende daḥī penāh iderem sañā ben eyā münir-liḳā
7. Bu Fazlī zār ider i'tizār hezār u hezār günāhları vār
Bu ḥālet ile ümidi sañādur eyā Ḥabīb-i Ḥüdā

15

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1. Hâmd hezârân ki ol hayy u tüvânâ
Kim bizi ma'dum iken eyledi ihyâ
2. Ahsen-i taqvimidur tâl'at-i insân
Eşref-i insândur ol şah-ı dānâ
3. Ya'ni habīb-i Hüdâ ol meh-i kevneyn
Zât-ı şerīfidurur nüşha-i kübrâ
4. Ba'ş olıcağ kabirden cism-i laṭīfi
Sāye-i sancāğıdur mü'mine me'vâ
5. Bendeye kim yek nazar ide o sultân
Raḥmet-i raḥman irüp olmaya şeydâ
6. Ol ki itâ'at ider şer'ine anuñ
İki cihānda bulur devlet-i 'uzmâ
7. Cân u gözün aç Fazlīyâ merd iseñ imdi
Tâ ki müyesser ola devlet-i 'uqbâ

80b

16

12'lik Hece Ölçüsü

1. Ey 'âlim ü dānâ ey hayy u tüvânâ
Ben bende-i bî-dil sen Hâliķu'l-eşyâ'
2. Ben menba'-ı işyân sen ma'den-i ğufrân
Luṭf it bañâ her an ḳahr eyleme şāhâ
3. Raḥman u Raḥīmsin sultân-ı ḳadīmsin
Ġaffâr u Kerīmsin dil şun'ıña şeydâ

4. Ey Rāzıķ-ı Raħman ey ādir ü Deyyān
Umar bu dil ü cān in'āmiñı ħālā

5. Fazlī-i gūnahkār bir bende-i kem-ter
Şon demde müyesser kıl pāye-i bālā

17

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. uta 'ibādıñ cān ile fermāniñı yā Rabbenā
ıl reh-nümā ĩmān ile ur'an'ıñı yā Rabbenā
2. aķķ Őehnişāh-ı rusūl raħmete Őaleb eyler gōñül
Dāim umār eşyā-yı küll gufrāniñı yā Rabbenā
3. Eyle resūliñı Őefi' kıl rütbemiz anda refi'
ullarıña eyle mui' rıđvāniñı yā Rabbenā
4. 'Alemleriñ ikrarı yok sultānısın ihsānı çok
İnkār ider mi ehl-i ħaķķ ihsāniñı yā Rabbenā
5. Fazlīyi yā Rabbi mucīb kıl urb-ı zātıñā arīb
Eyle cināniñda naşib vildāniñı yā Rabbenā

81a

18

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Ey menba'-ı lu u 'atā ey ādir ü 'izz ü 'ulā
İt bāña tevfiķiñ refiķ budur cenābiñdan recā
2. Gerçi gūnāhım çok benim ğafletle geçdi her günüm
Bāğ-ı behişt it meskenim raħmet kıl ey yār-i Hüdā
3. Luf etmeseñ ihsān ile ħālım n'ola 'işyān ile
aşr it beni ĩmān ile ur'anı rehber kıl bāñā

4. Derd ehline dermān seniñ cürm ehline gufrān seniñ
Cennet seniñ rıdvān seniñ ğilmān seniñ yā Rabbenā
5. Fazlī gedā efkendedür ihsāniña şermendedür
‘İşyānı çok bir bendedür umār cenābıñdan ‘aṭā

19

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. Elā ey zübde-i eşyā ḥabīb-i ḥayy-ı bī-hemtā
Özüñ ‘ālemlere raḥmet sözüñdür a‘zamü’l-esmā
2. Yüzüñ māh-i münevverdür sözüñ ḳand-ı mükerrerdür
Özüñ sulṭān-ı ekberdür vücudıñ nüshā-i kübrā
3. Dü kevnıñ afitābısın şeh-i ‘ālī cenābısın
Emīr-i kāmı-yābısımmekan seniñdür cennet ü ḥavrā
4. Şefā‘at burcınıñ māhı risālet taḥtınıñ şāhı
Ḳamūnıñ mürşid-i rāhı çü sensin ey şah-ı dānā
5. Bu Fazlī bendeñi yād it ṭariḳ-ı ḥaḳḳa irşād it
Şef‘i ol ḳalbini şād it bir ednā bendedür şāhā

20

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Yā İlāhī benem ol ehl-i hevā
‘Amelim yok saña lāyık aşlā

81b

2. Gerçi çok ğāyet ile ma‘şiyetim
Yine ümīdimi kesmem ḥālā
3. Raḥmetiñ baḥrine yok ḥadd u ‘aded
‘Avn u luṭfuñ umāram şubḥ u mesā

4. H̄ayr idüp evvelimi āh̄irimi
İtme vādi-i haşirde şeydā
5. Bir gedā ibn-i gedādur Fazlī
Fazl kıl fazlın ile pādişahā

21

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Kāināta maḥz-ı raḥmetsin şehā
Server-i taht-ı nübüvvetsin şehā
Sözleriñ rüh a ğidā cāna şafa
'Andelib-i bāğ-ı hikmetsin şehā
2. Oldı zātın küll-i eşyādan şerif
Hem seh̄isin hem zek̄isin hem zarif
İtdi Haḫḫ huyın güzel ruyın laḫif
Verd-i gülzār-ı risāletsin şehā
3. 'Alemin sultānı 'āli-şānısın
Tenlere cān cānlarıñ cānānısın
Merḫamet şefkat şefā'at-kānısın
Hāmi-i mecmū'-ı ümmetsin şehā
4. Kudretullahdan bize in'āmsın
İftitāhı kişver-i İslāmsın
Ümmetiñ aḫvāline 'allāmsın
Fātiḫ-i mülk-i şeri'atsın şehā

82a

5. Küll-i 'ālem ihtiyāc-ı dergehiñ
Oldı 'avn-ı luḫf-ı hādi hem-rahıñ
Nice medḫiñ ide Fazlī sen şehiñ
Mişli yok bir ulu ḫazretsın şehā

22

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. İlahâ pâdişâhâ eylerem minnet saña hâlâ
Her işde dest-gîr ol 'avn-ı luṭfiñla baña hâlâ
2. Zünübim bî-had 'ömr ise 'ubür etmekte sür'atle
Şudür eyler cehâletle niçe güne haṭâ hâlâ
3. N'ola yâ Rabb kabul olsa ger istiğfâr ile tevbem
Ümîdim kesmezem senden umup 'avn u 'aṭâ hâlâ
4. Ma'âşîden ne deñli ger keder-nâk oldu ise dil
İder ikrâr vahdâniyyetiñ şubḥ u mesâ hâlâ
5. Yedi deryâ yedi yer gök kadar vâir ise ger cürmüm
Bihâr-ı rahmetiñden çok değıl yâ Rabbenâ hâlâ
6. Kerîm ü yâ Raḥîm ü yâ Ğafûr u yâ 'Afuvv-Allah
'Afüvv ismüñ ḥaḳiçün eylerem 'afvîñ recâ hâlâ
7. Resûlüñ ḥürmetiçün kııl İlahî 'özüümüz maḳbûl
Ḥabîbiñdür senüñ zîrâ o şâh-ı enbiyâ hâlâ
8. Çü sen Ḥallâḳ-ı 'âlemsin ṭabîb-i ümmetân oldur
Anıñçün cümle derd ehli umâr andan şifâ hâlâ
9. Diler her sâl u mâh hafta vü eyyâm her sâ'at
'Aṭâ vü rahmet ü luṭfuñ bu Fazlî-i gedâ hâlâ

23

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Budur ikrârımız sâña hemîşe ey Ğaniyy Vehhâb
Cenâb-ı Rabb ḥabîbiñ zât-ı ḳudret ḳullarıñ erbâb

82b

2. Olupdur lâ-şerîk ü lâ-naẓîr ü lem-yezel zâtiñ
İder her bār vaḥdāniyyetiñ ikrār ulu'l-elbāb
3. Biḥār olsa midād eşcār ḥāme yir ü gök evrāk
Beyān olmaz güneşden zerreñ olsa ins ü cinn küttāb
4. Münezzeh hem muḳaddes bir mu'azzam pādişāhsın sen
Ta'aḳḳul etmedi künhüñ benī mürsel resül-aşḫāb
5. Günāhın yād idüp Fazlī ider hem dāimā tevbe
Çü sensin pādişāhā tevbekār olanlara Tevvāb

24

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Eğerçi bizde çoḳdur cürm ü 'iştān u ḥaṭā yā Rabb
Velākin umāruz senden yine 'avn u 'aṭā yā Rabb
2. Çü yoḳdur raḥmetiñ deryāsınuñ ḥaddi vü pāyānı
Anıñçün 'afv u ğufrāniñ ider ḳullar recā yā Rabb
3. Münezzehsin zamānlardan muḳaddessin mekānlardan
Mişāliñ yoḳ nişāniñ yoḳ 'uḳul irmez sañā yā Rabb
4. Ola her laḫza vü her an u her sâ'āt u her eyyām
Seniñ elṭāf-ı bī-pāyāniña ḥamd u şenā yā Rabb
5. Der-i 'izzet-me'ābiñda ğarīb ibn-i ğarībīñdür
İder luṭfuñ recā dāim bu Fazlī-i gedā yā Rabb

25

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün

1. Yā Rabb yā 'Afuvv u yā Ḥayy u yā Muḥīb
Bu 'abd-i müstendiñi ḳıl zātiña ḳarīb

2. Veylā ki zāt-ı hāzretiñ olmaya dest-gīr
Zīrā rah-ı dālālete idlāl ider raqīb

83a

3. 'İzz u resūl hürmet-i aşhāb u çār yār
Dergāh-ı 'izzetiñde beni eyleme ğarīb
4. Qıl na't-ı Muştafa ile gūyā zebānımı
Gūlzār-ı medhātında olām tā ki 'andelīb
5. Hūccāc-ı müsem māyn ile Fazlīyi hem-rāh it
Qıl ravzā-i şerīfīñe yüz sürmeĝe naşīb

26

Fe 'ilātün Mefā 'ilün Fe 'ilün

1. Dilerüz senden ey Ğaniyy Vehhāb
Ki bizi eyleme maħall-i 'itāb
2. Bir alāy bende-i Fütādeleriz
Hālımız oldu ma'şiyetle hārāb
3. Umārız hāzretinden 'avn u kerem
İrişe her kaçan ki rüz-ı hisāb
4. Eyleyüp zāt-ı kibriyāña recā
Dilerüz yā müsebbibü'l- esbāb
5. Ehl-i taqvāya it bizi hem-rāh
Olāyuz tā ki biz de ehl-i şevāb
6. Qorkāruz ĝāyetiyle 'uqbāda
Cürmümüze göre olursa 'azāb
7. Eyle Fazlī bu āyet ile 'amel
Fettekullāhe yā ulu'l-elbāb

27

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Merhabā ey şeh-süvār-ı server-i 'ālī-cenāb
Kām-baḥş u kām-kār u kām-bīn ü kām-yāb

83b

2. Vech-i pākiñ şöyle berrāk u münevverdür seniñ
Pertev-i ruḥsārīña reşk etse tã ki āfitāb
3. 'Andelīb-i bāğ-ı kudredür kelāmıñ serverā
Ḳāmetiñ 'ar'ar cemāliñ gül ḥabībinüñ mah-ı tãb
4. Raḥmet eylerse eğer ḥazret-i Allahımız
Umaruz senden şefā'at ey şeh-i 'izzet-me'āb
5. Fazlīyā vir cān u dilden rūḥ-ı pākine selām
Olmağ isterseñ eğer ki vuşlatıyla behre-yāb

28

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Merhabā ey server-i 'ālī-neseb
Zāt-ı bī-hemtāñ olupdur luḫf-ı Rabb
Ḥüsn-i ḥulḳuñ kâināti itdi ḳul
Küll-i eşyādan vücūduñ münteḥab
2. Eyleyüp 'arz u recā vü minneti
Ḥazretüñdendür ḳamūnuñ ḥāceti
Raḥmet-i Ḥaḳḳdan 'aḫā vü şefḳati
Senden umār küll-i mevcūdāt hep
3. Mürselīn ü enbiyā vü evliyā
Vird idüpdür ism-i pākiñ dāimā
Vaşf olunmaz zāt-ı pākiñ serverā
İtse vāşıflar taḳayyüd rüz u şeb

4. 'Arş u kürs ü sidre vü heft āsumān
'Ālimān u zāhidān u 'ābidān
Hūr u ğilmān u rıdvān u cinān
Cümlenüñ ihyāsına sensin sebeb

84a

5. Vāşıfıñ Fazlī-i nālānıñdurur
Bir siyeh rū 'abd-i giryānıñdurur
Hep senüñ 'in'ām u iḥsānıñdurur
Vācibāt u farz u sünnet müsteḥabb

29

Mefā'ülün Mefā'ülün Fa'ülün

1. Şehā sensin meh-i burc-ı risālet
Selām olsun sañā her rüz her şeb
Cenābıñdur şeff'-i küll-i ümmet
Vücūdıñdur 'umūmen nāsa maṭlab
2. Didi şānıñda Ḥaḫḫ *levlāke levlāk*
Seniñçün ḥalk olup devr eyler eflāk
Buñā şāhiddür ins ü cinn ü emlāk
Ki sensin cümle maḥlūḫdan muḫarreb
3. Ḥābībisin Hüdā-yı Lā-Yezālīñ
Ḳatında yücedür ḫadr u kemālīñ
Yed-i ḫudretle mir'at-ı cemālīñ
Olupdur nūr-ı zātıyla müretteb
4. Cemālīñ muşḫāfın kim ide tefsīr
Ki zātıñ nüshāsın kim ide taḫrīr
Seniñ evşāfıñı itdikce taḫrīr
Ḳalem dil şaḫḫ olur cārī mürekkeb
5. Gedā o şāh-ı ger ednā vü a'lā
Ġarīblikdür 'umūmen pādişāhā

Senüñ säyeñde ħāşā şümme ħāşā
84b Ola Fazlī-i bī-çāre mu'azzeb

30

12'lik Hece Ölçüsü

1. Oldı çü şehā ṭal'at-i pākiñ mergüb
Kim zātıña itdi seni Rabbiñ maĥbüb
2. Olduñ çü nazār-gerde-i Rabbü'l-'izzet
Anıñçün olur cümleye zātıñ maṭlüb
3. Zikriñle feraĥ-nāk olur üftādelerin⁴⁰
Fikriñle şādān olur ervāĥ u ḳulüb
4. İtdi niçe ümmileri şevĥiñ 'ālim
Ḳıldı niçe kāmilleri 'işĥiñ meczüb
5. Her bār olur bülbül-i ṭab'im gūyā⁴¹
Zīrā ki olupdur gül-i ruĥsārıñ ĥüb
6. Olup niçe biñ biñ şu'arā meddāĥıñ
Olmış niçe evşāf-ı cemīliñ mektüb
7. Fazlī dahī eyler şu'arāya taḳlīd
Mercūdurur olmāya ḳatıñda ma'yüb

31

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Bār-ı vaşlıñla şehā Ādem ü Ĥavva teşne-leb
Nūĥ u İbrahim ü 'İsmā'īl ü Musa teşne-leb
2. Tā kıyāmet bulmış iken emr-i Ĥaĥĥ ile ĥayāt
Oldı İdris ü Ĥızır 'İlyās u 'İsa teşne-leb

⁴⁰ Bu mısra vezne uymamaktadır.

⁴¹ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3. İmiş iken Şevk-i la'liñle Őehā det cāminı
Kānmayup olur yine Şa'yā vü Yahya teşne-leb
4. Tā idince zāt-ı kübrāñ afitāb-asā ulū'
Oldı ins ü cān u cinn emlāk hūrā teřne-leb

85a

5. 'Arş u kürs ü sidre vü levh ü kalem-den mā'adā
Oldı hālā Fazliyā cennāt u uba teşne-leb

32

Müstef'ilātün Müstef'ilātün

1. Bulmağ dilerseñ 'ālī merātib
Ol cān u dilden Allaha ālib
Dünyāyı terk it 'uğbāya meyl it
Olğil hemişe a'lāya rāğib
2. İt ehl-i 'ilme 'arż u muħabbet
Őālihler ile kıl dāim ülfet
Nişfu'l-leyilde eyle 'ibādet
Mü'min olāna budur münāsib
3. Olduñ nie gün 'ālemde kāmim
Kıldıñ mı ā'at olduñ mı Őāim
Hāyruñ vü Őerriñ yazmağda dāim
Görür hisābıñ bir gün muħāsib
4. Ol kāmim iseñ 'uzletde her bār
Olmağ dilerseñ rāħatda her yār
'Āğil olana vaħdette her bār
Evrād u ezkār olur muřāhib
5. Fazlī ziyāde çoğdur vebālīñ
Kıl tevbe dāim artur kemālīñ

6. Ța'n itme nāsa gör kendü ḥālīñ
Budur hemīşe insāna vācib

85b

33

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

1. Yā Rabbi sañā şad şükr ü minnet
Dil senden umār ğufrān u raḥmet
Sensin ḳamūnuñ perverdigāri
Oldı ḥabībiñ sālār-ı ümmet
2. Sen bir münezzeh sulṭān-ı a'lā
Bī-çāre ḳullar eyler temennā
Yārın şefā'at ide resülün
Bundan ziyāde olur mı devlet
3. Țul ḥālī olmaz sehv ü ḥaṭādan
Ḥayrı vü şerri sensin yarādan
Țur'an'ı rehber eyle İlähī
Dār-ı fenādan itdikde rıḥlet
4. Ger olsa evrāḳ 'arz u semā hep
Eşcār u ḥāme deryā mürekkeb
Küttāb olursa ins ü cin emlāk
Țaṭreñ bahirden olmaya minnet
5. Fazlī bir ednā ḳuldur ḳapuñda
Merḥūmuñ olmaḳ ister ṭapuñda
Ben şerde māhir sen 'afva ḳādir
Ĝufrānuñ ile ḳıl ehl-i cennet

34

Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ülün

1. Ey bār-ı Ḥüda ḥürmet-i sulṭān-ı risālet
Kim itdiñ añā raḥmet ü ğufrān u hidāyet

2. Sen ānıñ İlāhı o sañā ‘abd-i muḳarreb
Oldı çü ḥabībıñ seniñ ol kân-ı sa‘âdet

86a

3. Sensin çü ḳamū ‘āleme rezzāḳ u mürebbi
Senden umār eşyā-yı küll iḥsān u ‘ināyet
4. Dergāhıña vārmāğa İlāhī yüzimiz yok
Lā-yüd ḳurılur bir gün o dīvān-ı ‘adālet
5. Vārdıḳda o cem‘iyyet-i kübrāya ‘ibādıñ
Ḳıl fazlıñ ile Fazlıyi şādān u selāmet

35

Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Mef‘ûlü Mefâ‘ilün

1. İtdiñ çü bize yā Rabb teklîf-i ‘ubūdiyyet
Ḳur’an ile ḳıldıñ hem izḥār-ı ulūhiyyet
2. Bildik çü şehā sensin Ferd ü Şamed ü Vāḥid
Zikriñle ider ḳullar taḥşîl-i sūrūriyyet
3. ‘Aḳl u edeb ü ĩmān oldı bize in‘āmıñ
El-ḥamdü şükür lillah kim virdiñ ‘ulūviyyet
4. Erzāḳ-ı firāvānıñ bir laḥza ḥalel bulmaz
Her dāim iden sensin erbāba rubūbiyyet
5. Settāru’l-‘uyüb ismiñ Fazlıyi ider mesrūr
Luṭf ider iseñ ḳalmaz ḳalbinde melūliyyet

36

Mefâ‘ilün Fe‘ilātün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Eḡerçi zerre ḳadar bizde yok şalāḥiyyet
Ve lîk biz yine ‘arz eylerüz ‘ubūdiyyet

2. Kerîm-i Lem-yezel Allah-ı bî-bedeldür çün
İde bu kullarına bir zamân ola şefkat
3. Ne haddi vār u ne pāyāmı baħr-i raħmetinüñ
Günāhı bendeleriñ kaçredür añā nisbet

86b

4. ‘Aṭā vü ni‘meti cūd hiç halel-pezi̇r olmaz
Hemişe kulların eyler kaçusına da‘vet
5. Der-i şeri‘ate gel da‘vete icābet kııl
Ṭarîķ-ı haķķa iriş itme Fazlıyā vuħř

37

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Hüdāya ħamd-i hezārān u Şükr-i bî-ĝāyāt
Ki yoķdan itdi bizi var o kaçdıya‘l-ħācāt
2. Çü nūr-ı zāti ile on sekiz biñ ‘ālemden
Muķaddem eyledi maħbübını o ħazret-i zāt
3. Eĝerçi Őüret-i zāhirde āl-i Ādemdür
Ve lîk cümleye vāliddür ol kaçdīmü‘z-zāt
4. Anıñçün oldu binā ‘arş u kürs ü levħ ü kaçalem
Anıñçün oldu semā ‘arż u ħürri vü cennāt
5. Anıñçün oldılar İcād Ādem ü Ĥavvā
Anıñçün İdrisi řāĝ itdi Nūħa virdi necāt
6. Anıñçün eyledi nārı ħalîline ĝülřen
Añā ri‘āyeten İlyās u Ĥızra virdi ħayāt
7. Añā muħabbeten ‘İsāya virdi ‘ömr-i ṭavîl
Semāda eyledi sâkin virüp yüce derecāt

8. Anıñ tevābi'idür cümle enbiyā-i 'izām
Anıñdur 'izzet ü iqbāl-i haşmet ü dārāt
9. 'Ale'd-devām idüp ervāh-ı enbiyāya selām
Daḥī ḥabībine Fazlī hemīşe vir şalavāt

87a

38

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Seniñ zātıñdurur şāhā resül-ı kādıya'l-ḥacāt
Sözün ḥikmet özüñ raḥmet yüzüñdür ā'zamu'l-āyāt
2. Eđer sidre eđer tūbā eđer cennāt eđer ḥurī
Seniñle faḥr ider ḥālā ki sensin faḥr-ı mevcūdāt
3. Ḥabībīñ⁴² küll-i mevcūdāta mir'āt-ı mücelladur
Ne devlet āña kim manzūruñ olup ola pür lezzāt
4. Vücūduñ maḥz-ı şefkat kāmetiñ 'ar'ar cemāliñ gül
Ḥişāliñ ḥüb-ı rā'nā 'ādetiñ ezkar-ı tekbīrāt
5. Ne ḥākim ben senüñ na't-ı şerīfiñ ḥilye-i pākiñ
İdem nazm eyleyem inşā variken bunca te'lifāt
6. Seniñ ḥaqqında vāşıflar eğerçi eylemişlerdür
Niçe biñ na't-ı bī-hemtā niçe biñ biñ ilāhiyyāt
7. İder Fazlī recā kim ola maḥbūl-ı ḥümāyūnuñ
Didi ḥaqqında küstāḥāne zīrā niçe biñ ebyāt

39

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. İderüz sāña İlāhī minnet
Ki resülüñe bizi kııl ümmet

---

⁴² Ḥabībīñ : nüshada Ḥabībiniñ şeklinde kayıtlıdır.

2. Andan in'ām u şefā'at umaruz
Senden ihsān u 'atā vü rahmet
3. Oldı ol şāh-ı 'adālet-güster
Menba'-ı cūd u sehā vü şefkat
4. Çār yārān-ı kirāmı 'ışkı
K'anlara artuk iderdi hürmet
5. İş bu Fazlī kuluñı pādişahā
87b Haşr kıl anlar ile bī-zahmet

40

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

1. Sensin çü Ḥabībā gül ü gülzār-ı risālet
Senden umar eşyā-i kül in'ām u şefā'at
2. Olduñ çü resûl-ı şekāleyn ü meh-i kevneyn
Anıñçün olur şer'-i şerīfiñe ri'āyet
3. Devlet aña kim eyleye āyiniñi icrā
Kadri yüce olur bulur 'izāz u sefā-det
4. Leylen ü nehāren umar üftādeleriñ hep
Senden kerem ü hazret-i Hādīden 'ināyet
5. Sen Rabbiñe ḥāmid o sañā rāzık u ma'būd
Zātıñ dahī andan umar ihsān u hidāyet
6. Rūhiña selām etmek ile Fazli-i ednā
Ümīdi budur ki ola 'uqbāda selāmet

41

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Rūh-ı pākīñe o şāhıñ ola niçe bī-ḥadd şalavāt
Ki odur mefḥar-ı eşyā vü şefī'u'l-'araşāt
2. Devletiñde o şāhenşāh-ı 'azīmü'ş-şānuñ
Umaruz vire bize Rabbimiz 'ālī derecāt
3. Olur Allāh'a şenā āña selām etmek ile
Ol ki 'ākıldür olur ṭālib-i ḥayr u ḥasenāt

88a

4. Fazlıyā ṭurma heman na't-ı resūlı nazm it
Nūş idem dirseñ eğer dünyada sen mā-i ḥayāt

42

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

1. Dilā sende ger var ise vāridāt
İde Ḥaqq seni maẓhar-ı iltifāt
2. Mükerrer iderseñ eğer ismini
Mu'aṭṭar ider cismiñi ṭayyibāt
3. Bulur ol kişi 'izzet ü rif'ati
Ki oldur 'ādeti zıkr ü şavm u şalāt
4. İden Ḥaqqā ḥamd u resūle selām
Bulur 'ākıbet rütbe-i 'āliyāt
5. Ḳarīn olmağa olur āñā sebeb
Şalāt u ğazā ḥacc u şavm u zekāt
6. Ḥazer kııl nehiyden ol emre muṭī'
Bulam dir iseñ ger ceḥīmden necāt

7. Sefer zādını hāzır it Fazliyā
Bilursın ki yoǵdur cihānda şebāt

43

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Kim ki vire resüle çok şalavāt
Rūhı şād ola ǵalbi pür-lezzāt
2. Kim ki dir *lā ilāhe illallah*
Birliǵin Hāliǵıñ ider işbāt
3. Kim ki Allahı bir bilir lā-şekk
Bulur ol kişi ravza-i cennāt

88b

4. Hāmd ider Hāǵǵa vü resüle selām
Cümle maǵlūǵ u cümle mevcūdāt
5. Ǵula lāzım ki ola emre muǵı'
Eyleye ictināb-ı menhiyyāt
6. Fazliyā var ise ger iz'ānuñ
Eyle dāim 'ibādet ü ǵā'āt

44

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Olduñ çü şehā Ādemiñ icādına bā'is
Zātındurur 'ālemleriñ ābādına bā'is
2. Rūyıñdır iden iki cihānı heme pür-nūr
Şevǵıñdurur 'aşıǵlarıñ irşādına bā'is
3. Virdiñ çü yedimize hadişiñi temessük
Kim olmaǵ için ümmetiñ imdādına bā'is

4. Şāhā umāram kim olasin rūz-ı cezāda
Fazlī kılunuñ nārdan āzādına bā' is

45

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Suāl olsā selefden ger havādiş
Resūldur cümle mevcūdāta bā' is
2. Olunmaz biñde bir evşāfi taḥrīr
Olursā küll-i 'ālemler mübāḥiş
3. Kemālātın anıñ kim eyler idrāk
Ki oldur meZRū' raḥmında ḥāriş

89a

4. Anıñçün itdi Ḥaḳḳ Kur'ānı nāzil
Anıñdur şer' ü aḥkām-ı eḥādiş
5. İdüpdür kendülerden soñra ol şāh
Ḥilāfet şadrınā şiddīkı vāriş
6. Çün oldur ḥāzretine yār-ı evvel
'Ömer şānīdürür 'Oşmān şāliş
7. 'Alīdür Fazliyā çün yār-i rābi'
Ki oldur ḳātil-i ehl-i ḥabāiş

46

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Oldı zātıñ lā-şerīk [ü] lā-naẓīr
Cümleñüñ mā'budı sensin yā Ğıyāş
2. Hem Ḳadīrsin hem Semī'sin hem Başīr
Ḥālimize ḳıl naẓar yā Müsteġāş

3. Eyle bā' de'l-mevt K̄ur'ānı refīk̄
H̄aşr kı̄l ĩmān ile bā' de'l-biāş
4. Biñde bir vaşfiñ beyān etmek muḥāl
Niçe biñ yıl etse 'ālimler biḥās
5. K̄ıl ḥabībiñ ḥürmeti dinim kavī
Kim odur din kaşrına rükn ü eşās

47

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. K̄ıl ḥabībiñ ḥürmetiçün yā Kerīm
Rüz-ı maḥşerde bizi rāhatla ba's
2. İt teraḥḥum ḥālimize yā Raḥīm
Olmayalım ḥavf ile dehşetle ba's

89b

3. Ḥürmet-i sālār-ı küll-i enbiyā
Eyle aşl u fer'imüz ḥürmetle ba's
4. Ḥāfız ismiñ ḥakḳı ĩçün yā Ḥafız
Ḥāfız ol olmayalım zaḥmetle ba's
5. Şūr-ı İsrāfīl urulduḳda şehā
Eyle Fazlī bendeñi raḥmetle ba's

48

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

1. Değilse dilā ger ṭab'ıñ mülevveş
Cihād it nefisle olma muḥanneş
2. Revāmıdur ola insān-ı kāmil
Şekāda merd 'ibādette müenneş

3. Ne lâyıkdur bu ki şūfi-i şāfi
Murabba' oқыā içe müşelles
4. Bilinmez şūretā terkīb-i insān
Ola ger cümle-i 'ālim mübeħhes
5. Hemīşe zıkr ü tevħīd ile Fazlī
Derūnıñ olmaya tā kim mülevves

49

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Hābībūñ ħürmeti k'oldur nebīler ħayline ser-tāc
Bizi kendü ħapuñdan ħayre yā Rabb eyleme muħtāc
2. Reh-i şer'-i mübīn üzre bizi şābit-ħadem eyle
Anıñ ħaħķı ki elťāf itdiñ aña leyletū'l mi'rāc
3. Seniñdir raħmet ü ħufrān anıñdır cennet ü rıdvān
Anıñdur ħaşmet ü şevket buraħ u raħt u taħt u tāc

90a

4. Anuñ maħbūllıġı 'aşķı bizi 'uħbāda ħıl mun'am
Olursaħ ħam deġil yā Rabb cihānda iħtiyāc u āc
5. Eġerçi bir yüzi ħāra ħarīb ibn-i ħarībıñdür
N'ola yüz sürse Fazlī ravzasına nitekim ħüccāc

50

Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilâtün Fā'ilün

1. Sendedür yā Rabbenā derd-i dil-i zārā 'ilāc
Yoħsa ħul mümkin midür kim ide taħşīl-i mizāc
2. Evvel ü āħir münācātım sañādur yā İlāh
Etmem aşlā ħazretiñden ħayre 'arz u iħtiyāc

3. Devlet āñā kim kulum diye cenāb-ı hāzretiñ
Zī-şafā kim ümmetimdür diye ol nūr-ı sirāc
4. Raḥmetüñ deryāsına ḥadd yok raḥīm Allahsın
Eyleme maḥşer günü biz kullarıñ muḥtāc u āc
5. Fazlīyā ‘uqbāya meyl it ‘ākıbet-endīş ol
Mü’min olan ehl-i dünyā ile etmez imtizāc

51

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

1. Firāset kıl dilā sen benliği terk eyle senden geç
Rızā-yı hāzret-i Allah için cān ile tenden geç
2. Bu günden şoñra rāh-ı Ḥaḳka gel tecdīd-i aḥlāk it
Beḳā iklimine meyl eyle bu fāni vaṭandan geç
3. İdüp mānend-i sāye gönlüñ alçaḳ ḥāk ile yek ol
Olup ‘uzletde rāḥat seyr-i gülzār-ı çemenden geç
4. Hemīşe ḥamd-i Bāri ile na’t-ı Muştafā eyle
Diliñ pāk eyle nā-maḳbül bī-ma’na-yı sūḥandan geç

90b

5. Keremyā Ḳādirā perverdigār ultiuf u iḥsān it
Bu Fazlī bendeñi merḥūm u maḡfūr it geçenden geç

52

Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün Mefā’ilün

1. Dilā ‘ārifler ile hem-nişin ol bī-ḥayādan kaç
Ḳarīn-i ‘ālimān ol şoḥbet-i ehl-i şeḳādan kaç
2. Eğer ‘uqbāda olmaḳ ister iseñ zübde-i ‘ālem
Ġināda ol şafādan geç beḳā iste fenādan kaç

3. Hālīm ol hem selīm ol kimsenüñ kalbin şikest itme
Meşeldür rāh-ı mazlūmdan hāzer kıl bed-du'ādan kaç
4. Budur 'aşk ehline dāim cevābı ehl-i taqvānıñ
Hemīşe hasta-i 'aşk-ı İlāhī ol devādan kaç
5. Hışāl-ı evliyādur Fazliyā 'ālemde hūr olmak
Hemān emr-i İlāhīye rızā göster riyādan kaç

53

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Dilā ferdā için rencide-hātır olma ğamdan geç
Umürñ hāzret-i Bārī'ye tefvīz it elemden geç
2. Özüñden şekki def' eyle sözüñde şādıku'l-kavl ol
Gözün aç hāb-ı ğafletden uyār cānıñ zulūmden geç
3. Olup faqr-ı ğınā ikliminüñ sultān-ı zī-şanı
Cülūs it taht-ı genc-i 'uzlete hayl u haşemden geç
4. Şerāb-ı selsebil ü kevşer ü tesnīm ile anda
Keyif etmek dilerseñ bunda bu gün cām-ı Cemden geç
5. Mūti' ol emr-i şer'a Fazliyā Haqqa sülūk eyle
Küdüretten dil-i ğam-kīniñi pāk eyle ğamdan geç

91a

54

13'lük Hece Ölçüsü

1. Ger ırmese tevfiq-ı Hüdā cāna ne güç
'Afv olmaz ise cürm eğer insāna ne güç
2. Nefsine uyup sehv ü haṭā etmek ile
Kul kendüye eyler güci sultāna ne güç

3. Kāmil hele aḥvālī ne ḥāl ise bilür
Nā-puḥte olān cāhil ü nādāna ne güç
4. Hakk ḥıfz ide iblīs-i ‘aleyhi’l-la’ne⁴³
Kaşd eyler ise gāret-i imāna ne güç
5. Fazlī iricek ḥālet-i nez’a Hakkdan⁴⁴
Mazhar olımaña eğer ihsāna ne güç

55

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1. Genc-i ‘uzletde zebān-ı nükte-senc
Eğlenür eş’ār ile evkāt-ı penc
2. Şād olur itdikde bir mazmūn-şikār
Nitekim bulur gedā dünyāda genc
3. Kaḍr-i şiriñ eyler idrāk ehl olān
Gerçi ta’n eyler ‘adüvv-i pür-şikenc
4. Oldı ta’n olmaḵ ḥişāl-i enbiyā
İmdi şükr it kimseye itme ilenc
5. Fazlīyā zevḵ āhıret zevḵidurur
Ġam değil dünyāda çeksek derd ü renc

91b

56

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Fa’ülün

1. Şükr Allāha kim ol Nūr-ı Vehhāb
Bize şavm u şalātı kıldı mi’rāc

---

⁴³ Bu mısra vezne uymamaktadır.

⁴⁴ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2. Getürdi Rabbimizden armağānı
Giyürdi başımıza cevherin t̄ac
3. Şu kullar kim ola mü'min muvaḥḥid
Ola ḥāşā ki şāim olmadan āc
4. Anıñ āyinini kim eyler icrā
Şaḥābe zümresinden olmaz iḥrāc
5. İlāhī eyle Fazlīyi muşallī
Derūnından teğāfūl perdesin āc

57

Mefā'îlün Mefā'îlün Fa'ûlün

1. Biziz yā Rabb birer ednā vü muḥtāc
Bizi etme ḳapuñda teşne vü āc
2. Revān olduḳda dīvāmiña kullar
Ḥabībiñ sāyesinden etme iḥrāc
3. Şu gün kim ol süvār ola burāḳa
Rikābınca ola Cibrīl sirāc
4. Bizi ḳıl yā İlāhī āña ḥuddām
Be-rūḥ-ı ehl-i beyt ü āl-i ezvāc
5. N'ola Fazlīye olsa zerre luḥfuñ
Urur çün raḥmetiñ deryāsı emvāc

58

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Dostum ḥā'ate 'ār eyleme hiç
Ṭurma oturma ḳarār eyleme hiç

92a

2. 'Ārif iseñ konuş 'ārifler ile
Cāhili kendüñe yār eyleme hiç
3. Ola gör cīfe-i dünyādan dūr
Cehl idüp ketfiñe bār eyleme hiç
4. Çünkü *er-rızku 'ale'l-lah* buyurur
Rızık için qalbiñi zār eyleme hiç
5. Dāmenin tut bir 'aziziñ Fazlī
Hizmetin eyle firār eyleme hiç

59

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

1. İder 'āşıqlarıñ yā Rabb teferrüc
Ki baħr-ı raħmetiñ eyler temevvüc
2. İrirse ger bize bir qatre raħmet
İder dil şükr ü zikriñle temezzüc
3. İlāhī ol bize nāzır şu gün kim
Hużüriñda ider qullar tefevvüc
4. Şu qullar hürmeti ki hürilerle
İder cennāt-ı 'adn içre tezevvüc
5. İlāhī qıl müyesser fazlıñ ile
Cemāliñ eyleye Fazlī teferrüc

60

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Bulmaq isterseñ eğer dergeh-i a'lāda felāħ
Olup ā'lālar ile yār olagör ehl-i şalāħ

2. İt o cem'iyet-i kübrayı tefekkür her bār
Zāt-ı bī-çüne tazarru'da ol aḥṣām u ṣabāḥ

92b

3. İşbu 'ālemde vefā olmādığı günden 'ayān
'Ömr ise sür'at ile geçmede mānend-i riyāḥ
4. Nice maḡfūr olunur olmāyıcak ṣālīḥ 'amel
Hiç ṭayerān ola mı murḡı ṣikest olsā cenāḥ
5. Fazlīyā cünd-i şeyāṭinden emīn olmaḡ için
Zıkr ü tevḥīd ü 'ibādet gibi olmāyā silāḥ

61

Müstef'ilâtün Müstef'ilâtün

1. Yā Rabb tevbe *esteḡfirullah*
Çoḡdur ziyāde cürm ü ḡabāiḥ
Diller olupdur ḡāyetde sengīn
Kār itmez aṣlā pend ü naṣāyiḥ
2. İnsūñ vü cinniñ sensin penāhı
'Avn u 'aṭā ḡıl 'afv it ḡünāhı
Müşkillerimiz fetḥ it İlahī
Oldı çü zātıñ rezzāḡ-ı fātīḥ
3. Bī-çāre ḡullar umup 'ināyet
İster hemīşe senden hidāyet
Her ṣaḡṣa k'ola bir zerre raḡmet
Eyler tamama küll-i meṣālīḥ
4. Mecnū'-ı ecnās eyler temennā
ḡufranuñ umār 'alā vü ednā
Cürm ü ḡaṭāmuz 'afv eyle ṣāḡā
Eyle müyesser a'māl-i ṣālīḥ

5. Fazlî İlahî umâr 'aṭâlar
Oldı kapuñda bir 'abd-i kem-ter
93a Bir zerre 'ilmiñ eyle müyesser
Ola lisānı nefsine nāşih

62

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Hüdâ'yâ hâlimiz sen eyle işlâh
Çü sensin Hâlık u Rezzâk u Fettâh
2. Hâbibiñ sāyesinden etme maḥrûm
Odur 'âlemlere zîrâ ki mişbâh
3. Anıñla kâim oldı küll-i eşyâ
Anıñla zindedür ecsâd u ervâh
4. Anıñçün mevc urur deryâ-yı rahmet
Ki oldur zevraḫ-ı hikmetde mellâh
5. Niçe kâbil ki nâ'tı ola taḥrîr
Ne mümkün vaşfını şerḫ ide şerrâh
6. Olupdur rûz u şeb dervîş-i ṭab'im
Anıñ şahrâ-yı evşâfında seyyâh
7. Şükür yâ Rabb senüñ luṭfiñla Fazlî
Olupdur āña miḫdârınca meddâh

63

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Zıkr ü vaşfiñla şehâ olur dil-i zârım feraḫ
Fikr ü vaşlıñla hemîşe ḫalb-i ğam-h'ârım feraḫ
2. Resm-i ismiñ her ne dem ki olsa manzûrum benim
Bulur 'aḫl u fikr ü rûḫum ḫalb u ebşârım feraḫ

3. Vezn-i tab'im cüst ü çāpīñ vaşfiñi nazm itmede
Ketb-i na't-i pākiñ ile cān-ı bīmārım feraḥ

93b

4. Şāniñi gerçi ta'aqqul etmek olmaz 'ākilān
Līk ruḥsār-ı ḥayālīñ eyler efkārım feraḥ
5. Ḥamdu Lillah menkıbet-gūy-ı cenābıñdur bu gün
Umāram yārın ide Fazlıyi ḡaffārım feraḥ

64

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

1. Ola her kimiñ kim lisānı faşīḥ
İder ḡill ü ḡışdan derūnın taşīḥ
2. Bulur ol kişi rütbe-i 'āliye
Anıñ kim ola her cevābı şaḥīḥ
3. Mu'azzeb nice olmaya ol kişi
Fi'āli ola bed-ḥıṣāli ḡabīḥ
4. Pesend aña kim ola dünyāda ol
Ḥalīm ü selīm ü şecī' ü melīḥ
5. Sa'ādet dilerseñ eḡer Fazliyā
Ṭabī'atde şāf ol edāda faşīḥ

65

12'lik Hece Ölçüsü

1. Zātıñ ki ola Rabbiñe ḥālā memdūḥ
Evşāfiña cür'et nice eyler dil ü rūḥ⁴⁵
2. Ḥallāk-ı ezel itdi seni evvel ḥalk
Gerçi ki muḡaddem görünür Ādem ü Nūḥ⁴⁶

⁴⁵ Bu mısra vezne uymamaktadır.

3. Eltāf-ı İlahīye vücūdiñ maẓhar
Ebvāb-ı sa'ādet sañā cümle meftūh
4. Şer' inle küşād oldı kullā'-i İslām
Seyfiñle olundı bu adar feth ü fütūh⁴⁷

94a

5. Fazlī-i ğarībiñ umār inşāallah
Olmaya bu günki gibi yārın mecrūh

66

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Dil kişverini 'aşk-ı haikīdür iden feth
Deryā dil olan 'aşk-ı mecāzī-i ider tarh
2. Dānā ki olur 'ışk-ı İlāhī ile ser-mest
Cāiz ki yed-i udret ile olmuş ola mesh
3. Gör hazret-i İsmā'ili kim 'ışk-ı İlāhī
Te'sīr idüp virdi rızā olmaıçün zebh
4. Hāşiyet-i 'ışkı yine 'uşşak ider idrāk
Güyā olara ğayb-ı İlāhīden olur nefh
5. Fazlīye İlāhā kııl 'atā zerrece 'ıřkuñ
Tā kim sañā hamd ide resūlīñı ide medh

67

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Şad selām olsun añā şām u şabāh
Zīra oldur kāināta iftitāh

---

⁴⁶ Bu mısra vezne uymamaktadır.

⁴⁷ Bu mısra vezne uymamaktadır.

2. Olmuş idi ʔalʔatında münderic
ʔİlm ü adāb u seḫā ḫilm ü şalāḫ
3. Kim ki icrā eyler ayinin bu gün
Şübhesiz odur bulān yārın felāḫ
4. Nazm-ı evşāfı ḫelāl-ender-ḫelāl
Ola ḫāşā kim ḫarām u yā mubāḫ
5. Oldı bābāyāne şıʔriñ Fazliyā
94b ʔAyb olunmaz olsa ger bī-ıştılāḫ

68

Feʔilâtün Feʔilâtün Feʔilâtün Feʔilün

1. Serverā virdi şeref saña çü Rabb-i Fettāḫ
Kışver-i dini küşād etmeğe sensin miftāḫ
2. Nice ḫābil ki ola naʔt-i şerīfiñ taḫrīr
Yazsa ḫaḫḫıñda muḫarrir niçe biñ biñ elvāḫ
3. Umār ʔāşıḫlarıñ inʔām-ı şefāʔat ḫālā
İder üftādeleriñ sāña recā vü ilḫāḫ
4. Ki bizi eyleme yārın nazarıñdan merdūd
Anlarıñ ḫürmeti kim sāña olupdur meddāḫ
5. Dil-i Fazlīden olur dürr-i maʔāni zāḫir
Nitekim zāḫir olur bīd şecereden tuffāḫ

69

Mefāʔilün Mefāʔilün Faʔülün

1. Suāl olsa nedür gāyet müferriḫ
Odur kim ḫul ola dāim müsebbiḫ

2. Er oldur kim olā ‘ālemde her bār
Hāḡa ḡāmid resūlına mūmeddiḡ
3. Kim olmaz öyle bir sultāna meddāḡ
Ki oldur cümle-i ecnāsa musliḡ
4. Sa‘adet ehli olan olur anıñ
Eḡādīs-i şerīfiyle mūnaşşih
5. Dilerseñ kim olā müşkilleriñ fetḡ
Hemīşe Fazlīyā der yā müfettiḡ

95a

70

Mef‘ûlü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fa‘ûlün

1. Oldı niçeler dünyada derviş veyahud şeyḡ
Şad hāy ile biñ hū ile döner nitekim çarḡ
2. Ger ‘aşḡ-ı ḡaḡikī ise billah ne rā‘nā
Taḡsin aña kim ‘aşḡ-ı mecāzīden olā nush
3. Añlar ki duḡul eylediler sūḡına ‘aşḡıñ
Hep oldı dil ü cānları bī-ḡıymet ü bī-narḡ
4. Ğāyetle şerīf olmasa dervişlik eḡer kim
Taḡtından olur mıydı cudā pādişāh-ı Belḡ
5. Ger ‘aşḡ-ı İlāhī ile derviş ola ‘uşşāḡ
Ğam çekmez olur ‘işretinüñ olduğuna telḡ
6. Fazlī er iseñ dünyada derviş-i nihād ol
Zīrā seni de bir gün olur ḡarca sürer çarḡ

71

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fa 'ûlün

1. Dil-i dānāları ḥayrān ider çarḥ
Bilinmez kim nice devrān ider çarḥ
2. Niçe biñ kerre biñ biñ kerre biñ sāl
Ki bu üslūbla seyrān ider çarḥ
3. 'Aceb ḥāl [u] 'aceb özge temāšā
Kimin ednā kimin sultān ider çarḥ
4. Gerek bāy u gerek yoḥsul u ger şāh
Dem olur ḥāk ile yeksān ider çarḥ
5. Seniñ de bir gün ey Fazlī-i şeydā
95b Vücūdın şehriñi vīrān ider çarḥ

72

14'lük Hece Ölçüsü

1. Dār-ı fenāda dilā 'āqil iseñ olma şūḥ
Ol ğam ile hem-nişīñ fāzıl iseñ olma şūḥ
2. Yürime nādān ile ülfet it 'irfānla
'Aqılla iz'ān ile kāmil iseñ itme şūḥ
3. Qurb-ı Hüdā semtine zevḳ ü şafā şevḳine
Mülk-i beḳā zevḳine māil iseñ olma şūḥ
4. 'Āşık u şeydālarıñ 'ālim ü dānālarıñ
Selkine 'alālarıñ dāḥil iseñ itme şūḥ
5. Ḥazanla ol aşinā umma cihānda vefā
Luṭfa eğer Fazlīyā nāil iseñ olma şūḥ

73

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. İki yoldır biri cennet biri rāh-ı dūzah
Çanda ilter bizi āyā bu çarīķ-ı berzah
2. Şiddetinde o rahın birbirini fark idemez
Akrabā vü veled ü vālide vü vālid ü ah
3. Dil-i dānāyı ider 'aşķ-ı İlāhī iħrāk
Çalb-i nādān ise cāmid netekim bār-ı dūzah
4. Mü'minün çalbi naçar-gāh-ı Hüdādur bī-şekk
N'ola ger olsa mesāfetde hezārān fersah
5. Fazlıyā ni'met-i zıkr āteş-i 'ışķıyle beşer
Vechi vār hāne-i dil olsa şebīh-i maçbah

96a

74

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Oldı şāhā bize nāmıñ ferrūh
'Āleme zāt-ı 'izāmuñ ferrūh
2. Naş olān dillere her gün ü her ān
Şalavātıyla selāmüñ ferrūh
3. Sen değil cümle-i ehl ü āliñ
Daħī aşhāb-ı kirāmuñ ferrūh
4. Dest-i tıģıñle diyār-ı İslām
Feth olup oldı husāmıñ ferrūh
5. Luţf idüp eyledi hallāk-ı ezel
Bunda vü anda maķāmıñ ferrūh

6. Şād olup ‘aşr-ı şerīfīnde şehā
Oldı hep şubhıñ u şāmiñ ferrūh
7. Fazlīyā eyle recā Allaha
K’ola manzūm-ı kelāmuñ ferrūh

75

Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilâtün Fe’ilün

1. Hāmd ol Allaha ki oldur bize dāim ma’būd
Ehadun Vāhidun ü Ferd ü Şamed Rabb-i Vedūd
  2. Kādir ü Rāzık u Hallāk u Rauf ‘Allām
Kāhir ü Vāhib ü Mennān u Şükūr u Maḥmūd
  3. Çün anıñdır şamedāniyyet-i vaḥdāniyyet
Pes niçün olmiya her yevm āña biñ kerre sücūd
  4. Ceberütına göre arz u semā noḡta-i cim
Kibriyāsına göre ḡabbe bu küll mevcūd
  5. ‘Avn u luṭf u kereminden umar inşāallah
- 96b** Olmaya Fazli-i ednā ḡapusında merdūd

76

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

1. Yā Rabbe’l-‘ālemīn ü yā Ḥayy u yā Mecīd
İtme Ḥabībiñiñ ‘ilminden bizi ba’īd
2. Gerçi ki niçe niçe günāh işledik şehā
Ammā senüñ raḡimliḡiñe olmadık ‘anīd
3. Biz kân-ı ma’şiyet sen ‘Afüvv ü Ğafürsın
Ğufrān u raḡmetiñ iderüz dāimā ümīd

4. Ebrār hürmeti ki idüp terk-i cān-ı ser
Nefsiyle çok gāzālar idüp oldılar şehīd
5. Yā Rabb ider hemīşe bu Fazlī kuluñ recā
Kim defteriñde nāmı şakī ise kıl sa'īd

77

Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

1. Birliğıne yā İlah eylemişiz i'timād
Vārlığıña kullarıñ itmeye mi i'tikād
2. Kudretiñ ile kamū halk-ı cihān oldu vār
Emriñe eşyā-yı küll eylediler inkıyād
3. Olsa ağaçlar kalem kātib[i] hem kāināt
İtmeye vaşfiñ raqam olsa deñizler midād
4. Sen bir ulu şāhsın bī-bedel Allahsın
Şun'ıña nisbet seniñ zerredür ancak 'ibād
5. Fazli-i bī-çārenüñ hāline eyle nazar
Ola kıyāmet günü luṭfiñ ile ber-murād

97a

78

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Ey Ḥayy u Kayyum İbdā-yı Vāhid ü Ferd ü Şamed
Zātıñ şifātıñ vaşfidur çün *kuhvallah eḥādün*
2. Kim eyleye vaşfiñ beyān sen Hüdā-yı Müste'ān
Vuḥş u tuḫūr ins ü cān luṭfiñ umārlar bī-'aded
3. Ey pādişāh-ı bī-mişāl ey Lā-yemūt-ı Lā-yezāl
Kullar za'if [ü] bī-mecāl ol dest-gīr eyle meded

4. Haxdur ceħimuñ cennetiñ çoğdur 'ibāda ni'metiñ
Yođdur hemiſe raħmetiñ deryāsına pāyān u ħadd
5. 'İzz-ı resūl-ı çār yār kıl anlar ile hemçüvār
Fazlıyi itme ſerm-sār maĸbūlleriñden eyle 'add

79

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Yā Rabbenā sensin Eħad Ĥayy-ı ebed Ferd ü ſamed
Dergāh-ı 'izzetde ſehā itme bizi merdūd u red
2. Sulṭānlarıñ sulṭānısın 'ālemleriñ raħmānısın
'Āſīleriñ ĸufrānısın iħsāniña yoğdur 'aded
3. Sen bir münezzeh pādiſāh ben 'abd-i 'āſī rū siyāh
Kıl bāña luṭfiñla naĸāh luṭf eyle sulṭānım meded
4. Sensin çü Rabbü'l-'Ālemīn Ĥallāĸ-ı Rezzāĸ u Mu'īn
Seb'ā semāvāt u zemīn hep cümle fāni sen ebed
5. Fazlī ider luṭfiñ recā tevfiķiñı kıl reh-nümā
Ben bir ĸunah-kārım ſehā ĸufrān u 'afvuñ eyle sed

80

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Eğer dervīſ eğer sulṭān eğer bende eğer āzād
İder rūħ-ı ſerīf-i seyyid-i 'ālemden istimdād

97b

2. Añā ta'zīmen itdi cümle mevcūdātı ĸalk Allah
Añā tekrīmen oldı 'arſ u kürs 'arz u semā bünyād
3. Anıñçün devr iderler āftāb u māh-tāb eflāk
Anıñçün seyr ider seyyāreler emre olup münķād

4. Anıñçün eyledi cümle melekler Ādeme secde
Anıñçün oldı bunca enbiyā vü mürselīn ĩcād
5. Anıñ 'aşkı ile buldı şehādet rütbesin aşhāb
Anıñ zevkı ile oldı gürūh-ı enbiyā irşād
6. Hābīb-i müste'ān oldur şefī'-i ümmetān oldur
Hemīşe kulların haqdan temennādur añā mu'tād
7. Bu 'abd-i bī-kes ü bī-çāre ya'ni Fazlı-i ednā
Olur evşāfını nazm eyledikçe hurrem ü dil-şād

81

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

1. Elā ey şahensāh-ı 'āli nejād
Resûl-i güzīn şefa'āt-i nihād
2. İmām-ı dü 'ālem şecī' vü şehī
Gül ü bāğ-ı gülzār-ı Rabbü'l 'ibād
3. Seniñ zıkr ism-i şerīfiñ müdām
İder qalb-i gam-kīnleri dil-küşād
4. Çü sensin şehā vü 'aṭā menba'ı
Seniñle olur hep olān ber-murād
5. Eğer vār ise himmetiñ Fazlīyā
Añā ümmet olmağa kıl ictihād

98a

82

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Olmağ isterseñ eğer iki cihānda behre-mend
Qalbiñi emr-i İlāhī birle muhkem eyle bend

2. Emr-i bi'l-ma'rûf idüp nehy-i 'ani'l-münker kılp
Sâire olmazsa bâri kendüñe kılp nuş [u] pend
3. Terk-i fikr-i mäsivâ kılp zikre meşgûl ol bugün
Tâ ki yârın ide Hakk bahtıñ ulu şanıñ bülend
4. Devlet-i dünyâya ğarrâlanmadan hikmet nedür
Olmışız zîrâ birer bî-mâr u zâr u müstemend
5. Hâliñe şükür eyle dâim Fazliyâ zîrâ ki sen
Oldıñ ednâlardan ednâ bir ğarîb ü derd-mend

83

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Bi-ğamdillâh idüp eş'âra taqlîd
İderven nazm ile Allaha taħmîd
2. Birer işgalle herkes taqayyüd
İdüp rahmet ider Hādīden ümîd
3. Kimi maħfelde dir Allahu ekber
Kimi okur menâre üzre temcîd
4. Kimi keşretde 'aşr eyler tilâvet
Kimi ħalvetde eyler zıkr ü tevħîd
5. Bu Fazlî-i gedâ dāħî de-mâ-dem
İder na't-ı resûlullahı tesvîd

84

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. İdüp ebyât u taħmîs ü kaşâid
Resûle vir selâm ol Hakkâ ħâmid

98b

2. Hemîşe na't-ı pâkin eyle inşâ
Dilerseñ kim ola bahtıñ müsâ'id
3. Anıñ şevkıyle va'z eyler meşâyıh
Anıñ zevkıyle irşâd oldı zâhid
4. Anıñ âline aşhâbına dâim
Muhabbet eyleyenler oldı 'âbid
5. Muhaşşal Fazliyâ her an u her bâr
Anı medh eyleyen bulur fevâid

85

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Meyve-i vaşlıñ şehâ işmâr-ı cennetden lezîz
Vaşf-ı zâtıñ şâ'ir-i dānāya şerbetden lezîz
2. Devlet-i 'uzmâ değıl mi sen şefî' olmak añâ
Vâr mı bir şey' kim ola 'aşîye rahmetden lezîz
3. Hoş şafâdur olmamak 'uqbâda şanıñdan cüdâ
Nitekim bir nesne yok dünyâda şıhhatden lezîz
4. Sa'y u himmet ile Hâkka kul resüle ümmet ol
Mü'mine 'âlemde yok zîrâ 'ibâdetten lezîz
5. Hâkka hamd añâ selâm itmek dem-â-dem Fazliyâ
Merd-i dānāya olur şad gūne lezzetden lezîz

86

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Medhiñdir iden dilleri şâhâ mütelezziz
Zikriñle gönül olmaya hâşâ mütelezziz

2. Z̄ātıñla tefahhur ider insān u cin emlāk
Vaşfiñla olur cennet ü hūrā mütelezziz

99a

3. Evşāf-ı hamīdiñle şafā kesb ider ‘uşşāk
Envār-ı ruhuñla dil-i şeydā mütelezziz
4. Būyıñla semavāt u zemīn oldı mu‘atţar
Rūyıñle kamū ‘ārif-i dānā mütelezziz
5. Mir’āt-ı rūhuñ eyledi kevneyni ziyā-baḥş
Anıñçün olur cümle-i eşyā mütelezziz
6. Bir kerre talā itmek ile dest-i şerīfiñ
Binā olup oldı niçe a‘mā mütelezziz
7. Medḥin çü şehā rūḥa gıdā kalbe cilādur
Pes olmaya mı Fazlı-i ednā mütelezziz

87

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1. Olmağla gāyetiyle ‘ibādetde iltizāz
Şūfī bulur şafā ile ṭā‘atde iltizāz
2. Zāhid müdām ider mi idi ‘uzlet ihtiyār
Ger bulmasāydı kūşe-i ḥalvetde iltizāz
3. ‘Ālim olan tilāvet-i Qur’an ider müdām
Vār zīra her ḥurūf her āyetde iltizāz
4. Dānā gınā-yı kılleti devletden ‘add ider
Nādān umār ki bula ganimetde iltizāz
5. Fazlī eğer ki der iseñ ehl-i kanā‘at ol
Çoğdur ziyāde genc ü kanā‘atde iltizāz

88

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Yâ Rabb beni taqlîd ile taḥkîka irişdür
Yâ ḥazrete yâ ḥazret-i Şiddîka irişdür

99b

2. Ḥubb-ı 'Ömer 'Osmân u 'Alî ile dönerem
Pür eyle dil ü cânımı teşvîka irişdür
3. Ben ğaflet idüp gerçi ki çok ma'şiyet etdim
Sen raḥmet idüp tevbe-i tevfiķa irişdür
4. Bir mürşid-i kâmil ḳuluña ḳıl beni ser-dâş
İkrârımı İslâmımı taşdıķa irişdür
5. Eyle şu'arâ mertebesin bâña müyesser
Hem şöḥbet idüp ḳalbimi tezvîka irişdür
6. Fazlîniñ İlahâ budur aḳşâ-yı murâdı
Dest-âver olup vâdi-i taḥkîka irişdür

89

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Oldumsa yâ İlahî ne deñli günâhkâr
Tevfiķiñ eyle rehber olâm tâ ki tevbe-kâr
2. Bilmem esâmımı sü'adâ defterinde mi
Yohsa şeķâvet üzere miyim soñra n'ola kâr
3. Ger ḫâglardan artuķ ise cürm ü seyyiât
Deryâ-yı raḥmetiñe göre olmaya ğubâr
4. Settâr ismiñe şıgıñup eylerem recâ
Setr eyle gizli ma'şiyetim ḳılma aşikâr

5. Yā Rabbi faẓlıñ ile bu Fazlīye faẓl idüp
Yevm-i haşirde kııl fuẓalā ile yār-ğār

100a

90

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Eğer olmak dilerseñ luḫf-ı Rabbü'l-'izzete maẓhar
Tilāvet eyle Ẓur'ān-ı 'azîmü'ş-şānı ey server
2. Olupdur üç yüz altmış biñ yigirmi beş 'aded ḫarfı
Daḫî hem altı biñ altı yüz altmış altı āyetler
3. Kelām yetmiş yedi biñ hem daḫî dört yüz ṭokuz kāmîl
Bu minvāl üzre hep bir bir ḫesāb itmiş muşannifler
4. Olur mı bundan özge pâdişahlık dünyada āyā
Ki ola ḫāri-i Ẓur'ān ide ma'nāsını ezber
5. İde 'irābına idğāmına ḫürmet ṭuta ḫükmin
Ola rāzı-ı emr-i Haḫḫ müti'-i ḫavl-i peygamber
6. Muḫarrer sürelerde güne güne ḫāşşa-i 'uzmā
Olur ḫalbe ziyā cāna şifā rūḫa şafā-güster
7. Olur bir yer ḫurūfundan şevāb-ı bî-'aded ḫāşıl
Ger itse küll-i maḫlūḫāt taḫrir olmıya defter
8. Olupdur süreler bāşında her bir saṭr-ı bismillah
Birer sulṭān-ı 'ālişān u her bir süre bir leşker
9. ḫanî dil sende ey Fazlî k'olāsın ḫāri-i Ẓur'ān
Meğer luḫfundan ide ehl-i Ẓur'ānıyla Haḫḫ rehber

1. *Ḳul hüve'l-lāh* süresiyle ol Ğanīyy-i perverdigār
İtdi vaḥdāniyyetin küll-i 'ibāda āşikār
2. Lafz-ı ma'nā-yı Eḥad tefsīr-i *Allahü's-samed*
Vasf-ı zāt-ı pākini inhā ider leyl ü nehār
3. Vāḥid ü ferd ü münezzeh olduğın işbāt ider
Her cihetten *lem yelid* birle *velem yūled* ki vār

100b

4. Oldı ma'nā-yı *velem yekün lehu küfüven eḥad*
Ya'ni kim bī-küfv bī-hemtā idigün āşikār
5. Kim ola ide ta'aḳḳul zāt-ı 'ālišānını
Bilmeğe olmadı künhün enbiyāda iḳtidār
6. Fahr-ı 'ālem šāh-ı ekrem kim ḥabību'l-lāh iken
Vaşfinı itdikce eylerdi hezārān 'itizār
7. Medḥ olunmaḳdan müberrādır o Rabb-i Lā-yezāl
Medḥ ü zātın sūre-i ihlāş ile eyler kibār
8. Kendüsi bizzāt olup vāsıf sıfāt-ı zātını
Sūre-i ihlāş ile medḥ eyler ol perverdigār
9. İmdi Rabbiñ medḥ idem dirseñ eğer Fazlıyā
Eyle ihlās ile ihlāsı tilāvet bī-şumār

1. Ey pādişāh-ı kām-kār peygamber-i 'ālī-vaḳār
Eşref yaratdı cümleden 'ünvānını perverdigār

2. Ey server-i āhīr-zamān maḥbūb-ı Rabb-i Müsteʿān
Emlāk-ı ins ü cinn ü cān nāmınla eyler iftiḥār
3. Olduñ seḥī vü hem şeciʿ sensin kamu ḥalka şefiʿ
İtdi Ḥüdā ḳadriñ refiʿ virdi ziyāde iḳtidār
4. Ḳullarına ikrām için ḥalk eyledim İslām için
İtdi sanā inʿam için nārı Halīle gül-fizār
5. Ḥaḳḳ[ı] Cenāb-ı Kibriyā ḥaḳdan bizi eyle recā
Fazlīye ḥāmi ol şehā ola cüdā-yı ehl-i nār

101a

93

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Rūḥ-ı pākiñe ola bizden eyā ḥayru'l-beşer
Cān u dilden bî-aded medḥ ü şenā şām u seher
2. Çün seniñdür şuffe-i şadr-ı şefāʿat serverā
Umārız kim idesin çeşm-i şefāʿatle nazār
3. Maʿden-i ʿavn-ı ināyetsin şefiʿ-ı kāināt
Menbaʿ-ı ḥikmetsin ey şāhenşah-ı vālā-güher
4. Ḳudretu'l-lah itdi zāt-ı pākiñi müşkil-küşā
Senden āniñçün umār bî-çāreler fetḥ ü zafer
5. Maʿşiyet baḥrine gārḳ olmuş birer ʿāşīleriz
Dest-gīr olmaḳ temennāsındadır üftādeler
6. Sendedür hep küll-i eşyāniñ ümīdi dāimā
Vay añā kim olmaz ise ḥazretiñden çāre-ger
7. Etme zıll-ı rāyetiñden Fazliyi şāhā cüdā
Ol zamān kim ḳurb-ı zāt-ı ḥazrete olur sefer

94

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün

1. Dilerseñ ki ola sa'âdet müyesser
İde bûy-ı raḥmet dimāğın mu'aṭṭar
2. Naşîhat-pezir ol şerî'at nihād ol
Ḥabāsetden eyle derūnuñ muṭahhar
3. Gider sağ u şola dü rāh-ı mu'azzam
Birisi selāmet birisi muḥaṭṭar
4. Selāmet dilerseñ yemīne revān ol
Yesāre giderseñ nedāmet muḥarrer
5. Tefekkür kııl imdi bu iki ṭarîkı
İrāde elekde olup sen muḥayyer

101b

6. Daḥî kıismet için melûl olma aşlā
Gelür sâña lâ-büd ne ise muḥadder
7. Göçersin çü bir gün bu dār-ı fenādan
Maḳāmuñ ya zulmet ya olur münevver
8. Bozar raḥt-ı baḥtın yaḳar tāc u tahtın
Cihānda ne deñlü olursañ mu'ammer
9. Bu aḥvāle Fazlî çü vardur vuḳūfuñ
Ḥazer kııl ki olmaya ḥālin mükedder

95

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Çeşm-i 'ibretle nazār kııl ḳudret-i Settārı gör
Gökleri seyr eyleyen seyyāre-i devvārı gör

2. Yerleri zeyn eyledükçe lāle vü reyḥān u gül
Nice izḥār eyler ‘aşkın ‘andelīb-i zārı gör
3. ̇udretu’l-lāhā nazar kıl ākil isen rüz u şeb
On sekiz biñ ‘āleme pertev şālān envārı gör
4. Bulmak isterseñ eđer kim rāh-ı maḫsūda vuşul
Ḥaḫḫ Te’ālā ḫazretine dāimā yalvārı gör
5. Sa’y u himmet kıl er iseñ eyle taḫşirātı terk
Fazliyā menzil be-menzil rāh-ı Ḥaḫḫa vārıgör

96

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. Bi-ḫamdi’l-lāh ki ‘ālemde ne fişḫ u ne fücūrum vār
Mey-i ṭa’n ile ser-mestem ki ğāyetle sürūrum vār
2. ̇utup genc-i ḫanā’atde tevekkül dāmenin muḫkem
Şi’irle hem-demim ‘uzlet-nişin oldum ḫuzūrum vār

102a

3. Bir ednā bendesiyim pādişahlar pādişāhınıñ
Ĝarib ü bī-kesem aşlā ne kibr ü ne ğururum vār
4. Şükür kim ümmet-i Aḫmed muḫibb-i çār yārim ben
‘Ubūdiyyet umürın ṭutmada ğāyet ḫuşurum vār
5. Velīkin şād u ḫandānım hemīşe Fazliyā zīrā
Ki cümle seyyiātım ‘afva ḫādir bir Ĝafūrum vār

97

Mef’ûlü Fâ’ilâtü Mefâ’ilü Fâ’ilün

1. Düşdüm cefāya dilde şafānıñ ḫayālī vār
Bir kaç zamāndur feleğın mekr ü āli vār

2. Geh 'iyd ü vuşla irgürir kişi gāh fūrķate
Dünyā-yı bī-vefāniñ 'aceb özge ħāli vār
3. Dehriñ hemīşe ā'deti bu resmedür dilā
Ki zevķ ü şevķ 'ıyş u țarab ki melāli vār
4. Miĥnet yine şafāya döner Ĥaķķ kerīmdür
Ėam çekme ey gönül bu firāķiñ vişāli vār
5. Fazlī şikāyet eyleme gel rüz u kārđan
Hem ķalbe inkisār virür hem vebāli vār

98

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Yine ey bülbül-i şeydā 'aceb feryād u zārın vār
Kıyāsım bu ki bir mestüre yār-ı ġamze-kārıñ vār
2. Nedir bu süz-nāk efġān 'aşķ-āmiz zevķ iken
Gele izĥār-ı 'aşķ etmekte ġāyet iştihārıñ vār
3. Olursın az zamān içre vişāl-i yār ile ĥurrem
Eġerçi bir niçe gün ĥasretiyle intizārıñ vār

102b

4. Bu vech üzre hemīşe iştigāl it zıkr-i Hādīye
Ĥüdāniñ biñ bir ismin bilmeġe çün iķtidārıñ vār
5. Cihān mesrūr u ĥurrem bülbül gül ġülsitān ĥurrem
Seniñ ey Fazli-i şeydā hemīşe inkisārıñ vār

99

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Yā Rabbenā bi-ĥürmet-i āl ü çihār-ı yār
Ben bir gedāyım etme sen 'uķbāda şerm-sār

2. Rabbim sen eyleme nazarıñdan cüdā beni
Olduğda cümle kullaruña rahmetiñ nişār
3. Ben baħr-i seyyiāta ne deñli ğariķ isem
Sen dest-i luṭfuñ ile ḥalāş eyleseñ ne vār
4. ‘Avn u ‘ināyetiñle kı İslāmı ķavī
İt bār-ġāh-ı dīn-i mübīn üzre pāyidār
5. Yā Rabbenā seniñ keremiñden ziyāde mi
Fazlī ķuluñ ne deñlü olursa ġünāhkār

100

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

1. Bī-kes bir alāy ‘āşī-i gedā bendeleriz biz
Bī-çāreleriz bende-i efkenderiz biz
2. Şiḥḥatle bugün gerçi ki rāḥatdayuz ammā
Yārın ne gelür bāşımuza bī-ḥaberiz biz
3. Yok kendümüzüñ nefsimize nef‘imiz aşlā
Hālen ki şebīh-i şecer-i bī-şemeriz biz
4. Müsteġrakız in‘ām-ı firāvānına Ḥaķķun
Şükr etmede ḥamd etmede taķşīr ideriz biz

103a

5. Gerçi ki ‘ubūdiyyetimiz yok deġil illā
Kim ma‘şiyet etmekde beterden beteriz biz
6. Ammā ki rubūbiyyetini eyleriz iķrār
Peyġamberini cān u ġöñülden severiz biz
7. Müstaġfir olān ķullārına rahm ider Allah
Ķaṭ‘ itmeziz ümīdimiz ‘afvın umarız biz

8. Bir gün oluruz menzil-i 'uqbāya revān
Elbetde bu vādi-i fenādan göçeriz biz
9. Fazlī idelüm imdi mühimmātımız itmām
Hāzır olālım zīra ki ehl-i seferiz biz

101

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Ey dil çü seni itdi Hāḡḡ iş'ār ile hem-rāz
İt imdi hemān ma'rifetiñ vār ise ibrāz
2. Meddāḡ-ı imāmü'l-ḡarameyn ol gice gündüz
Tā kim olasın şî'le mümtāz ü ser-efrāz
3. Çün zāhir olur bir alāy elfāz-ı 'ibārat
Levḡ-i dile ketb ile hemān eyleyüb 'izāz
4. Şol beyt ki ḡaḡḡında zuhūr ide resūliñ
Her ḡarfi olur ḡātır-ı bī-māre şifā-sāz
5. Her dem ter ü tāzedür āniñ gülşen-i medḡi
Şolmāz gül ü sünbülleri ger kış u ger yāz
6. Her kim ki o gülşenden ola bir güle mālik
Lāyıḡdur aña dirler ise şāi'r-i mümtāz
7. 'Arza girüp ey Fazli-i miḡnet-zede imdi
103b Bülbül gibi it gülşen-i medḡinde ser-āḡāz

102

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. İder hemīşe recā işbu bende-i nāçiz
Ki ehl-i diller arasında şî'rim ola 'azīz

2. Egerçi sâdedür ammâ haķıķıdır Şi'rim
Niçün olunmaya Şi'r-i mecâziden perhîz
3. Şi'ir odurur k'ola tevĥîd-i Rabb ya na't-ı nebî
Ümîd olur k'ola her beyti menfa'at-âmîz
4. İde Şu Şâ'ir-i nâdân ki medĥ-i ĥâl u miyân
Olur ĥurûfî vü her lafzı ma'Şiyet-engîz
5. Şanı bir 'ârif ü dâne ki Fazliyâ Şi'riñ
Haķıķi mi yâ mecâzî mi eyleye temyîz

103

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Murg-ı Őab'ım ki ide gülşen-i nazma pervâz
Müterennim olup ebyât ile olur dem-sâz
2. Dil-i süzânım ider bâd-ı feŐâĥat taĥrîk
Çıkâr eş'âr-ı me'ânî nitekim âteŐ-bâz
3. Süz-nâk olduĥunuñ ĥükmini bu sözlerimiñ
Oldu zîrâ bana memdûĥ o resûl-ı mümtâz
4. Medĥi ol Őâĥiñ olupdur Şu'arâya mi'râc
Mü'miniñ neteki mi'râcıdur abdest ü namâz
5. Ben ne ĥâkim ki aniñ vâsıf u meddâĥı olum
Ki odur bedr-i dü câ Şems-i duĥâ nûr-ı ĥicâz
6. ĥamd ol Allaha ki itdi dil ü Őab'ım mevzûn
İderem bâr-geh-i 'izzetine 'arz u niyâz

104a

7. Şu'arâ rütbesini eyleye Fazlîye naşîb
Şu recâ ile ki bulunmaya Şi'rinde mecâz

104

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Ey şehriyâr-ı ser-firâz ya'nî resûl-ı dil-nevâz
Olur şikâr-ı medhiñe mürğ-ı zebânım şâh-bâz
2. Ey server-i kân-ı vefa a'ni resûl-ı bâ-şafâ
İRmez kemâliñe şehâ endiñe-i tûl-i dirâz
3. Sensin eyâ pâkîze zât-ı âyine-i sitte cihât
Halk olmadan bu kâ'inât keşf olmuş idi cümle râz
4. Ervâh-ı küll-i enbiyâ nûrîñla buldu incilâ
Levh ü kalem 'arş u 'alâ buldı seninle i'tizâz
5. Fazlî diler ki yâ resûl 'uqbâya itdikle duhûl
Olmağıçün 'özri kabûl eyler Cenâbıñdan niyâz

105

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Bi-ḥamdillah ki dâ'im mazhar-ı luṭf-ı Hüdâyız biz
Şükür kim ümmet-i sâlâr-ı küll-i enbiyâyız biz
  2. Dem-â-dem eyleriz ervâh-ı aşhâba selâm irsâl
Muḥibb-i ehl ü âl u çâr yâr-ı bâ-şafâyız biz
  3. Revâdur fâhr iderseñ kim olupdur ṭab'ımız mevzûn
Hemîñe na't-gû-yı enbiyâ vü evliyâyız biz
  4. Vücûd-ı Âdemi Ḥallâk idüpdür nüshâ-i kübrâ
Egerçi sûretâ ḥâlâ birer kem-ter gedâyız biz
  5. İderse Ḥaḳḳ Te'âla rahmet inşâallah ey Fazlî
- 104b** Ne'ime oluruz dâhil ceḥîminden cüdâyız biz

106

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Һamdullah ki ne şādız ne қатı мағмұмız
Ne қатı мазһар-ı luғfuz ne қатı маһрұмız
2. Ҙтаруз emrini biñ cān ile fermān-beriyüz
Қuluyuz her ne ki һүkm eyler ise маһкұмız
3. Oluruz bir гүн olur мүлк-i beқāya 'āzīm
Gerçi kim dār-ı fenāda niçe гүн мақдұмız
4. Һamd kim һil'at-ı İslāmıña tezyīn oldıқ
Din ile yetmiş iki millete hep ma'lūmız
5. Şā'iriz нүkte-şināsız 'Arabiyyü'l-aşlız
Fazlıyā şanma ki Etrāk-i diyār-ı Rūmız

107

12/13'lük Hece Ölçüsü

1. Bī-çāre fer ü māye gedā bendeleriz
Pür ma'şiyet ü kān-ı һaṭā bendeleriz
2. Ҙtusaқ n'ola bir мүрşid-i kāmil eteğın
Çün bir sürü muһtāc-ı du'ā bendeleriz
3. Gerçi iderüz şavm u şalāta taқlīd
Lākin bir alāy ehl-i riyā bendeleriz
4. Һıfз eyleye her bār riyādan Allah
Her һālet ile zīrā añā bendeleriz
5. Yetmez mi bize devlet-i 'uzmā' Fazlī
Һālā bu гүн 'ālemde Һüdā bendeleriz

105a

108

Fe'ılâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ya İlahî saña tıtduğ yüzümüz
Eyledik zātına tefvîz özümüz
2. Bir alāy bî-kes ü bî-çârelerüz
Hâk ile yek bilürüz kendözümüz
3. Dileriz kim geçe yâ Rabbe'l-'azîm
Zikriñ ile gicemüz gündüzümüz
4. Dâimâ eyle cüdâ-yı cühelâ
Dür ola rüy-ı 'adüvden gözümüz
5. 'Umar 'avn u keremiñden Fazlî
Redd olunmaya katında sözimüz

109

Fe'ılâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Merhamet olmayanda din olmaz
Müslimânım deyende kin olmaz
2. Kim ki hâtır-şiken olur her bâr
Temeli 'ömrinün metîn olmaz
3. Kim ki ğarrâlanur cihânda bugün
Aña yârın Hüdâ mu'în olmaz
4. Füşahâ dâ'imâ perîşan-ı hâl
Süfehâ zerrece hazîn olmaz
5. Fazliyâ bu cihânda âdem olân
Elem ü ğuşşadan emîn olmaz

110

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. ullaruñ yâ Rabbenâ ufrâni eyler iltimâs
Eyleyüp 'afvîñ ümîd ihsâniñ eyler iltimâs

105b

2. Her biri bir 'abd-i bîmâr u perîşâniñdurur
Şad-hezârân 'özü ile dermâniñ eyler iltimâs
3. aşr u neşr 'âlemlerinden eyleyüp geşt ü güzâr
Bâğ u 'adn u ûri vü ilmâniñ eyler iltimâs
4. Ba'zî 'abdin vâr ne cennât u ne ûr ister müdâm
Vech-i bî-emşâl-i bî-aqrâniñ eyler iltimâs
5. Bâ'îş-i seyr-i cemâliñ olmağa Fazlî dahî
Rûz u şeb îmân ile ur'âniñ eyler iltimâs

111

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Etse ger sâl-ı hezârân 'âlimân 'ilme heves
udretü'l-lâhi ta'aqqul idebilmez hiç kes
2. Zât-ı 'uzmâsına nisbet 'arş u kürs ü kâ'inât
Dâne-i abbe ne abbe olmaya perr-i meges
3. al'at-ı insâni kim itdi yed-i udretle alk
Eşref-i alk eyleyüp kıldı teni câna kafes
4. Ten rızâ virmez ki ola bir nefes cândan cüdâ
Cân ise a'lâya vâşıl olmağ eyler mültemes
5. Gerçi sulţân olmadan yekdir bu çok sâ'at ayât
Lîke şol şart ile kim amd ide Haqq'a her nefes

6. Hâlimiz ol 'arşa-i kübrâda diğ̈er-gün olur
Raḥmetiyle ger ḥabîbi olmaz ise dest-res
7. Zerrece raḥmet iderse ol münezzeh pâdişâh
Yalnız Fazlî değı̈l olur ḫamû eşyâya bes

106a

112

Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlâtün Fe'îlün

1. Ger dilerseñ ki dilâ söyleyesin şî'r-i nefîs
Medh-i peygamber ile ol gice vü gündüz enîs
2. Etmek için aña 'uḫbâda taḫarrub ḥāsıl
İtme dilden şalavâtını cüdâ vaḫt-ı ḥamîs
3. N'ola ger cisr-i şırâḫ olsa teşbîh-i zevraḫ
Ḥalk deryâ vü resûl olur o zevraḫda reîs
4. 'Âḫîl ü kâmil olân aña ki ḥulûşiyyet ile
Rûḫ-ı pâkine selâm etmede olmaya ḥasîs
5. Diler iseñ k'ola şî'riñde leḫâfet Fazlî
Ol ḫabî'atde müdâm şâf kelâmında selîs

113

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Kimi Ḥaḫḫa ider tesbîḫ ü taḫdîs
Kimi eyler medârislerde tedrîs
2. Kimi irşâd ider râḫ-ı Ḥüdâ'ya
Kimi idlâl ider mânend-i iblîs
3. Kimi sulḫân olur hemçü Süleymân
Ḥurur dîvânına bir niçe Belḫîs

4. Kimi dervîş olup mânend-i Edhem
İder faqr-ı fenâ tahtına teclîs
5. Kimi Fazlî-veş olup tab'ı mevzûn
İder ebyât u terci' bend ü taḥmîs

114

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Olmuş idi ol şeffî'-i küllü nâs
'Âlim ü hem fâzıl u ḥikmet-şinâs

106b

2. Olur idi rû-yı bî-hemtâ senüñ
Nûrı cümle kâinâta in'ikâs
3. Ṭal'at-i pâkinde nûr-ı tayyibe
Olmaz idi hiçbir şey'e kıyâs
4. Ketf-i zâtında o mühr-i 'anberîn
Güne nûr andan iderdi iktibâs
5. Ḥil'ati *levlâk* ile tezyîn idi
Anıñ için etmedi meyl-i libâs
6. Yek nazarda şarḫ u ğarbiñ arâsı
Olur idi 'aynına miḫdâr-ı ṭâs
7. Fazliyâ rûḫ-ı şerîfine selâm
Vir hemîşe it şefâ'at iltimâs

115

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Niçe fahretmeyem şâhâ çü sensin iftiḫâr-ı nâs
İder zât-ı laṭîfînden şefâ'at iltimâs ecnâs

2. İrişdi pertev-i nūr-ı şerīfīñden birer kıt'a
Anıñçün zindedür İdris ü 'İsa vü Hızır İlyās
3. Hāyātñ küll-i mevcūdātı itdi hurrem ü mesrūr
Memātñ cümle maḥlūqāta tutdurdı 'umūmen yās
4. Vişālīñ şevki ile itdiler cām-ı şehādet nūş
Ebūbekr ü 'Ömer 'Oşmān 'Ālī vü Ḥamza vü 'Ābbās
5. Sen ol sulṭān-ı a'zamsın ki yoq aqrān u emşālīñ
Ne mümkin Fazlı-i ednā kemālātın ide iḥsās

107a

116

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. İtdi vücūd-ı pākiñi Rabbiñ seniñ sālār-ı nās
'Āli idüp dārātñı olduñ şehā serdār-ı nās
2. Bir gün idüp 'azm-i beḳā muḥtāc ola qullar sañā
Dīdārñ ile serverā pür-nūr olur dīdār-ı nās
3. Senden eyā şām u benām umar şefā'at ḥāş u 'ām
Eylar sañā dāim selām budur hemişe kār-ı nās
4. Ger 'ālim ü şāh-ı gedā umar cenābıñdan 'aṭā
Şol gün ki eylersin şehā meh rüyıñı ızhār-ı nās
5. Rif'at dilerseñ Fazliyā sa'y eyle ol ümmet añā
İt şer'ine cāniñ fedā budur heme aḥbār-ı nās

117

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Baḥtñ eğer kim deęil ise nūḥūs
Faqr u fenā taḥtnā eyle cülūs

2. Nice gün olduñ tatalım dünyada
Şāhib-i taht u 'ilm tabl u kūs
3. Olmışıdi Őarķa vü ğarbe tamām
Pādiřah İskender İbn-i Feyleķūs
4. Geldi vü gitti niķe İskenderān
Bir niķe Loķmān niķe Cālinūs
5. Mevte 'ilāc olmaz imiş bildiler
Eylediler terk-i nūfus u ruūs
6. İmdi fenā mülkiñe ol pādiřāh
Tablñ u kūsuiñ ola bāng-ı hūrūs
7. Kim ki virür faķra rızā Fazliyā
107b Eyle aniñ dest-i řerīfiñi būs

118

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. 'Āķil iseñ olma cāh-ı nefse ğaps
Ol hemīře ķāim evķāt-ı hams
2. Tār olan ķalb-i münīr eyler řalāh
Nitekim pūr-nūr ider dünyāyı řems
3. Eyle řā'āt u 'ibādet dāimā
Olmadıysa řāli'iñ 'ālemde nařs
4. Ķıl mūdām rāh-ı Ħaķķda ictihād
Din için eyle fedā-yı rūh u re's
5. Oldı her şaşsa birer haşm-ı ķavī
Buħl u ħırř 'ucb u riyā vü kibr ü nefis

6. İmdi rām olma bu mezkūrāta sen
Virmesün iblīs ‘aleyhi’l-la’ne ders
7. Fazlıyā dünyāya etme i’timād
Döndürür bir gün yüzünü sāña ters

119

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Vār ise sende ger ‘ār u nāmūs
Nefs-i şūma şaķın olma maħbūs
2. Ne revādur ki olasın her bār
Ekl ü şürb etmede mişl-i cāmūs
3. ‘Arz olur pire-zen dehri mūdām
Dürlü tezyīn ile hemçü tāvūs
4. Şem‘a-i ‘ömriñe bir gün dir püf
Sögünür niteki şem‘-i fānūs

108a

5. Tūtalım kuvvet ile olmışsın
Rüstem ü Sām u Cem ü Keykāvus
6. Cān u dil kişverini gāret için
Eksik olmaz ‘aķabiñce cāsus
7. Bu gün İmānıñı hıfz it Fazlī
Yārın olmāyasın anda me’yūs

120

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Umār ihsānuñı yā Rabbi bu ‘abd-i dil-riş
Senden ayırur çü ķamū nasa ‘aķā vü baķş

2. Oldı muhtâc der-i raḥmet-i ğufrānuñ hep
‘Ulemā vü şulaḥā şāh u gedā vü dervīş
3. Bilmezem kim neye müncer olur āḥir aḥvāl
Ger ḳamū ma‘şiyetim hep olunursa teftīş
4. Gerçi ümīd-i cinān ile gönül ḥurrem ü şād
Ḥavf-ı nirān ile lākin dil ü cān pür-teşvīş
5. Eyle Fazlīyi ceḥīmiñden İlahī āzād
Bāġ-ı güلزār-ı ne‘īmiñde ide ‘işret ü ‘iyş

121

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

1. Yā Rabbi biziz çünki birer ‘abd-i cefā-keş
Etmek bize kār oldı bu dehr ile keşākeş
2. Seyrān ider esfelde kimisi zaġan-asā
Ṭayran ider a‘lāda kimi mürġ-ı hümā-veş
3. Kār eyleyüp ‘āşıklarıña āteş-i ‘aşkıñ
Eyley şerer-i āh ile afākı münakḳaş
4. İtdiñ çü ḥabībiñle bize raḥmet ü ğufrān
İtseñ yeridür rüyımızı pāyine mefreş

108b

5. Cān tende iken fırsatı fevt eyleme Fazlī
Sa‘y eyle ki aḥvāl-i dil olmāya müşevveş

122

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. İder ‘āşıklarıññ ḳalbi şehā cūş u ḥurūş
Anıñıçün ki mey-i ‘aşkı idüpdürler nūş

2. Şevkiñ ile kimi tūti kimi dāim gūyā
Mey-i 'aşkıñla kimi vālih ü mest ü bī-hūş
3. Fikr ü vuşlıñla ne kuldur o ki ölmez şeydā
Zikr ü nāmıñla ne dil ola o kim etmeye cūş
4. Yādlıgıñla ne cāndur o ki bulmāya sürūr
Va'd-i luţfuñla ne hātırdur o kim olmaya hūş
5. Medhiñ ile nice şād olmaya kalb-i 'uşşāķ
Na'tlıgıñla niçün olmaz mütelezziz dil ü gūş
6. Kime kim zerrece 'ışkıñ eşer eyler şāhā
Ne 'aceb olsa ol 'āşık dü cihānda ser-hūş
7. İtdi Fazlī çü seniñ namuña bu dīvānı
Varmaya tā ki der-i hazretiñe elleri boş

123

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Seniñ 'aşkıñ şirarı ey meh-veş
Dil-i 'uşşāķı itdi pür-āteş
2. Zikr-i na'tıñ şekerden oldı leziz
Fikr ü vaşfiñ müferraḥ u dil-keş
3. Şevk-i ruhsarıñ ile pādişahā
Sürse rüyın n'ola zemīne güneş

109a

4. İtdi pā-yı şerifiñe melekūt
Şeb-i mi'racda perlerin mefreş
5. Vaşf-ı zātıñla şād olur el'an
İşbu Fazlī-i bī-kes ü ğam-keş

124

Mefâ 'îlün Mefâ 'îlün Fa 'ûlün

1. Ezel levh üzre naqş itdikde naqqāş
Vücudıñ kâināta eyledi bāş
2. İdüp sâña itā'at küllü eşyā
Çamū 'ālem didi ahsente sâbāş
3. Olup zātıñ ma'āşiden müberrā'
Zünubuñ olmadı miqdār-ı haşhāş
4. Olan sensin nebī vü mürsel içre
Cenāb-ı hazret-i zātıyla sırdāş
5. İder Fazlī temennā pādişāhā
Senüñ ümmetleriñle ola yoldāş

125

Fa 'ûlün Fa 'ûlün Fa 'ûlün Fa 'ul

1. Dilerseñ ki ola husul u ma'āş
Fedā eyle İslām için cān u bāş
2. Eğer merd iseñ eyle leyl ü nehār
Rah-ı şer' -i din üzre rüyıñ hırāş
3. Tefekkür idüp āhiret hālını
Nişār it gözüñden müdām kanlu yāş
4. Bu günden girü bir gün olur ki hep
Olur seyyiātıñ çamū nāsa fāş

109b

5. Cihān devletinden çalır Fazliyā
Nişān için ancak iki çara tāş

126

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Fa 'ûlün

1. Eğer pendim ıtutarsañ ey ıarındaş
Olup ehl-i ıanā'at olma 'ayyāş
2. Şabūr ol cevrine ehl-i nifākıñ
Ne lāzım saña el olursa fuḥḥāş
3. Cüdā ol dāimā ehl-i hevādan
Hemīşe ol 'ulüm ehline ḥāldāş
4. İlahī işbu Fazlī-i ğarībi
Mücāhid ıullarıñla ııl ayaıdāş

127

Mefā 'ilün Mefā 'ilün Fa 'ûlün

1. Deęilseñ ger dilā 'ālemde bī-hūş
Sivāḥūbın ğöñüldeñ it ferāmūş
2. Olup 'ilm ü edeb baḥşında nāṭııı
Lisānıñ it mecāzī sözde med-hūş
3. Revā mı eyleyüp lāf u ğüzāfi
Ḥoş-amed idesin mānend-ı çāvūş
4. Budur lāyık olan insāna dāim
Ola sākıt çü dervīş-i 'abā-pūş
5. Eğer bende eğer azād eğer şāh
Ecel şayyādına bir ğün olur dūş

110a

6. Ḥalāş olmaıı muḥāl-ender-muḥāldur
Ki çāpüklükte olursa uıar ıuş

7. Cehāletdür hele gāyetle Fazlī
Bu pendiñ gūşıña olmazsa mengüş

128

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Oldı 'ilm ü edeb ü 'aql dāniş
Bize Mevlādan ulu bahşāyiş
2. İtdi İmān ile Qur'an ile
Qalbimiz kişverini ārāyiş
3. Eyledi iki cihanı ma'mūr
Qulları etmek için asāyiş
4. Ne revādur ki olup nefse esir
İdeyiz cehllile fi'l-i fāhiş
5. Er iseñ 'ākıbet-endiş olıgör
Eyle Fazlī gice gündüz nāliş

129

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

1. Tutarsañ ey bürāder ger bañā güş
Özüñ hāk ile yek tut mişl-i pā-puş
2. Eğerçi gaflet ile ba'zı 'ayyāş
Serir üzre ider cām-ı şafā nüş
3. Velākin bir niçe miskiñe mesken
Olupdur genc-i gülhān ac u nā-ıhoş
4. Olursın devlet-i dünyāya garrā
Gelür tāt u kabā gerçi sañā hoş

110b

5. Revāmıdur bu kim iblīs-i mel'ün
Süvār olup deye ħar-veş añā çüş
6. Qanı 'ırz u qanı adāb u nāmus
Ki 'ār eylersin olmağa 'abāyüş
7. İnanma pīre-zen dünyāya Fazlī
İder zīrā seni bir gün der-ağuş

130

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Umār ihsānıñı yā Rabbi 'umūmen eşhāş
Olalar tā ki seniñ dergāhıña bende-i ħāş
2. Kimi 'ālim kimi cāhil kimi bende kimi şāh
Kimi 'ādil kimi zālīm kimi muħliş kimi 'āş
3. Kimi ħayr u ħasenāta ider iqdām-ı belig
Ma'şiyet baħrine ħālā kimi olmış ħavvāş
4. Neye müncer olur aĥvālimiz eyvāh-ı meded
Cürmimize göre maħşerde ger olursa kışāş
5. Eyle yā Rabbi Ĥabībiñ bize 'uqbāda şefi'
Tā ki nār-ı 'azabıñdan ide Fazlīyi ħalāş

131

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûl

1. İlāhī bizi nefis elinden ħalāş
İdüp eyleme ħarq-ı baħr-i ma'āş
2. Ĥaṭā bizde ise 'atā sendedür
Budur ħazret-i zātıña iħtişāş

3. Umār rahmet ü 'afv u ğufrānıñı
Şehīd ü sa'īd ü şakī 'ām u h̄aş

111a

4. Resūl-ı müzekka vü aşhāb u āl
Oları tezekkürde çokdur havās
5. Bu Fazlī kuluñ anlara kıl karin
Hisāb u 'azābıñdan eyle halās

132

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Kıl bizi yā Rabb habībiñ 'aşkı 'işıyāndan h̄alās
Küllü mevcūdat umār zīrā o sultāndan h̄alās
2. Eyleyüp nām-ı şafā bahşından istimdād anuñ
Buldılar Ādem ü Havvā zār u efgāndan h̄alās
3. Nūr-ı zātıyla şerīf oldı gürüh-ı enbiyā
Nuḥ anuñ zikriyle buldı ğarq-ı tufāndan h̄alās
4. Olmağile nūr zāhir rü-yı İbrāhimde
Oldı ol zāt-ı şerīfi nār-ı sūzāndan h̄alās
5. İtdi çün ol faḥr-i 'ālem nesl-i pākinden zuhūr
Zāt-ı İsmā'il anıñçün oldı kurbandan h̄alās
6. Cān u dilden ism-i müsteşnasını idüp şefī'
Buldı Musa şıķlet-i Fir'avn-ı nādandan h̄alās
7. Hürmet-i şāh-ı rusül ervāḥ-ı hayli enbiyā
Eyle Fazlīyi İlāhī şerr-i şeytāndan h̄alās

133

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ni'metiñle kııl bizi yâ Rabbi kıilletden ħalâş
Ĥürmetiñle olayız tâ kim bu zilletden ħalâş
2. Ķudretiñle çünki yoĶdan vār idüp viridiñ ħayât
Ĥikmetiñle pür idüp eyle cehâletden ħalâş

111b

3. Ĥazretiñle āşinā olan 'ibādîñ ĥürmeti
'İzzetiñle ĥürmet idüp eyle zaĥmetden ħalâş
4. Cennetiñle şād olan ebrār içün yâ Rabbenā
Vuşlatiñla olur ol Ķullar Ķasâvetden ħalâş
5. Raĥmetiñle ola Fazlî dāĥil-i bāĝ-ı behişt
ŞefĶatiñle bula āfât-ı kıyâmetden ħalâş

134

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fa'ülün

1. 'İnāyet ĥazret-i Sübhāna maĥşüş
Şefâ'at ol şah-ı zî-şāna maĥşüş
2. Ĥüdāya hem Ĥabībullahā dāim
Tevāzu' eylemek insāna maĥşüş
3. Günāh itdükçe bu bî-çāre Ķullar
Olur 'afv eylemek sulţāna maĥşüş
4. Tekellüm bülbül-i şeydāya lāyıĶ
Tebessüm ĝonce-i ĥandāna maĥşüş
5. Kemāl u Ķudretin perverdigārîñ
Tefekkür etmemek nādāna maĥşüş

6. Zebān-ı pāk ile esmā-i zātın
Tezekkür eylemek 'irfāna maḥşūş
7. 'Afüvv olmak kamū eşyāya Fazlī
Cenāb-ı ḥazret-i Raḥmāna maḥşūş

135

12/13'lük Hece Ölçüsü

1. Ba'zı zūrafā zīnet-i dünyāya ḥarīş
Ekşer-i 'uḳalā devlet-i 'uḳbāya ḥarīş

112a

2. Dīdār-ı ümīdindedür ehl-i taḳvā
Fetvāda olan cennet-i a'lāya ḥarīş
3. Ekşer bu 'aşırlarda 'avām-ı nāsıñ
Bī-'ilm ü 'amel vuşlat-ı ḥūrāya ḥarīş
4. Oldı kimisi 'aşḳ-ı mecāzī birle
Bir ḡonce dehen ḳāmet-i bālāya ḥarīş
5. Çok olmak ile ḡāyet ile seyyiesi
Fazlī-i gedā raḥmet-i mevlāya ḥarīş

136

Mefā'ülün Mefā'ülün Fa'ülün

1. Dilā vār ise sende şıdḳ u ihlāş
Bu dünyā zīnetine olma ḥarrāş
2. Revā mı ḥubb-ı dünyā ile insān
Şafāsından döne mānend-i raḳḳāş
3. Didi *el-faḳru fahrī* fahr-ı 'ālem
Bu sözle 'āmil oldı niçe şehhāş

4. Heme faqr ile fahr eylerdi aşhāb
Ebū Derdā dahī Sa'd ibn-i Vaqqāş
5. 'Adüvv ol Fazliyā dünyā-yı dūne
Er iseñ vādi-i fakra kadem baş

137

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Serverā dāim sañā diller ider 'arz u hulūş
Rū-yı pür nūriña māiller ider 'arz u hulūş
2. Gerçi ser-keşlik idüp cāhiller etmez ser-fürū
Līk 'ālimler ü fāzıllar ider 'arz u hulūş

112b

3. Güne taqviyyet viren şer'-i şerīfīndir seniñ
Āniñ içün sāña 'ādiller ider 'arz u hulūş
4. 'Arşa-gāh-ı haşre olduqda revāne ümmetīñ
Rü'yetiñ zılline dāhiller ider 'arz u hulūş
5. Oldı halkı sāña 'āşık on sekiz biñ 'ālemin
Sāña el-hāşıl kamū iller ider 'arz u hulūş
6. Dest ü pāy u cān u dil a'zā-yı külden mā'ada
Re's-i Fazlīde olan kollar ider 'arz u hulūş

138

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Vardur ol sulţānı medh idenleriñ haqqında naş
Haşlardan 'add olur ger olsa evvelden ehaş
2. İtdi haqqında müellifler aniñ bu āna dek
Nice biñ biñ na't-ı bī-hem-tā niçe biñ biñ qaşaş

3. Pūte-i medhinde al olvar zer-i haliř miřal
Ey gnul sa'y eyle kim olmaya mi'yarın raşaş
4. çur yodur kim şonı elbette matem olmaya
Nuş ise niçe mubeddil olup urur cana faş
5. Olmayam dirseñ eğer kim guşte-kandan Fazliya
Rah-ı şer'ine o şahın payını merdane baş

139

Mef'ul Mef'l Mef'l Fa'ln

1. Sensin u řeh Rabbiñe peygamber-i haliş
Mecm' -ı rusl oldu saña aker-i haliş
2. Bir pend-i şerifin niçe dny değer el-a
Yek muyıñe kim kıymet olur biñ zer-i haliş

113a

3. şirin dehniñ aa-i mercana muşabih
Dendanin ise her biri bir cevher-i haliş
4. Ey řah seniñ lezzet-i guftarına nisbet
B-rağbet  b-lezzet olur gevher-i haliş
5. Taşsin o rah-ı hake ki pa-buş-ı şerifin
Bir kerre dounmaqla olur gevher-i haliş
6. şol mmet-i dan ki ide sunnetin icr
Laydur añ ger dinilrse er-i haliş
7. Fazl ki ola zerrece elafina maşhar
Dergh-ı şerifinde olur kemter-i haliş

140

Fe'îlâtün Mefâ'îlün Fe'îlün

1. K̄ul niçün H̄aḳḳa itmez 'arz u ḥulūṣ
Ki anıñ ḥükmidür cemî' ḥuṣūṣ
2. Olur emr ile küllü şey' fāni
Bāḳi olmak cenābına maḥṣūṣ
3. Küll-i nāsıñ bu bî-vefā dünyā
Ḳaşd ider cānına niteki lūṣūṣ
4. Tīz idüp gāyetiyle nişterin
Faşd urur yek cāna dest-i fūṣūṣ
5. Dil güher ma'denidür ey Fazlî
Eyleme ḥubb-ı sim ile merṣūṣ

141

Mef'ûlü Fâ'îlâtün Mef'ûlü Fâ'îlâtün

1. Yā Rabbi eyle āsān olduḳda rūḥumuz ḳabz
Medyūñız ile'l-ān virdüñ çü cānımız[a] ḳarż⁴⁸

113b

2. Kesmek olur mı ḥāṣā senden ümidi şāhā
Cürmüm ṭolarsa ḥālā beyne's-semā' ve'l-'arz
3. Budur hemīşe me'mul eyle recāmı maḳbūl
Ḥālīn efendiye ḳul lāyıḳ mı etmiye 'arz
4. Ezyāf-ı ni'metiñden e'tāf-ı raḥmetiñden
Elṭāf-ı ḥazretiñden küllü 'ibād umar feyż
5. Yā Ḥayy Rabb-i 'Allām zikriñle eyle ḥoş-gām
Fazlīyi ḳıl her eyyām me'mur-ı sünnet ü farz

---

⁴⁸ Bu mısra vezne uymamaktadır.

142

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Hüdâ'yâ kullarıñ eyler dem-â-dem sâña hâlin 'arz
Hezâr 'özr ile aḥvâl-i derûn-ı pür-melâlin 'arz
2. Temennâ eyleriz kim kıl ḥabîbiñle bizi ḥurrem
Çaçan kim eyler ol mâh-ı ziyâ-güster cemâlin 'arz
3. 'Acebdür kim muḥâlif birbirine vaşfi her şaḥşıñ
Kimi dinâr ile ğarra kimi eyler kemâlin 'arz
4. Ğarîb ü bî-kes ü âvâre mücrim bir gedâ kuldur
N'ola eylerse Fazlî ḥazretiñe kıl ü kâlin 'arz

143

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Hâkka kulluḡ etmedür dünyâya gelmekden ğaraż
Şâh-ı zî-şân olmadur añâ kul olmaḡdan ğaraż
2. Qalbi ebyaż eylemekdür âb-ı destîñ ḥâşşası
Dinde ıslâḡ etmedür beş vaḡti kılmaḡdan ğaraż
3. Şıḡhatine bu sözüñ şâhid ḥadîş-i *men 'araf*
Hâkḡı idrâk etmedür nefsinî bilmekden ğaraż

114a

4. 'Aql ile kâmil olan itmez ölümden ihtirâz
Zât-ı bî-çüne qarîb olmaḡdur ölmekden ğaraż
5. Anda şâd olmaḡ dilerseñ bunda ğam-kîñ ol müdâm
Fazliyâ böyle nedir beyhüde gülmekden ğaraż

144

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Aña kim irişe feyż-i feyyāż
Eylemez miħnet ü ğamdan i'rāż
2. Hased ü buħl u ğağab kibr ü riyā
Oldı dillerde birer bed emrāż
3. Kesilür zıkr ile bu mezkūrāt
Keser orāķı nitekim miķrāż
4. Kıl kaçankim ide şālih i'māl
Birine belki olur şad i'vāż
5. Hazer it kibr ü riyādan Fazlī
Eyle ıslāħ ile ķalbiñi beyāż

145

12'lik Hece Ölçüsü

1. Dil-i ħastalara kim ire feyż-i fāyız⁴⁹
Olursa zaħm niçe biñ emrāż-ı 'ārız
2. Aña ki nazār ide Hābīb-i Ekrem
Dillerde kesel ķor mı o zibā 'ārız
3. Kim ola anı sevmeye yārānın hem
Ola međer Efrenc ü Yehūd u Rāfız
4. Biz anı sivüp cān u göñüldeñ umārız⁵⁰
Gülzār-ı cemāli bize ola rāyız

---

⁴⁹ Bu mısra vezne uymamaktadır

⁵⁰ Bu mısra vezne uymamaktadır.

114b

5. Lābüdd irişür biñ ecel ey Fazlî
Eyler bu 'azîz cāmıñı bir gün qābiz

146

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Budur marîze 'ilâc etmeden tabîbe ğaraż
K'ola 'ibâdete muhkem ire şifâ-yı maraż
2. Hemîşe şıhhat u zevki tefekkür etse 'uqûl
Hezâr-ı cān u dil olmaya bir gün 'ömre 'ivaż
3. Dem ola zîr [ü] zeber ide küştigîr-i felek
İderse ger yed-i tûlâ ile cihānı qabż
4. Eĝerçi bunda mülemma' bu gün sa'îd ü şakî
Gün ola ki ola ihrâc-ı esved ü beyiz
5. Olur mı dînle ma'mûr olanda ey Fazlî
Riyâ vü 'ucb u ğased kibr ü buhl u kîn ü ğaraż

147

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Anlara kim oldu 'arîz niçe biñ biñ kerre feyz
Luţfiñ ile kıl İlâhî baña da bir zerre feyz
2. Murĝ-ı tab'im lücce-i feyziñden istimdād ider
Uçmaĝa qādir olur mı irmez ise perre feyz
3. Raĝmetiñ ümîdi pür-emvâc ider deryâları
Ĥikmetiñdir irgüren baţn-ı şadefde dürre feyz
4. Oldı ancak bir bahâne şems ü mah bārān u bād
Kendü luţfindan irer ma'nide baĝr u berre feyz

5. Emriñe münkād olan ullar gibi kāmil olur
115a İrişürse bu dil-i Fazlīye ger bir zerre feyz

148

Fe'ılâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. uluña rahmet eyle yā Feyyāz
Hālime şefkat eyle yā Feyyāz
2. Dil ü cāna irişdürüp feyziñ
Menba'-ı hikmet eyle yā Feyyāz
3. Gerçi yok bende feyze isti'dād
Līki sen hürmet eyle yā Feyyāz
4. Kesmezem hāzretiñden ümidim
Lāyık-ı vuşlat eyle yā Feyyāz
5. Yārlığa rahmetiñle Fazli uluñ
Dāhil-i cennet eyle yā Feyyāz

149

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Eyle ey dil der-geh-i perverdigāra irtibāt
ādir iseñ ravza-i pāk-i resūlı kıl mināt
2. Kāmil iseñ devlet-i 'uqbāya eyle raġbeti
'Ākil iseñ zīnet-i dehr ile etme ihtilāt
3. udret-i 'uzmā deġil mi bu hıyām-ı sernigün
Hikmet-i kübrā deġil mi bu zemīn ü bu bisāt
4. Olsa ger teşbīh nilüfer revādır şems ü māh
Kāināta menfa'at-āmiz olup virir neşāt

5. Leşker-i nazm-ı feşâhat-küstere sükkân için
Olmıya ser-ḥadd-i dil mânendi bir ‘âli ribât
6. Ni‘metiyle şahın-ı ‘âlem kâf bir kâf oldu per
Çâşını girân kudretidir çeken dehre sumât

115b

7. Biñ şükür Haḫka ki vezn ü ṭab‘a mâliksin bu gün
Eyle Fazlî nazm ile şirin edâlar inbisât

150

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Eşki-i çeşmi çüş ider ‘âşıkların mânend-i şat
Murg-ı dil anda tavaṭṭun etse olur hemçü baṭ
2. Herkesiñ alındağı ḥaṭṭ ḥak olunmaz bî-gümân
Naş olunmuşdur yed-i kudretle zîrâ kim o ḥaṭ
3. Lâ-nazir ü lâ-şerîk ü bî-mişâl Allahdur
Dostlar vallahi billahi bu sözde yok ğalaṭ
4. Ḳaṭre olmaz raḥmeti deryâsına nisbet muḥiṭ
Küllü eşyâ olmaya şânına nisbet yek nuḳaṭ
5. Gerçi yok a‘lâlığa sende liyâḳat Fazliyâ
Ḳıl tazarru‘ Rabbiñe bâri ide ḥâliñ vasaṭ

151

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Ḳalb-i ‘uşşâkıñ olur gün-be-gün ‘aşkı ifrâṭ
Dillerin zıkr-i şafâ-güster ider pür-neşâṭ
2. ‘İlm ü ḥikmetle ol ‘âşık ki ola ârâste
Dil ü cânında aniñ zerrece ḳalmaz ihlât

3. Mübtelā olsa ger ‘uşşāḳ cünün-ı ‘aşḳa
Bend-i zencir ile źabṭ eyleyebilmez źabbāt
4. İdemez küllü eṭıbbā marāż-ı ‘aşḳa şifā
‘İlm ü ḥıkmimde ola her birisi ger Buḳrāt
5. Kimine ‘aşḳ-ı ḥaḳıḳī kimine ‘aşḳ-ı mecāz
Böyle ketb eylemiş alnında ezelden ḥaṭṭāt

116a

152

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Eyle yā Rabb bizi ‘aşḳ ehline ol gün hümā
Olur elbetde güzer-geh bize mizān u şırāt
2. Marāż-ı mevt ise lā-büd olur ‘ārız bir gün
İdemez āña ‘ilāc olsa hezārān Soḳrāt
3. Ger muḳadder ola her bir kişiye ‘ömr-ü hezār
Bi’ż-zarūri iderüz cānı vü bāşı isḳāt
4. Fazlıyā imdi sefer zādını eyle ihzār
Muḥtemeldür ki ḳarīb ola zamān-ı eşrāt

153

Fe‘ilâtün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Eyle yā Rabbi vüs‘atim ifrāt
Ki ola saña ṭā‘atim ifrāt
2. Vir vücūd-ı za‘īfime ḳuvvet
Eyleyem tā ki ḥızmetim ifrāt
3. Şefḳat u raḥmetiñ umup ḥālā
İderim saña minnetim ifrāt

4. Ğam değil bunda rızķım olsa ķalīl
Eyle tek anda ni'metim ifrāt
5. Oldı Fazlī ħabībiñe meddāħ
Umarım ola rif'atim ifrāt

154

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Olup 'ālim cenābiña meşrūt
Oldı şer'înle bu cihān mazbūt
2. Bize Rabbiñden armaęanıñdur
Sünen ü farz u müsteħab u şürūt

116b

3. Vaşfiñı idegeldi ħalk u cihān
İdeli bu'l-beşer zemīne hübūt
4. Dilerem şāhım idesin ma'zūr
Ketb olundı çü nāmiña bu ħuţūt
5. Oldı Fazlī kabūlüne rāci
Vār ise niçe beyt-i nā-merbūt

155

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Eğer bende eğer azād eğer zahhād eğer va'āz
Umār ğufrānıñı her ān u her sā'at u her laħħāz
2. Cenāb-ı ħazretiñden bende-i bī-çäreler ħālā
Niçün ķaţ'-ı ümīd eyler çü sensin ihfazü'l-ħaffāz
3. Cinān-ı ni'metiñ yādıyla ķullar ħurrem ü şādān
Ümīd-i raĥmetiñle cān u dil dāim olur ihzāz

4. Kimi olmuş mey-i 'aşkıñla mest vālih vü medhüş
Kimi tūti-veş olmuş zikriñ ile nāṭıq-ı leffāz
5. Ḥabībiñ hürmetiçün etme Fazlīniñ recāsın redd
K'anıñ medḥinde itdi niçe dürlü muntazam elfāz

156

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Qullarıñ saña qarın it yā Ḥafız
Dillerin ğamdan emin it yā Ḥafız
2. Eyle tevfiķiñ bize rehber müdām
Qalb-i şeytāni ḥazın it yā Ḥafız
3. Qıl kavī imānımız İslāmımız
Qaşr-ı din üzre metin it yā Ḥafız

117a

4. Sāye-i sancāğına maḥbūbıñıñ
Yevm-i maḥşerde yakın it yā Ḥafız
5. İtdiñ āni çün şefi'-i ümmetān
Ḥāl-i Fazliye mu'in it yā Ḥafız

157

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Dilerseñ kim ola ey dil saña dāim Ḥüdā ḥafız
Heme her laḥza vü her ān u her sâ'at di yā ḥafız
2. Seni yoqdan ki vār itdi niçün ḥıfz itmeye zīrā
Ki oldur on sekiz biñ 'āleme şubḥ u mesā ḥafız
3. Kimiñ ki vārdur 'İrfāni bulur ol qurb-ı sultāni
Kimiñ kim ola imāni olur Allah añā ḥafız

4. O kim vird-i müdām eyler dilinde yā hafīz ismin
Anā lā-şekk velā-şübhe olur Hakk dāimā hāfiz
5. Seniñ de ger seriñde devletiñ vār ise ey Fazlī
O maşşer-geh-i kübrāda olur Rabbiñ sañā hāfiz

158

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Dānā dil olan kûşe-i 'uzletden ider hāz
Şahlar nitekim şihhat u devletden ider hāz
2. Şeydā dil olan nefse ider dāim itā'at
Hāliş kul efendiye 'ibādetden ider hāz
3. Anlar ki velī rütbesine başdılar ikdām
Her sâ'at u her bār kanā'atden ider hāz
4. Oldı bu fenā dārı çü mü'minlere zindān
Anıñçün olan zaħmet ü miħnetden ider hāz

117b

5. Her kişi olupdur birer eşyā ile maħzūz
Fazlī-i günah-kār ise raħmetden ider hāz

159

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Bād-ı vuşluñla Habībā dil-i şeydā maħzūz
Fikr-i ruhsārıñ ile cümle-i eşyā maħzūz
2. Zāt-ı pākiñ olıcağ burc-ı sa'ādetden 'ayān
Oldı dīdār-ı şerīfiñ ile dünyā maħzūz
3. İtdi Hakk tal'atiñi efđali mevcūdātıñ
Pes niçün olmıya senden dil-i dānā maħzūz

4. Ol zamān kim olasın ‘āzim-i semt-i ‘araṣāt
Cümleden evvel olur Ādem ü Havvā maḥzūz
5. İntizār üzre olup maḥdemiñe bunca zamān
Cennet-i ḥūri vü ḡilmān ile ṭübā maḥzūz
6. Olmaḡile şey’ zıkr etmede ecr-i ‘uzmā
Ketb-i na’tıñla olur Fazlī-i ednā maḥzūz

160

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Şi‘r ü inşāda dilā oldıñ ise ger maṣnū‘
Var ise ḥāne-i ḡalbiñde ḥuzū‘ ile ḥuṣū‘
2. Çār yārān-ı ḡüzīn vaṣfını naẓm it imdi
Ki sañā ḥayr du‘ā ide idenler mesmū‘
3. İsm-i zibālarınıñ evveli ‘ayn olmaḡ ile
Vaṣf-ı ra’nālarına ‘ayn ile it imdi şürū‘
4. Namı Bū-Bekriñ ezel olmış idi ‘Abdullah
İtdi sulṭān-ı risālet anı şoñra memnū‘

118a

5. Dü-cihān mefḥari sālār-ı nübüvetden şoñ
Oldı aşḡāb olara tābi‘ ü anlar metbū‘
6. ‘Adl ile eylediler şer‘-i resūlı icrā
Let iderlerdi şerī‘atden o kim ide rücū‘
7. Anlarıñ biriniñ olduḡda meh-i ‘ömrü helāl
Biri ḡün gibi [o] ‘adl taḥtına eylerdi ṭulū‘
8. Fazliyā ṭāli‘-i ferḡandelerine taḡsin
Ki naṣb itdi Ḥaḡḡ anlara maḡām-ı merfū‘

161

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Ey Ebübekr-i taķı ey şeh-i ferrūh ṭāli
Kilk-i ṭab'ım bu maḥal medḥiñe oldı ṭāli'
2. Yar-ı evvel sen idiñ ḥazrete zīrā ki senüñ
Eyledi ṭal'at-i ra'nāñı muşanna' şāni'
3. Bundan artuķ ola mı devlet-i 'uzmā ki resül
Saña dāmād olup olduñ haremiyle lāmi'
4. Ḥüsn-i ḥalk ile 'adālet ile yirmi sekiz ay
Ne ki ḥükme eylediñ olmadı kimesne māni'
5. İtdi Ḥaķķ ḥazretiñi fātiḥ-i ebvāb-ı cinān
Vārdurur işbu sözüñ şıdkına naşş-ı kātı'
6. Saña şiddiķ anıñ için didi ḥazret zīrā
Cümleden öñ anı taşdıķ idüp olduñ tābi'
7. İtdi Fazlī niçe ebyāt ile vaşfiñ icmāl
Pādişāhā ola ḥāşā ki ḫatıñda zāyi'

118b

162

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ey risālet şāhınuñ yarı olan merd-i şücā'
Ey ḥilāfet taḥtınıñ sulṭānı olan bī-nizā'
2. Ḥāmi-i İslām u sālār-ı veliyyullahsın
Anıñ için eyledi sāña şaḥābe ittibā'
3. Öyle bir merd-i şeci'sin kim seniñ ğār içre mār
Zaḥm urup engüştine irgürdi cāniñā şudā'

4. Vādi-i ğurbetde olduñ hem refīķ hem ʃarīķ
Anıñ içün buldı aşhāb içre ķadriñ irtifāʃ
5. Çün resūl den ʃoñra sensin külli nāsıñ efđali
İdicek taht-ı livāü'l-ħamde ümmet ictimāʃ
6. Eycleriz senden temennā-yı ħimāyet serverā
Bu ğarībiñ idesin ol ğün ricāsın istimāʃ
7. Vaşf-ı zātiñda bu ebyāt ʃarz-ı ħālimdir benim
Umarım Fazlī-i zāre ħāşıl ola intifāʃ

163

Feʃilâtün Feʃilâtün Feʃilâtün Feʃilün

1. Ey ʃadāletli efendim ʃÖmer-i kân-ı şücāʃ
Murġ-ı dil etse n'ola ğülşen-i medħiñde semāʃ
2. Anıñçün ʃÖmer-i ʃādil olupdur nāmıñ
Eylediñ zādeñi ķatlı olmadı kimse menāʃ
3. Şöyle mazbūţ idi devriñde bu ʃālem aşlā
Kimse ķādir deĝil idi ide ber-bedevzāʃ
4. Zeyn olup ħilʃat-i İslām ile ħayl kefere
İtdiler ʃaşr-ı şerīfiñde seniñ küfre vedāʃ
5. Eylediñ bir niçe kez ʃazm-i diyār-ı küffār
Zur-bazuñla feth oldu niçe şehr ü ķullaʃ

119a

6. Saña ħaķdan olan elţāf-ı ʃināyet ħaķķı
Eyledikde ümem-i Aħmed-i Muħtār icmāʃ
7. Dilerim ʃözü ile dīvānımı maʃzur idesiz
Zira yok Fazlı-i bī-ķārede bir ğayrı metāʃ

164

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Şāhā şî'r ahup dil-āvīz ü muşanna'
İtdi niçe tahmis ü qaşāyid ü murabba'
2. Bendeñ daħi ümīd idüp ihsān-ı ħimāyet
Ĥaqqıñda n'ola eyler isem bir niçe mışra'
3. Fāruk idi mü'minlere dārū-yı vücūdñ
Küffāra ise zerre kadar olmadıñ enfa'
4. Āħir saña itdirdi şehādet meyini nūş
Bir kāfir-i bī-din ve bed-āyin ü bed-evza'
5. A'dā-yı cefā-pişeleriñ bed nazarıñdan
İtdiñ o güneş rüyıñı ĥāk ile müberqa'
6. Olsa ne olur manzūru bu Fazlī-i ġarībiñ
Sālār-ı nebiyyine didikde ümem eşfe'

165

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Ey zekā kāmı ĥayā menba'-ı 'Oşmān-ı şeci'
Ey ĥalīmeti ile qadr u kemāliyle refi'
2. Pes deġil mi saña bu devlet-i 'uzmā ki seni
İtdi dāmād iki def'a o qamū nāsa şefi'
3. Laqab-ı pākiñ anıñçün dinilür zü'n-nūreyn
İki nūr ıssı olup t̄ali'iñ olmışdı vasi'

119b

4. Edeb ü ĥilm ü ĥayā düşdi seniñ t̄ali'iñe
Nāsa olduqda birer ĥaslet-i zibā tevzi'

5. K̄āmetiñ dönmüş idi dala ‘ubūdiyyet ile
Senden artuḡ nice olur ḡul efendiye muṡi‘
6. Umarım kim olasın rūz-ı cezāda ḡāmi
Zira Fazlīde ḡatı çok bulunur fi‘l-i ṡeni‘

166

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Olmuş idi sende ṡāhā çok fezāil müctemi‘
Ben ne ḡaddim vār ki olam cümlesine muṡṡali‘
2. ḡāmi-i din-i resūl [u] cāmi‘ü‘l-Ḳur’an[ı]sın
Oldı ḡaṡṡıñla ‘umūmen ḡaḡ u ‘ālem mūntefi‘
3. Olmaḡile berḡ na‘liniñ behiṡte mūn‘akis
Nūrıñ ile ehl-i cennet oldılar hep mültemi‘
4. Zī-sa‘ādet zī-kerāmet zī-ṡehādet kim seniñ
Ḥatm-i Ḳur’an eyledi olduḡta re’siñ mūnḡaṡı‘
5. Oldı her kim ki bu gün ṡāhā muḡıbb-i ṡādıkıñ
ṡüphesiz yarım olur ḡadr u maḡamı mūrtefi‘
6. Devlet aña kim ider taḡt-ı ḡümāyuñda penāh
Ḥavf-ı nīrān u sıraṡ olur dilinden mūndefi‘
7. Sen ṡeh-i zī-ṡāna Fazlī ḡālini eyler beyān
Umarım kim olasın rūz-ı cezāda mūstemi‘

167

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Ey ṡahenṡah-ı a‘del ü eṡce‘
Ey kitāb-ı ṡecā‘ate maṡḡa‘

120a

2. Ey 'Alīyy ü velī şecī' ü sehī
Ey hılāfet maķāmına maķta'
3. Țal'atıñ oldı ey şeh-i zī-şān
Fazl u cūd u sehāvete menba'
4. Her kemālata hażret-i Allah
İtdi zāt-ı şerīfiñi mecma'
5. Oldı zātıñ çü mālīk-i zehrā
Dereceñ⁵¹ niçe olmaya erfa'
6. Eylediñ bāde-i şehādet-i nüş
Oldı Țab'-ı laṭīfiñe enfa'
7. Ol bu Fazlī-i derd-i mende şefi'
Dirler ol gün ki yā resül eşfe'

168

12'lik Hece Ölçüsü

1. Ey iki cihān faħrine yār-i rābi'
Ey hūb olan ahlāķ u hışāle cāmi'
2. Olur mıydıñ şehr-i 'ulūmuñ bābı
Olmasa derūnuñ dü cihāndan vāsi'
3. Kılletde olup eylemedıñ çoĝa Țama'
Şākir olup az nesneye olduñ kāni'
4. Olmışdı seniñ zāt-ı 'azīmü'ş-şānıñ
Küffāra muzır mü'mine nāsa nāfi'

---

⁵¹ Metinde derecātıñ şeklinde kayıtlıdır.

5. Tirüñdür iden ehl-i nifâkı mecrûh
Tiğüñdur olan 'arķ u 'adüya ķātı'
6. Vârdur çü şehâ şîr-i Hüda olduğıña
Hakķıñda seniñ ayet ü naşş-ı ķātı'

120b

7. Olursa eğer rüz-ı cezâ manzûruñ
Fazlı-i gedâ kemteriñ olur ķanı'

169

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Olsa Bübekr ü 'Ömer 'Osman 'Alî bir yire cem'
Nur baħş olur idi her biri güyâ bir şem'
2. Anlarıñ hâl-i ciğer-süzünü itdikçe raķam
Dökülür hün-ı siyeh kilk-i dil olur pür-dem'
3. Her biri 'aşr-ı şerîfinde idüp sa'y-i belîğ
İtdiler dest-i şerî'atle ser-i düşmen ķam'
4. Kendüler mesned-i raħatda muķîm olsa daħi
Berķ-veş tiğleri ururdı 'adüvv ceşşine lem'
5. Fazliyâ di *rağıyallahu te'âla 'ānhüm*
Her kaçan k'anlarıñ esmâ-i şerîfi ola sem'

170

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Olmadı dergâh-ı Bâriye ķarînim ey diriğ
Tazelendi yâre-i ķalb-i hazînim ey diriğ
2. Etmedim bu ana dek Allaha lâyıķ bir âmel
Bî- 'amel geçdi bu 'ömr-ü nâzeninim ey diriğ

3. Hālet-i nez'a irişdikde eğer eylemse aşd
Gārete iblīs 'aleyhi'l-la'nete dinim ey diriğ
4. Yārın ol cem'iyet-i kübrāda cem' olduğda nās
Gūř olunmazsa eęer ah u eninim ey dirię
5. Fazliyā ol azret-i sālār cemī'u'l-mürselīn
121a Rüz-ı maşserde ger olmazsa mu'īnim ey diriğ

171

Mefā'ilün Fe'ilâtün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Zehī kelām-ı laťif zehī edā-yı belīę
Ki itdi řāh-ı rusül ümmetānına teblīę
2. Olar ki eylemez āyin-i pākini icrā
İre serine teber gerden abīřine tīę
3. O kim anuñ ola taht-ı imāyetinden dūr
Mürūr iden meh ü sālē hezār ayf u dirīę
4. Olur cehālet ile pūr keder dil-i insān
Ser-i cibāli ider tār u tire niteki mīę
5. Hezār 'özür ile Fazlī o řāh-ı zi-řāna
Hemīře nazm ile it āl-i zārıñı teblīę

172

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. ubb-ı dünyāyı dilā eyle ferāę
Tā ki 'ubāda ide a yüzüñ āę
2. Çün bu dünyāda olursın fāni
Niceye dek bu ęurur bu dimāę

3. Er olan cife-i dünyāya Һarīř
Niçün olur nitekim zāġ u kelāġ
4. Ne belādur ki ide sim ü zeruñ
Rüz-ı maħşerde vücūdıñ pür dāġ
5. GülҺanı görmez iseñ bunda geriye
Menziliñ anda olur gülşen ü bāġ
6. Ğam deġil mürde olursa bedeniñ
Tek hemān ide Һaġġ İmānıñı řāġ

121b

7. Rabbiñe ġalıñı dāim Fazlī
‘Özr ile it gice gündüz iblāġ

173

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. ‘Āřıķıñ sīne-i řāfındaki dāġ
Eridür zehrasını niteki yāġ
2. Mü‘minüñ řal‘at-ı şun‘ı ile
İtdi řāni‘ birer efruhte çırāġ
3. Mü‘mine yār olabilmez mülhid
Hemdem olmaz nitekim bülbül ü zāġ
4. Rāh-ı Һaġġa nice sālİK ola şul
Kendü destiyle urur pāyine bāġ
5. Hep ġaķıķidürür inřāallah
Öyle řanmañ ki sözümde ola lāġ
6. Şul niçün şutmaz o fermānı kim
Pādiřāh ola iden āña yařāġ

7. Şimdi hālā bu ‘aşırda Fazlī
Hakḳ cevāb ağır olur niteki t̄āg

174

Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Dilā h̄ulūş ile bār ol riyādan ol fāriḡ
Hemīşe haste-i ‘aşḳ ol devādan ol fāriḡ
2. İderse ḳalbiñe te’şir-i pend-i ehlullah
Enīs-i cevr ü cefā ol şafādan ol fāriḡ
3. Dilerseñ ola beḳāda merātibiñ ‘ālī
Suhūlet ile bu dār-ı fenādan ol fāriḡ

122a

4. ‘Ale’d-devām ‘ulemā ile hem-nişin olagör
Sa‘ādet ister iseñ ger şeḳādan ol fāriḡ
5. İderse ger sañā her kim ihānet ey Fazlī
Hemān efendiñe şāl bed-du‘ādan ol fāriḡ

175

Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fa‘ûlün

1. Yā Rabbi kim ola ben ki olam zātıñā vaşşāf
Ammā ki ümīdim bu ki ḳıl bendeñe elṫāf
2. Medḥ etmeḡe kim ḳādir olur zāt u şıfātıñ
Kimdür ki celālīñ ceberūtīñdan ura lāf
3. Şāniñā göre noḳta-i bā cennet ü mizān
Şun‘iñā göre şey’-i ḳalīl olmaya i‘rāf
4. Bir ḳatredür iḥsāmıñā nisbet yedi deryā
Bir zerrede yāhud ḳatrece şey olmaya isrāf

5. Z̄ātũñ gibi bir ni‘meti çok şāh-ı Kerīme
K̄ul ‘ārż u recā eylememek pes deęil inşāf
6. Yā Rabb dilerim ki bizi red etmiye apuñdan
Olduğda behiřtiñde ‘ibāda ulu ezyāf
7. İn‘ām-ı firāvaniña olmāmaę ile ĥad
Fazlī-i gedā bunda vü anda umar elĥāf

122b

176

Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün

1. apuñda ullarıñ oldu İlāhī bir bölük iz‘āf
Kimi ümmi kimi ‘ālim kimi bende kimi eřrāf
2. Saña lāyıķ bizā‘at gerçi bizde yoķ yine ammā
Ĥarīdār-ı ‘aĥāyā-yı cenābıñdır amū eřnāf
3. Künüz-ı raĥmet ü ğufrāniña irmez ‘uķül ařlā
Bilinmekden müberrādur Cenābıñda olan evřāf
4. Ĥabībiñ kim olupdur on sekiz biñ ‘āleme raĥmet
Anıñ řer‘-i münīriyle mücellādur amū eřrāf
5. Eğerçi ba‘zı bedbaĥt eylemez āyinini icrā
Cevāhir kıymetin teřĥiř ider mi olmayan řarrāf
6. Anıñ fikri ile oldu olanlar maĥlūb vāřıl
Anıñ zikri ile aĥ‘-ı menāzil eyledi eslāf
7. Resūl-ı müctebā vü ār yarı ĥürmeti yā Rabb
Saña ul aña ümmet eyle Fazlī idüp dil-i řāf

177

Fe'ılâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Ey Kerîm ü Raḥîm ü Rabb u Rauf
Ḳâdir ü Râzık u 'Afüvv ü 'Aṭûf
2. Hürmet-i rûḥ-ı Aḥmed-i Muḥtâr
Ki odur cümle 'âleme mevşûf
3. Eyle yâ Rabbi kelek ṭab'im ayinüñ
Şufḥe-i medḥ-i zâtına mevḳûf
4. Āfitâb-ı cemâli ḥürmetine
Ki aña irdi emriñ ile küsûf
5. Eyle 'avn u 'inâyetiñ rehber
Mâh-ı 'ömrime irdiğinde ḥüsûf

123a

6. Bende yok zerre deñli zâd-ı sefer
Naḳd-i 'ömrüm ḳatı ziyâde züyûf
7. Ḳalb-i Fazlîye luṭf idüp yâ Rabb
Ma'rifet nûrı ile ḳıl ma'rûf

178

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. O kim dünyâ sarâyında olupdur kâmil ü 'ârif
Olup mevlasına ḥâmid resûlına olur vâşif
2. Ne ḳuldur ol [ki] Ḥaḳḳıñ ola maḳbûlı olup ḥâmid
Meğer ki ola 'âlemde ledünni 'ilmine vâḳıf
3. Ne dildür ol ki na't-i Muştafa birle ola güyâ
Meğer levḥ-i dile evşâfını keşf eyleye kâşif

4. Bir şāh-ı kerimü'ş-şān u bī-hemtā vü dānādur
Ola ḥāşā mu'azzeb şer'ine münkād olan ṭāif
5. Ğarāz ol şāha küstāḥāne 'arza girmedir yoḥsa
Ne ḥaddi ola Fazlīnün ola ol ḥazrete vāşif

179

12'lik Hece Ölçüsü

1. İtdikde şehā 'āleme zātūñ teşrīf
Evvel melekūt itdi cenābıñ ta'rīf
2. İtdi yed-i kudretle muḳaddem şāni'
Şun' ile seniñ cism-i münīriñ taşnīf

123b

3. Halk olmamış idi bu ḳamū mevcūdat
Olmışdı seniñ nüşā-i zātūñ te'līf
4. Gerçikim 'azīm eylediler ecdādıñ hep
Lakin saña çok eyledi Rabbiñ talṭīf
5. Fazlī ḳuluñ zıll-i ḥimāyende şehā
Ümidi bu ki ola günāhı taḥfīf

180

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Merḥabā ey resūl-ı Rabb-i Laṭīf
Cümleden zāt-ı pākiñ oldı şerīf
2. Hürmet ü şefḳat u şefā'atıñı
Umar 'uḳbāda ümmetān-ı za'īf
3. Ne sa'ādet o şaḥşa kim ola ol
Saña ümmet Hüdāya 'abd-i münīf

4. Dileriz luṭfiñ ile sulṭānım
Ola bu ҡullaruñ günāhı ḥafīf
5. Umār in‘ām u luṭfiñı şāhā
İşbu Fazlī-i derdmend-i naḥīf

181

Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûlün Fa‘ûlün

1. Olar ki cemāliñle oldı müşerref
Olurlardı vaşlıñ meyiyle mükeyyef
2. Mu‘arrif ü mādih müellif muşannif
Ṭutarlardı bezm-i hümāyūniña şaf
3. Ebubekr-i Şiddīk ‘Ömer birle ‘Osmān
‘Alī kim olardur ҡamūdan mükellef

124a

4. Hazer etmez ‘aşkıñla olan giriftār
Ḳalem-veş keserlerse re’s-i muḥarref
5. Seniñ midḥatiñde o kim ola bī-zevḳ
Dir ol şahşa Fazlī dıraḥt-ı mücevvef

182

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ûlün

1. Şehā Rabbiñ sañā ğāyet telaṭṭuf
İdüp zatiyle itdi bī-tekellüf
2. Olup zātuñ yed-i ṭulāya mālīk
Ḳamū ‘ālemleri itdi taşarruf
3. Ḳamūdan oldı ḥalkıñ ḥüb u dil-keş
Netekim ḥüb idi şüretde Yūsuf

4. Selām iden sañā dünyāda dāim
Çeke hāşa ki ‘uqbāda teessüf
5. Bi-ħakķ-ı Rabb-i Hādi pādişāhā
Bu Fazlī bendeñe eyle telaţţuf

183

Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün

1. Her kim eyler ka’be-i kūyuñ tavāf
Olmaya hāşā günāhından me’āf
2. Eyledikde tal’at-i pākiñ tulū’
Geldi gök ehli tavāfa şāf şāf
3. Urduğunda şark u ğarbe nūr-ı berķ
Oldı mecmū’-ı Yehūda dil şikāf
4. Urdı çok şimşir-i şer’iñ dehre lem’
Eyledi tiğın Naşāra der-ğılāf

124b

5. Fazliyā vallahi billahi o şāh
Şadr-ı ‘ālemdür sözümde yok hilāf

184

Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün Müstef’ilün

1. Ey t̄alib-i dünyā sañā ‘ibret niçün olmaz selef
Etmek revā mı dāimā sermāye-i ‘ömrüñ telef
2. Bir gün seni yār-ı ğār şayyād-ı mevt eyler şikār
Aç dideñi cāniñ uyār ‘özt-i bahāne ber-ţaraf
3. ‘İz’ānı olan kāmile lāyık budur ħadden bile
Fahr eyler idi faķr ile Peyğamber-i ‘āli-şeref

4. Ol server-i 'ulvi neseb ihyāmıza oldu sebep
Viridi bize ol luṭf-ı Rabb her bir ḥadişin ber-teḥaf
5. Fevt etme Fazlī fırsatı kıl ḳurb-ı zāta raġbeti
Olmaz kemāl ḳıymeti dürden cüdā olsa şadef

185

Mefā'ilün Mefā'ilün Fa'ülün

1. İdüp meh-veş ṭulu' ol nūr-ı şıḳāḳ
Ḥaberdār oldu hep eṭrāf u eknāf
  2. Ḳudūmindan ciġer-gāh oldu küffār
Şafālar eyledi a'yān u eṣrāf
  3. Hüveydā olduğında zāt-ı pāki
Münevver ḳıldı kevnı ḳāf u ber-ḳāf
  4. Baḫirden ḳaṭresi olmaya inhā
Olursa beyt-i dil dükāmı şahḫāf
  5. Anıñ kim ṭab'ı mevzūn ola Fazlī
- 125a Deġil medḫ etmemek ol şāhı inşāf

186

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Gel beri ey nūr-ı başar ger vār ise sende mezāḳ
Dīde-i 'İbretle müdām 'ālemiñ aḫvāline baḳ
2. Ger olasın şāh-ı cihān devletiñe olmaya ḫadd
Bir gün olur ki dünyadan eyleyisersin iftirāḳ
3. Pes nice bir bu fānide eyleyesin zevḳ ü şafā
Cennet-i 'alāda olan ṭāḳ revāḳa ḳıl berāḳ

4. 'Āqıl olan olmaya şād ehl ü 'iyāl u mal ile
Hūri vü ğilmāna müdām eyleye 'arz-ı iştiyāk
5. İtme hemīşe Fazliyā kāmīl iseñ muḥabbeti
'Āqıl olan kişi virür pīre-zen-i dehre ṭalāk

187

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Ḥabībiñ hürmeti yā Rabb beni kııl luṭfiña lāyık
Olam dergāh-ı pür-'adliñde tā kim bende-i şādık
2. Melek insān u cin muḥtāç-ı dergāh-ı hümāyūniñ
Olupdur cümle-i eşyā sañā maḥlūk sen Hālīk
3. İlāh u vāḥid ü ferd ü şamed ḥayy-ı ebed sensin
Şerīkiñ yok nazīriñ yok bu resme olmuşum ṭānık
4. Resūliñ kim ḥabībiñdür şerīfidür kamū nāsīñ
Olupdur kullarıñ evvel sañā andan añā 'āşık
5. Sañā şākir añā zākir olanlar hürmeti yā Rabb
Sañā ḥāmid añā meddāḥ idüp Fazlīyi kııl nāṭık

125b

188

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Oldı baḥr-ı raḥmetiñ yā Rab bir baḥr-ı 'amīk
Çaṭre noḳşān olmaz olsa küllü 'āşiler ğarīk
2. Bundan artuḳ olmaya 'izzet sa'ādet mekremet
Kim ola bir zerre luṭfiñ hem refīk ü hem ṭarīk
3. Kim ki vaḥdāniyyetiñ ikrār ide leyl ü nehār
Umarız ki olmaya nār-ı ceḥīmiñde ḥarīk

4. Biz seniñ perverdeñiz sen ħud ğaniy perverdigār
Küllü maħlūk āta sensin hem raħīm hem şefīķ
5. Oldı Fazlī dergahıñda bir ğarīb-i müstemend
‘İzzetiñ ħaķķı İlähī eyle tevfiķiñ refīķ

189

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün

1. Elâ ey Qâdir ü Qayyüm u Rezzâķ
Elâ ey cümle-i maħlūķa Ĥallâķ
2. Vuħuş u ger tıyur u cinn ü insân
Olur in‘âm u ihsâniñla zevvâķ
3. Hemîşe nûru Qur’an-ı ‘azîmiñ
İder ‘âlimleriñ ħalbiñde işrâķ
4. Dil-i nâdân ħahriñla keder-nâķ
Olur zikriñle dâñâ-dil pür-eşvâķ
5. İre ger zerrece luţfuñ şaķīye
Sa‘îd olup ider tebdîl-i aħlâķ
6. Senüñ zıkr-i şerîf-i süz-nâkiñ
İder ‘âşıķlarıñ ħalbini iħrâķ
7. Cemâliñ ħaķķı Fazlī-i gedâya
‘Aţâ kıl cennetiñde yüce itbâķ

126a

190

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

1. Ey dirigâ ey dirigâ el-firâķ u el-firâķ
Ben de bir gün oluram ehl-i ħubûra ilĥâķ⁵²

⁵² Bu mısra vezne uymamaktadır.

2. Oldu bār-ı ma'şiyet ketfimde gāyetle şakıl
Yol haţar-nāk u 'amel kıllet menāzil hod ırāk
3. Nitekim cān tendedür kaţ' etmez[em] ümīdimi
İtmiye Hakk bu ġarībi hem-rah-ı ehl-i nifāk
4. Eyleye ĩmānı rehber nūr-ı Kur'anı refīk
Rihlet etdikde o gün kim kabır olur evvel konāk
5. Yā İlāhī ol bu Fazlī-i ġarībe dest-ġir
Cān u ten mābeynine düşdikde emriñle firāk

191

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Zi-sa'adet kim kubûrundan götürdükde ayāk
Şālih olan kullara Hakk eyler irsāl-i burāk
2. İtdi tā evvelden ihzār anlara perverdigār
Cennetde tāk u taht u kevşer ü tāk u varāk
3. Anıñ için bu 'aţalar oldu ihsān anlara
Gördüler zīrā bu mezkūrāta dünyāda yerāk
4. Enbiyā vü evliyāya hod irişmez 'aql-ı küll
Çoġ olur meydān-ı maşerde olarda tımturāk
5. Bāhuşuş ol hazret-i sultān-ı 'ālī-şānımız
Kul deġil Hakk eyler ol gün aña 'arz-ı iştiyāk
6. Emr-i Hakk üzre olan ol pādişāhıñ ümmeti
Olur ol dīvān-ı 'ālide yūzi berrāk u āk

126b

7. 'İzzet-i şāh-ı risālet hürmet-i aşhāb-ı küll
Eyle Fazlī bendeñi yā Rabb 'azābıñdan 'itāk

192

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. İder kalbim seniñ yâ Rabbi vaḥdāniyyetiñ taşdıķ
Mişāliñ yok münezzeḥ şāhısın taḥķiķ 'ale't-taḥķiķ
2. Seniñ 'aşķıñ ider 'āşıķlarıñ kalbin ḥarāret-nāk
Dil-i zehhād ise dāim olur zikriñle pür-teşvīķ
3. Ḥabībiñ kim odur 'ālemleriñ icādına bā'is
Anıñ zevķıyle işlāḥ eyledi ḥālin niçe zındıķ
4. Resūl-ı kām-rān oldur şefī'-i ümmetān oldur
Olur lā-şekk bu dünyāda anı taşdıķ iden şıddiķ
5. Ḥabībiñ Muştafa 'aşķı gürūh-ı enbiyā 'aşķı
İlāhī eyle Fazlīye müyesser tevbe vü tevfiķ

193

12'lik Hece Ölçüsü

1. Sen bir ulu sulṭansın aķrāniñ yok
Ümmetleriñe luṭf-ı firāvāniñ çok
2. Eğer olursa zerre şefā'at nazarıñ
Olur niçe biñ aç ile 'üryāniñ tok
3. Fehm eylemeyüp kadr-i 'azīmi'ş-şāniñ
Atardı saña düşman-ı nādāniñ ok
4. Fazlī kuluña eyle şefā'at şāhā
Zirā ki olupdur seniñ iḥsāniñ çok

127a

194

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Kemâliñ rif'atiñ a'lâdur el-ḥaḳ
Velâkin oldı ğâyet göñlüñ alçaḳ
2. Ḳamû aşḫâb u enşâr u mücâhid
Olup luṭf-ı firāvâniña elyaḳ
3. İderlerdi sañâ ta'zîm ü tekrîm
Velî râm olmadı Bû-cehl-i aḫmaḳ
4. İşitdikçe eḫādîş-i şerîfiñ
Diriz biz yâ Resüllallah şaddaḳ
5. Umâr Fazlî ḳuluñ senden şefâ'at
Ricâsı sañadur 'uḳbâda muṭlaḳ

195

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Nûr-ı zâtıñla müşerref oldı şâhâ ğarb u şarḳ
Nâr-ı 'aşḳıñ ḳalb-i 'uşşâḳı 'aceb mi etse ḫarḳ
2. Bezm-i cân bahşıñda şaf ṭutduḳça aşḫâb-ı güzin
Lem'a-nâk olup olurlardı serâpâ nûra ğarḳ
3. Her ḳaçan etseñ ḫırâm ey şehsüvâr-ı serv-ḳad
Mâh-veş na'leyniniñ nûrı ururdı ḫâke berḳ
4. Ol elâ çeşm ol siyah ebru o dendân u dihen
Nur ile lâmi' olup lü'lü müdür olmazdı fark
5. Serverâ rûz-ı cezâ bu Fazli-i bî-çâreye
Sen şefî' olsañ eğer olmaz vücûdu nâra ḫarḳ

196

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Umāram şehā sañā hürmeten bu ğaribiñe ire luṭf-ı Hakk
İde medhiñi yaza na'tıñı kuluñ olmağa ola müsteḥak

127b

2. Niçe mu'ciziñ olup aşikār anı kim beyān ide
Biri evvela meh asmān inüp oldu yanıña iki şakḳ
3. Severem seni dil ü cānla dahī ālini vü aşḫābıñ
Dilerim banā olasın şefi' ki ol 'arşada ola rüyım ak
4. Dil-i Fazlıye ger icāzetiñ ola yā resül iltizāz
Umup 'avn u cūd-ı şefā'atiñ medhiñe kodı bāş atak

197

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Ba'zılar gerçi olur 'acz ile şāki-i felek
Ben hele ḥayli vefāsın görmüşüm bu ana dek
2. Ğam deĝil olsa ma'āşım dār-ı dünyāda ḳalīl
Eyleye Rabbim benim rızḳım keşir 'uḳbada tek
3. He ne deñlü k'ola sa'y olmaz muḳadderden ziyād
Bu kelāmiñ şıḫḫatine yokdur ašlā zerre şekk
4. Ma'na-yı *naḥn[u] ḳasemnā* ayetin idrāk iden
Çekmez ašlā rızḳ için 'ālemde beyhude emek
5. Merd iseñ rāzi-i ḳūt-ı lāyemut ol Fazlıyā
Dāmen-i şer'-i resüle destiñi bend eyle pek

198

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. udretiñle kevní bünyād itdiñ ey Yezdān-ı pāk
ikmetiñle hāki insān eylediñ insāni hāk
2. Lafz-ı *kün* 'den itdiñ icād on sekiz biñ 'ālemi
'Arş u kürs ü cümle maşnu'āt tā fevķe's-semāk

128a

3. Küllü eşyāya irer gerçi 'uķül-ı 'ālimān
Līki olur künhüñü bilmekde diller çāk çāk
4. Ferd ü Vāhid Hāyy-ı Bāki Lā-yezāl Allahsın
ul seniñ uvvet seniñ udret seniñ bī-iştirāk
5. Şāhidimdir *küllü şey'in hālik illā vech*
Küllü şey' fānidür illā vecheñ olmazdır helāk
6. Ah ol gün kim n'ola yā Rabbenā aķvālimiz
Cāna dest urduķda 'Azrāil olur ten lerze-nāk
7. ıl hābībiñ hürmet için 'avn u luķfiñ rah-nümā
Tā ki Fazlī ide rāh-ı müsteķīme insilāk

199

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. İder mi ullarıñ yā Rabb inkār 'avn u iķsāniñ
Olupdur bezl zīrā luķf u iķsān-ı firāvāniñ
2. Ulūhiyyet Rubūbiyyet 'ulviyyet seniñdür hep
Münezzeh pādişāhsın yoķdur emşāl u aķrāniñ
3. Sen ol Rabsın ki zātıñ oldu erbābiñ mürebbisi
Seniñ luķf-ı firāvāniña irmez 'aķl-ı insāniñ

4. Kaçan kim ola bu bî-çâre kullar 'âzim-i 'uqbâ
Yeter bu devlet-i 'uzmâ ki rehber ola Kur'anî
5. Cenâb-ı hazretîñ 'izzîñ celâliñ haqqı yâ Rabbi
Müyesser eyle Fazlî-i ğarîbe 'afv u ğufrânî

200

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Yâ Rabbi seniñ künhüñü kim eyleye idrâk
Kim hikmetiñe kudretiñe diller olur çäk

128b

2. Bir zerrece in'âmiña hâmid olabilmez
Dil her ne kadar olsa eğer çâpek ü çâlâk
3. Hikmetleriñiñ biñde biri olmaya mektüb
Ger kâtib ola cümle-i insân u cin emlâk
4. Şân-ı ceberûtuña göre kaçre ya habbe
Olmaz idi tamu sekiz uçmâk toköz eflâk
5. Şad hamd-i hezârân şükür luţfuña yâ Rabb
İtdiñ bizi ümid-i cinân ile ferağ-nâk
6. Ferd ü Şamed ü Vâhid-i Hallâk-ı Ezelsin
Hâşâ ki seniñ birliĝiñe dil ola şekkâk
7. Dîdârîñ ile şâd olan üftâdeler için
Fazlî kuluñı rüz-ı cezâ eyleme ğam-nâk

201

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Kullarıñ yâ Rabb olupdur ihtiyâc-ı rahmetiñ
Küllü maḥlûkât muhtâc-ı cenâb-ı hazretîñ

2. Țal'at-ı insānı itdiñ küll-i halkıñ eşrefi
Eylediñ mebzul-ı müstevfā 'aṭā vü rahmetiñ
3. İns ü cin Buḳrat u Eflāṭūn u Loḳmān olsa ger
Țudretiñ fehm eyleyüp etmez ta'aḳḳul ḥikmetiñ
4. Küll-i halkıñ cümle-i 'ālemleriñ Hallāḳısın
Cānına minnet bilir ḥālince herkes ḥizmetiñ
5. Ol mu'īn ismiñ ḥaḳıçün Fazli-i zāre mu'īn
Ol zamān kim ola münzel bārigāh-ı 'izzetiñ

129a

202

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Yā Rabbi ḳullarıñ umup 'avn u 'ināyetiñ
Eyler recā hemīşe 'aṭā vü hidāyetiñ
2. Sālār-ı enbiyā ki ḥabībüñdür[ür] seniñ
Ümmetlerindeniz o şeff'-i ḳıyāmetiñ
3. Anıñçün eyleriz biz o sulṭāna iḳtidā
Oldur imāmı zīra cemi'-i cemā'atiñ
4. Lāyık mı ümmet olan añā ṭutmaya ümid
Oldı ḳabūlına sebep ol cümle ḥācetiñ
5. Zāt-ı şerīfi bedriḳa-i ins ü cin ü cān
Dünyā tevābi'idür o kān-ı sa'ādetiñ
6. İtdi reh-i şeri'ate da'vet 'ibādıñı
Țıldı cemi' dillere ta'lim 'ibādetiñ
7. Maḥşerde yā Rabb eyleme Fazlī ḳuluñ cüdā
Taḥt-ı ḥimāyesinden o şāh-ı risāletiñ

203

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. Olupdur hûb şāhā her hıṣālīñ
Yücedür cümleden ḳadriñ kemālīñ
2. Sen ol sulṭān-ı 'ālīşānsın ki
Cihānda yoḳdur aḳrān u mişālīñ
3. Gürūh-ı enbiyānīñ serverisin
Ḥabībisin Ḥüdā-yı Lā-yezālīñ
4. Muṭahhardur ḳamūdan zāt-ı pākiñ
Münevver nūr-ı zāt ile cemālīñ
5. Seniñ rüz-ı cezā Fazlīye şāhā
129b Müyesser eyleye Mevlā vişālīñ

204

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Çün ider senden şefā'at iltimās ins ü melek
Ben daḥī etsem n'ola sen pādişāhımdan dilek
2. Oldı ma'lūm-ı şerīfiñ küllü maḳşūdāt hep
Cümle-i aḥvāle vāḳıfsın ne ḥācet söylemek
3. Ḳul efendiden n'ola umsa 'aṭā vü iltifāt
Ümmet-i kāmīl olan himmet-bülend olmaḳ gerek
4. Tā ezelden oldı her bir şaḥṣa mu'tād-ı ḳadīm
Bir bahāneyle sañā aḥvālin i'lām eylemek
5. Ola maḳbūl-ı hümāyūnuñ bu dīvānım şehā
'Özr ile Fazlī ḳuluñ dir *es-seḥā-yı* mā-melek

205

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Serverā her kul kapuñda bir ğarībūñdür seniñ
Gül yüzüñ şevkıyla gūyā 'andelibiñdir seniñ
2. Bu-yı bī-mişliñde 'ıtr-efşān iden 'ālemleri
Efđal-ı eşref olan zāt-ı ħabībiñdür seniñ
3. Anıñ içün oldı zātıñ hūb u merğub-ı şaĥıĥ
Sen ħabīb-i Rabb-i 'ālem ol tabibiñdir seniñ
4. Kıl bize yādın şefā' at yā şefī' u'l-müznibīn
Ol Hūdā ĥaĥkı ki her dāim muĥibiñdir seniñ
5. Gül cemāliñ arzusu ile bu Fazlī-i ğarib
Gülşen-i medĥiñde ednā 'andelībiñdir seniñ

130a

206

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Oldı zātıñ serveri serverleriñ
Zübdesisin cümle peyĝamberleriñ
2. Her ğazāda hudsın ideñ seyf ile
Serfirāzı cümle cengāverleriñ
3. 'Avn-ı Ĥaĥla olur idi ser-nigūn
Heybetiñden bayraĥı kāfirleriñ
4. Sen mu'azzam pādişāh-ı bī-mişāl
Biz seniñ olduĥ birer çākerleriñ
5. Estāmiñda Bu Fazlī-i ğarib
Oldı ednā kem-terin kem-terleriñ

207

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. H̄amdullah kim dilā aḥ olmadıñ bu vaḳte dek
Dirler *er-rızkı* 'alallah çünkü yokdur rayb u şekk
2. Bulmaḳ isterseñ eğer kim ḥarman-ı 'uḳbada ḳüt
Mezra'-ı dünyāda dāim sa'y toḥumun ṭurma ek
3. Oldu dünyā mü'mine zindān u küffāra behişt
Nitekim zindān olupdur Yunusa baṭn-ı semek
4. H̄ayr u şer her şahşıñ olmuştur ezel alnında ketb
Olmaz ol taḥrir olan ḥaṭṭ re'y ü tedbir ile ḥak
5. 'Ārif iseñ eyleme maḥlūka 'arz-ı iḥtiyāç
Her murādıñ Fazliyā Rabbiñden it dāim dilek

208

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mef'ûlü Fâ'ilün

1. Ğāzi ki tiğın çeke zerk eyleye ḥadenk
Çeşm-i 'adūya eyleye meydānı tār u tenk

130b

2. Taḥşīl ider eğerçi o ḳul ecr-i bī-ḥisāb
Efdāl gāzā odur ki ide nefsi ile cenk
3. Tevḥid u zıkr ü şavm u şalāḥı idüp silāḥ
Her bār nefsi-i şūma ura tiğ ü tir ü seng
4. Ğāzi ki nefsi elinde şehid ola bī-kemān
Aḳrān içinde eyleye taḥşīl-i nām u neng
5. Rūḥ-ı revāmı ṭāyır-i bāğ-ı cinān olur
Rūy-ı hevāda niteki cevelān ider küleng

6. ul aflet ile nefis eline olmadan esir
Yekdür ki cenk iderken esir ile frenk
7. Nefs zebün iden ier 'aııñ şarābını
Olur cüdā-yı bāde-i vafyon u berş ü beng
8. Fazlī eğer ki merd iseñ et nefsiñi helāk
Taciri āk āk ider nitekim peleng

209

Mefā'ilün Fe'ilātün Mefā'ilün Fe'ilün

1. Eyā Semī'-i Başır ü Müheymin ü Müte'al
Rauf u ādir ü Rezzā Hay u 'İzz ü Celāl
2. İlāh-ı Vāhid-i Bāi Vedūd-ı Ferd ü Şamed
aniyy-i Vāhib-i Settār-ı Ĝāfir ü Fa'al
3. Mucīb ü 'Ālim-i Mennān u Hāl u Cebbār
Kerīm-i Rabb-ı Raīm ü Hüdā-yı Bār-i Te'al
4. ü her bir ism-i şerīfñde var birer hāşşe
Tezekkür etmek ile ullarıñ olur hoş hāl
5. İder Cenāb-ı sa'adet-me'ābıña şüleā
Ümīd-i ramet ile günde beş kez istibāl

131a

6. İlāhī eyle bu Fazlīye ramet ile nazār
O gün ki eylesin ullarıña 'arz-ı cemāl

210

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

1. Elā ey Hālü'l-eşyā Hüdā-yı Rabb-i bī-emşāl
Umār ullar Cenābıñdan 'atā vü 'izzet ü ibāl

2. Eğer ednā eğer a'la eğer ümmi eğer dānā
Olupdur cümle-i eşyā seniñ ğufrāniña meyyāl
3. 'Aṭā vü rahmetiñden itmeyüz kaç'-ı ümid ašlā
Eğerçi zāt-ı bī-hemtāña lāyık bizde yok a'māl
4. Anıñçün ma'şiyetden biz hülāşa bulmayız çāre
Ki zīrā kim bizi eyler dem-ā-dem nefis-i şom İdlāl
5. Günāhı kullarıñ hālā değıldür rahmetiñden çok
Ola ger zerrece ğufrān u luṭfuñ maḥv olur derhāl
6. Diler Fazlī kuluñ yā Rabb o maḥşer-gāh-ı kübrāda
Mücāhid kullarıñ birle olur haşr olmaya pā-yi māl

211

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Budur yā Rabbenā dāim Cenābıñdan olan me'mül
Ki bu 'abd-i ğarīb-i müstemendiñ olmaya mes'ül
2. Çü sensin on sekiz biñ 'āleme sulṭān-ı bī-hemtā
Olupdur küll-i maḥlūkāta dāim ni'metiñ mebzül
3. Zehī kudret zehī hikmet zehī kuvvet zehī 'izzet
Kimi cāhil kimi fādıl kimi kätıl kimi maḳtül
4. Naşib et tevbe vü tevfiḳ ü ṭā'āt it günāhım 'afv
O kullar ḥürmeti k'oldu cüdā-yı fi'l-i nā-ma'ḳül

131b

5. Kimi zıkrıñle ğüyādur kimi 'aşkıñla şeydādur
Kimi şavm u şalāt üzre şenā vü ḥamdiñe meşğül
6. İdüp bir güne toḥm işār bu mezra'ada her bir şahş
O ḥarman-gāh-ı 'uḳbāda umarlar bī-'aded maḥşül

7. Budur yā Rabb hezār ‘özü ile Fazlîniñ temennâsı
Ki dîvânında bu dîvân-ı manzûm ola maqbûl

212

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Yā İlahî saña ma‘lûm cemî‘-i aḥvâl
Rızkıñı senden umâr cümle-i nisvân u ricâl
2. Raḥmetiñ baḥrine ğarḳ olmaḳ olur mu eyâ
Ne ‘aceb idi küşâd olsa bize bâb-ı vişâl
3. Ḥamd kim ḥil‘at-i İslâm ile tezyîiniz biz
Dü cihân faḥri ḥabîbiñ bize itdiñ irsâl
4. Bu sa‘âdet bu ‘atâ bize niçün yetmeye kim
Bize iḥsân içün oldı aña Ḳur’an inzâl
5. Niçe olur ḥal-i perişanımız eyvâh meded
Ma‘şiyet bârına ‘uḳbâda olursuñ ḥamâl
6. Ey İlah-ı Eḥad u Vâḥid-i Ferd-i Bî-çun
İderim ḥazretiñe ‘arz u recâ rûz u leyâl
7. Ḥıfz et îmânını Ḳur’an ile Fazlî kulunuñ
Mâh-ı ‘ömrü o zamân kim ḳala miḳdâr-ı hilâl

213

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. Dileriz ey Kerîm Rabb-i Te‘âl
Bizi eyle cüdâ-yı firḳa-yı dâl

132a

2. Ḳıl olar birle hem-nişîn ü enis
Olalar her cihetde ḥüb maḳâl

3. Etme ol şahş-ı bî-mezâka karîb
Ki olur bed-hişâl u bed-fi'âl
4. Şad hezâr aferin ol ğâziye kim
Eyleye nefis ile harb u kitâl
5. Bilmeziz kim beĳâda menzilimiz
Şadr-ı 'âlimüdü r yâ şaff-ı ni'âl
6. Aña kim ire zerrece feyziñ
Ĥamd u şük ründe eylemez iĳmâl
7. Bizi yâ Rabbi andan etme cüdâ
Ki Ĥabîbiñdür ol huceste hişâl
8. Vir feşâhat lisân-ı Fazlîye
Ki ide na't-i zâtını icmâl

214

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün

1. İdüp 'âşıklarıñ tesbîĳ ü tehlîl
İdüpdürler ķamu esmâyı tek mîl
2. Olupdur nür-ı zıkriñle dem-a-dem
Münevver dilleri mânend-i ķandîl
3. Vücüdun mü'miniñ ĳikmet şenâ-sân
İderler cümle-i eşyâya temşîl
4. Muĳaşşal nüshâ-i kâ mildir insân
Olundu iş bu minvâl üzre tavîl
5. Ĥabîbiñ kim odur sertâc-ı 'âlem
Anıñçün eylediñ Ĥur'anı tenzîl

132b

6. Ledünni 'ilminiñ sultānıdır ol
Ki etmiş idi cemī' 'ilmi taḥṣīl
7. Bizi de ḥiṣṣedār it pertevinden
Şefā'at burcuna itdikle taḥvīl
8. Seniñ emriñle herkes pādişāhā
İder dünyāsını 'uḳbāya tebdīl
9. N'olur yā Rabb 'aceb aḥvāl-i Fazlī
Günāhı ketfine olursa taḥmīl

215

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Bizde yā Rabb saña lâyıḳ yok 'amel
Pâyemiz oldu ziyāde esfel
2. İderiz tevbe ile istiğfār
Olduğün niçe fi'l-i mühmel
3. Rüz u şeb etmede şüride bezm
Ḥālımız ṭul-ı emel ḳurb-ı ecel
4. Raḫmetiñ baḫri meğer kim ide cüş
Olayuz 'avn u 'aṭāyāña maḫal
5. Ḥāzret-i şāh-ı rusül ḫürmetine
Ki odur sāña ḳamudan efḫal
6. İş bu bī-çārelere rüz-ı cezā
Ger şefā'at ider ise ne güzel
7. Ola ki zerrece şefḳat nazarı
Ḳalmaya ḫāṭr Fazlide kesel

133a

216

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Ey dil niçe bir tābu kadar hüzn melāl
Etseñ n'ola Allaha tevekkül meh ü sāl
2. Ākil olan eyler gece gündüz tã'āt
Cāhil olan etse n'ola taḥṣīl ü māl
3. İnsān olan ihvāna revā mı ḥālā
Tã'atde ola süst ü fesāda 'accāl
4. Olur mu kişi lā-büd bu fenāda fāni
Ḳuvvetde ger olursa Cem ü Rüstem ü Zāl
5. Dānā añā dirlər ki fenā dārında
Cān tende iken eyleye taḥṣīl-i kemāl
6. Ḥalk eyleyicek itdi müyesser Ḥallāk
Her bir kişiye bir niçe gūne işgāl
7. Olmaya bunuñ gibi şafā 'ālemde
'Uzletde añā hem-dem ola şir-i ḥelāl
8. Taḥrīr idüp evşāf-ı Resūlullahı
Fazlī olagör tekye-i nazma abdāl

217

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Sen ki şāhā olasın bir ḳula 'uḳbāda delīl
Ḳala ḥāşā ki ḳul ol 'arşa-i kübrāda delīl
2. Şuleḥādan olan ümmet ki ide nāmıñı gūş
Olmaz aşlā şalavatıyle selāmıñda baḥīl

3. Cümle 'āşilere 'uqbāda şefī' olmak için
Saña va'd eyledi dünyāda iken Rabb-i Celīl

4. Dilerem kim koyasın dest-i şerīfiñle şehā
İş bu dīvānım ide küfe-i mizānı şaķīl

133b

5. Kaķl-i nūruñla ire çeşmimize nūr-ı ziyā
Vech-i pūr-envārıñı görmede olmaya 'alīl

6. Nara *berden ve selāmen* didiği Allahıñ
Saña ta'zimen idi yanmaya tā zāt-ı Halīl

7. Nice Fazlī gibi bī-çāreye imdād etmek
Seniñ ey şāh ķatıñda ola bir şey'-i ķalīl

218

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün

1. Oldı zātıñ şadr-ı bedr-i kāināt
Hāliķıñla āşināsın yā resūl
Küll-i 'ālem senden umar iltifāt
Menba'-ı cūd u şehāsın yā resūl

2. Küll-i eşyādan muṭahhardur özüñ
'İd-i aḍḥādan münevverdür yüzüñ
Hüsñ ü hulkuñ hūb sekkerdür sözüñ
Meh-cebīn ü meh-liķāsın yā resūl

3. Devlet-i 'uzmāya mālīksin şehā
Cennet u ṭubāya mālīksin şehā
Raḥmet-i Mevlā'ya mālīksin şehā
Mazhar-ı 'avn u 'aṭāsın yā resūl

4. Aqdam-ı mecmū'-ı maḥlūkātsın
İftihār-ı küll-i mevcudātsın
Hem laṭīf ü hem şerīfū'z-zātsın
Gülsitān-ı kibriyāsın yā resül
5. Pes niçün olmaya Fazlī-i ğarīb
Gülsitān-ı midḥatiñde 'andelīb
134a Bū-yı vaşlıñ umaram ola naşīb
Verd-i gül-zār-ı Hüdāsın yā resül

219

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Oldı bu söz bu kuluñdan menķül
Sen efendi ķamū 'ālem saña ķul
2. Var mıdır bende o ṭāli' āyā
Ki idem sancāĝıñ altına duḥül
3. Etme şāhā nazarıñdan beni dūr
Ümmetiñ cennete etdikte ḥulül
4. Sen delil olur iseñ sulṭānım
Bulurum menzil-i maķşūda vuşül
5. Medḥiñi eyleye geldi şu'arā
Ehl-i ṭab'a budur āyin ü uşül
6. Eyledim ben daḥī üç kıṭ'a kitāb
Dilerim kim ola ma'zur u ķabül
7. Etme Fazlīyi ķatıñdan merdūd
Olmaya tā ki kıyāmette melül

220

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Ebu'l-leys-i Semerķandî demiş ol kâmil ü fâzıl
Sekiz kavme yakın olan sekiz ḥaşlet ider ḥâşıl
2. Olursa ger kişi dâim muşahib aġniyâ ile
İder ḥâline nefret gönü dünyâya olur mâil
3. Ḳanâ'at ehli dervîşân ile her ki ide ülfet
Ġanimet rütbesin taḥşîl ider ḳalbi olur kâmil

134b

4. Zamâne beġleriyle ger kişi dâim ola yârân
Tekebbür ola taḥşîli ne deñli olsa ger 'âķil
5. Kim nisvânla etfâlle hem-dem ola her bâr
Olur güdük-i ṭab' şehvet-perest ü zâni vü câhil
6. Olan fişķ ehline yârân olur hem fâsıķ-ı maḥrûm
Olar ki ḥaşr olup olur ceḥîmiñ ḳa'runa dâḥil
7. Kim şâlihler ile imtizâc eyler olur şâlih
Ḳıyâmetde olur anlarla ḥaşr ol merd-i dâñâ-dil
8. Olan 'ilm ehline râġib olur 'ilmi ziyâd âniñ
Şu 'âlimler ki 'ilmiyle olalar dâimâ 'âmil
9. İlâhî Fazli-i ednâyı a'lâ ḳullarıñla ḥaşr
İdüp 'âlimleriñle cennet-i a'lâya it vâşıl

221

14'lük Hece Ölçüsü

1. Şehâ ḥürmet-i mâh-ı kevneyn 'aleyhisselâm
Daḥî âl u aşḫâb u hem çâr yâr-i kirâm

2. Olardan şefâ'at cenâbından ihsân umup
Bu ümîd ile iftiḥâr eylerim şubḥ u şâm
3. Benim ma'şiyet kânı sensin 'atâ menba'ı
Penâh etdiğim sensin ey Qâdir-i Lâ-yenâm
4. Ben ednâ kulum sen efendimsin ihsân seniñ
Beni rāh-ı şer'-i mübîn üzre kııl müstedâm
5. Ben 'işyân deñizinde girdāba düşmüş kulum
Sen et sâhil-i 'afvıña irgirüp şād-kām
6. Beḳā mülküne eyledikde sefer iktizā
Refîk eyle tevfiḳıñ olduḳda rûz-ı kıyām

135a

7. İlāhî murādâtını dünyevî uḥrevî
Qabul eyle fazlıñ ile fazl et müdâm

222

Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün Fa'ûlün

1. Hüdā'yā bi-'izz-i ḥabīb-i mükerrerem
Ki mecmû'-ı eşyādan oldur mu'azzam
2. Sañā ḥāmid olmaḳ añā vāşıf olmaḳ
Olur ḳalb-i mecrūḥa dāru-yı merhem
3. Senüñ ḥamd u şükr[üñe] ḳāşır gönüller
Anıñ medḥ vaşfinda diller ḥud-ebkem
4. 'İnāyet seniñdir şefâ'at anıñdur
Hidāyet seniñdür risālet anıñ hem
5. Sen anıñ ḫabībi seniñ ol ḫabībiñ
Sen Allah-ı a'zām u sulṫān-ı 'ālem

6. Seniñ luṭfiñ ile anıñ devletinde
Saña bendeyim ben anıñ ümmetiyem
7. Seniñ 'izzetiñçün anıñ hürmetiçün
Cemâliñle Fazlıyi kıl şād u hurrem

223

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Hâmd-i bî-hadd saña ey Rabb-i Semî'-i 'Allām
Oldı luṭfiñ ile müyesser bize din-i İslām
2. Oldı bahşāyiş-i 'uzmā bize bu mezkūrāt
Müsteḥab u sünen ü farz u ğazā ḥacc u şıyām
3. Yeridir her ne kadar faḥr ider iseñ ḥālā
Ki resūlîñla bize eylediñ 'izz ü ikrām

135b

4. Ne göñüldür o ki ol ḥazret-i şāh-ı resūlūñ
Şalavatı ile olmaya hemîşe hoş-kām
5. Eyle yā Rabbi dem-ā-dem o meh-i kevneyiñ
Na't-i pākin dil-i Fazlı-i gedāya ilhām

224

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Halk oldu yed-i kudret ile gerçikim Ādem
Kimdür ki ḥabibiñden ola ekrem ü a'zam
2. Çün iki cihān anıñ içün oldu mükemmel
Taḥkîki bu sözdür ki odur zübde-i 'ālem
3. İtdiñ yed-i luṭfiñla anıñ ṭal'at-i pākin
Sultān-ı ser-efrāz-ı şehensāh-ı mu'azzam

4. Gerçi ki o şah hâtemidir cümleñiñ ammā
Ma'nada odur halk olunan cümleden aqdam
5. İtdi iki sā'atde yedi gökleri mi'rāc
Hep oldu cemāliyle melekler hurrem
6. İrsāl-i selām it aña Fazlī dahī cümle
Evlādına ezvācına aḥbābına her dem

225

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. 'Andelīb-i bāğ-ı kudret şun'-ı Hayy-ı Lā-yenām
Ya'ni sulṭān-ı risālet eş-şalat u ve's-selām
2. Hāmi-i mecmū'-ı ümmet seyyid-i sādāt-ı küll
Server-i taht-ı nübüvvet şāh-ı zī-şān u yenām
3. Şun'-ı pāk-i Rabbü'l-'izzet meş'al-i efrüz cihān
Fātiḥ-i mülk-i şeri'āt oldur el-ḥāşıl kelām

136a

4. Yā İlāhī çün o ḥazret oldu maḳbülün seniñ
Hep umar andan şefā'at kullarıñ rüz-ı kıyām
5. Kıl 'ināyet kıl hidāyet yā İlahe'l-'ālemīn
Et kuluñ Fazlīye raḥmet vir behiştinde maḳām

226

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Yā Semī' ü yā Başır ü yā 'Alīm
Yā Ḳavīyy ü yā Metīn ü yā 'Azīm
2. Yā Laṭīf ü yā Vedūd u yā Rauf
Yā Ḥafız ü yā Mu'in ü yā Kerīm

3. Yā Mucīb ü yā Celīl ü yā Celāl
Yā Ḥalīm ü yā ‘Azīz ü yā Ḥakīm
4. Eyleyüp nār-ı ceḥīmiñden cüdā
Kıl bizi bāğ-ı na‘īmiñde muḳīm
5. Ḥürmet-i ervāḥ-ı küllü enbiyā
İt kuluñ Fazlīye raḥmet yā Raḥīm

227

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

1. Cenābıñdan budur dāim recāmız
Bize raḥmet naşīb et pādişāhım
Hemişe müstecāb eyle du‘āmız
Bize rif‘at naşīb et pādişāhım
2. Elā ey Kādir ü Kayyūm u Rezzāk
Bizi nār-ı firāka etme iḥrāk
Eder dāim recā bu ‘abd-i müştāk
Bize ‘izzet naşīb et pādişāhım

136b

3. Eğerçi çokdur ‘işyān u ḥaṭiāt
Katiñda olmaya ḳatre yā zerrāt
‘Aṭā kıl tevbe vü tevfiḳ ü ṭā‘āt
Bize himmet naşīb et pādişāhım
4. Tıtuşup yanmada eṭrāf u eknāf
Dil-i sengīnimizde yoḳdur inşāf
Kerem kıl et kederden ḳalbimiz şāf
Bize ḥikmet naşīb et pādişāhım
5. Biz ‘āşi ḳullarız iḥsān seniñdir
Ne kim emr eyleseñ fermān seniñdir
‘Aṭā vü raḥmet ü gufrān seniñdir
Bize cennet naşīb et pādişāhım

6. Umar Fazlî hemîşe ‘avn u ihsân
Ġaribiñdir қаpiñda etme giryân
Cemâliñ haққıçün yâ Rabb-i Mennân
Bize vuşlat naşîb et pâdişâhım

228

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün

1. Cefâ-keş bir ğarîb ü mübtelâyım
Hemîşe tâlib-i luţf-ı Hüdâyım
2. Olup men ümmet-i şâh-ı risâlet
Muhibb-i çâr yâr-ı bâ-şafâyım
3. Bi-ḥamdullah ki oldum şi‘re mâlik
Ki meddâḥ-ı gürûh-ı enbiyâyım
4. İder ehl-i dile ṭab‘ım muḥabbet
‘Adüvv-i zümre-i ehl-i şekâyım

137a

5. Gedâyım şüretâ gerçi ki Fazlî
Velîkin ‘âlem-i ma‘nâda bâyım

229

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fa‘ûlün

1. Hemîşe bir ulu sulţânadur mürâca‘atım
Ki ya‘ni der-geh-i sübhânadur mülâzemetim
2. ‘Ale‘d-devâm okuyup yazmağladur kârım
Cenâb-ı ḥazret-i Qur’anadur müdâvemetim
3. Muṭî‘-i şer‘ muhibb-i cihâr yârım ben
Ḥabîb-i Hâdi-i Yezdânadur mütâba‘atım

4. Cüdā-yı bī-edebānım mekānım ‘uzletdür
Sūhān-şinās olan ‘irfānadur muşāhabetim
5. ‘İtā‘at etmem añā kim şeri‘at ehli değil
Ma‘ārif ehli suhān-dānādur münāsebetim
6. Muḥālefet iderem ehl-i bid‘ate ḥālā
Selim-i tab‘ olan ihvānadur mu‘āvenetim
7. Ḥālīm-i dil olan ‘irfāna bendeyim Fazlī
Müdām cāhil ü nādānadur muḥālefetim

230

Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün

1. Ḥalk arasında gerçi ki süflī kıyāfetim
Allaha ḥamd u şükr kim ‘ulvi ṭabi‘atim
2. Şer‘-i Ḥabīb-i Ekreme vardur itā‘atim
Sünnīyim ehl-i sünnetem ehl-i cemā‘atim
3. Şıdkım kavīdürür Ḥanefi mezhebim müdām
Ḳavl-i kitāba rām u muṭī‘-i şerī‘atim

137b

4. Bī-kes bir ‘abd-i kem-teriyim Rabbü’l-‘İzzetiñ
Ümīdim ol ki ümmet-i şāh-ı risāletim
5. Taklid-i şā‘irān iderim gerçi Fazliyā
Lākin dimem ki şā‘irim ehl-i şanā‘atım

231

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Yā İlāhī saña ḥālīm ma‘lüm
Değilim ben o kadar ehl-i ‘ulüm

2. Severim lîki 'alîm kullaruñı
Oluram hüküm-i kitāba maḥkûm
3. Sen bir bildiğim için lâ-şekk
İnşaallah olurum ben merḥûm
4. Eyle îmān ile Qur'anı refîk
Eyledükde bu ğarîbiñ ma'dûm
5. Bunda vü anda bu Fazlî kuluñu
Etme yâ Rabbi katıñdan maḥrûm

232

Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün

1. Ey rahmeti çok rahmân senden umaram dermân
Şād et dil-i maḥzunım kıl bâña nazār her ān
2. Yâ Rabb beni mağfur et dil şem'ini pür-nür et
İmān ile ma'mûr et İslām ile kıl şādān
3. Bî-çāre gedāyım ben ihsān umaram senden
Şoñ demde ḥabîbiñden dūr eyleme yâ Mennān
4. Ūlāda vü uḥrāda dünyāda vü 'uḫbāda
Ol 'arşa-i kübrāda kıl ben kuluñu ḥandān

138a

5. Ey Hālîk-ı Rezzākım kıl tã'atiñe kâim
Fazlî-i gedā vāyem umar kerem ü ğufrān

233

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Yâ Ğaniyy yâ Ḳaviyy ü yâ Metîn
Yâ Kerîm ü yâ Raḥîm ü yâ Mu'in

Yā Semī' ü yā Kıadīr ü yā Başır
Yā Rauf yā İlahe'l-'ālemīn

2. Küllü eşyā fānidür sensin ebed
Hıyy u Bākı Vāhid ü Ferd ü Şamed
Vaşf-ı zātın *kuhvüvellah Ehad*
Böyle naql etdi şefiü'l-müznibīn
3. Lā-yenām u lā-yemūt ve lem-yezel
Zāt-ı bī-hemtān ezellerden ezel
Vech-i bī-mişliñ güzellerden güzel
Vaşlını eyler temennā 'aşıkīn
4. Evliyāya verdiğın esrār için
Enbiyāya bahş olan envār için
Rūh-ı pākiñ Aħmed-i Muhtār için
Kim odur şadr-ı gürühu'l-mürselīn
5. Küll-i 'ālem luţfiñ eyler recā
Cümleniñ ma'budısın yā Rabbenā
Şoñ nefesde eyle Fazlıye 'atā
Ola ilhāk-ı 'ibādu's-şaliħīn

138b

234

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Şad hezārān şükür ey Rabb-i Raħīm ü Raħmān
Ki bizi luţfiñ ile eylediñ ehl-i İmān
2. Ne 'atādur bu ki Kıur'an-ı 'azīmü's-şāniñ
Kişver-i kalbimizi eyleye şem'-i efrüzān
3. Bundan artuķ nice zevķ ola dil-i müştāķa
Ki ola nām-ı ħabībiñle müşerref her ān

4. İsm-i pâkinde olan ħarf-i çihârîñ ħâlâ
Oldı ‘ayniyle iki mimleri ‘ayneyn-i cihân
5. Ħarf-i ħâ ise ħalîmetini işbât ider
Şeddesi şânına vü şevketine virdi nişân
6. Dâl ħarfi ise ħâlâ olur ‘ad olsa cihâr
Vechi var ger ola temşil-i cihâr yârân
7. Ne şafâdur ki ‘ibâdıñ ola yâ Rabb o kimiñ
Gülşen-i medħine bülbül gibi dâim güyân
8. Eyle Fazlîye İlähî o ħabîbiñ rehber
Cenâb-ı Ħazretiñe ħullarıñ olduħda revân

235

Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün

1. Yâ İlähî umaram senden ‘aṭâ vü ħufrân
Ki benim ħâṭır-ı virânımı kııl âbâdân
2. Gerçi bir ma‘şiyet ehli ħara yüzlü ħul kim
Lîk ḳaṭ‘ eylemem ümîdimi senden el’an
3. Ṭaħlarca ola ger ma‘şiyeti her ħuluñuñ
Raħmetiñe göre şey’ olmadıħı günden ‘ayân
4. Rüz u şeb bende ħaṭâ etmeden olmaz ħâlî
Naẓar etdikçe ħafûr ismiñe umar ħufrân

139a

5. Tevbe-kâr eyleyüp ‘afv eyle günâhın yâ Rabb
Eyle Fazlî ħuluña Fazlıñ ile faẓl iħşân

236

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. İlähî 'izzetiñ haqqı bizi kııl hurrem ü şādān
Olup kâdı cenābıñ eyledikde kullara dīvān
2. İder ol gün habıbiñ çün niyābet tahtına teclīs
Şefā'at eyleyüp nāsa ider eltāf-ı bī-pāyān
3. Benī mürsel velī şiddik şehid ü gāzi vü hācı
Umār andan şefā'at hep eğer ednā eğer sulţān
4. N'olur yā Rabbenā āyā bizim aḫvālimiz ol gün
Meğer kim raḫmetiñle ol habıbiñden ola dermān
5. Cemāl-i ḫazretiñ haqqı kemāl-i kudretiñ haqqı
Ḳuluñ Fazlıyi ol gün etme nālān u sirişk-efşān

237

Fe'ilâtün Mefâ'îlün Fe'ilün

1. Rabbenā ḫürmet-i şeh-i dü cihān
Ki odur bī-mişāl u bī-aḫrān
2. Anın için uruldu dehre binā
Anın için kuruldu kevn ü mekān
3. Çün odur iftiḫār-ı mevcūdāt
Vaşf-ı zātın anıñ kim ide beyān
4. Çünki memduḫ-ı zātıñ oldu o şāh
Nice medḫ eyleye anı insān

139b

5. Anlara kim erişdi ilhāmıñ
Oldular aña menkıbet-güyān

6. Naẓm u neşriñ ferid ü 'aşr olup
İtdiler çok menākıbātın 'ayān
7. Eyle yā Rabbi 'izzetiñ haqqı
Aña Fazlīyi na'at-gū her an

238

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Mefhar-ı 'ālem Ebū el-Ḳāsım ceddü'l-ḥaseneyn
Ya'ni kim Aḥmed-i muhtār u imāmu'l-ḥameyn
2. Gül ü gül-zār-ı şafā bülbül-i bāğ-ı ceberüt
Şeh-i 'ādil meh-i kevineyn ü resülü'ş-şekaleyn
3. Mālikü'l-kevşer ü el-ḥavz-ı şefi'ü'l-'araşāt
Şāhibu'l-ka'betü'l-mu'cize ve'l-'ideyn
4. 'Ādil ü kāmil ü deryā dil-i Maḥbüb-ı Hüdā
'Ākil ü fāzıl u dānā vü emīru'l-kevineyn
5. Müşriki muẓtarib ü mü'mini memnūn eyler
İsm-i pākinde olan iki ḥurūf-ı mimeyn
6. Yār-ı şādıklarınıñ zübdelerinden evvel
Oldı şiddik ile hem-rāh u refik-ı yāreyn
7. Biri Fāruḡdurur 'aşık-ı üftādesiniñ
'Aşkına oldı güvāh ism-i şerifindeki 'ayn
8. Birisi Ḥazret-i 'Oşmān-ı zekīdür ki resül
İtdi ol zāt-ı şerifiñ laḳabın zinnüreyn
9. Birisi şir-i Hüdā mālik-i Zehrā ki odur
Vālid ü server-i sālār şehidān-ı ḥaseneyn

140a

10. Yār-ı çār idi çü Bū-bekr 'Ömer 'Oşmān u 'Ali
Oldular Һazretine Һamza vü 'Abbās 'ammeyn
11. Anlarıñ rütbeleri Һürmeti yā Rabbe'l-'azīm
Eyle Fazlī kuluñu Һil'at-i İslām ile zeyn

239

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Sensin ayā şāh-ı güzīn maqbūl-ı Rabbū'l-'ālemīn
Serdār-ı küll-i enbiyā sālār-ı cem'u'l-mürselīn
2. Ey mefħar-ı kevn ü mekān ey luṭf-ı Һallāq-ı cihān
Olur sañā ümmet olan Һavf-ı kıyāmetden emīn
3. Ey mazħar-ı luṭf-ı Һüdā şāniñ yüce Һadriñ 'ulā
Zātiñla buldu serverā 'izz ü şeref āyin ü din
4. Ey server-i 'ālī tebār şāhenşah-ı şāhib ü Һār
Eyler seniñle iftiħār seb'a semavāt u zemīn
5. Fazlī bir ednā bendedür bir mübtelā efkendedür
Dāim ümīdi sendedür ol rüz-ı maşşerde mu'īn

240

Mef'ā'ilün Fe'ilâtün Mef'ā'ilün Fe'ilün

1. Müyesser olmağa 'uşşāka cennet ü rıḍvān
Meğer ki Һaḫdan ire 'avn u raḫmet ü ğufrān
2. Cefāsına müteħammil olan kişi deħriñ
Ümīd olur ki ola cilve-gāhı bāğ-ı cinān
3. Niçe şabūr idi Eyyüb mübtelā derde
Niçe Һamül idi Nūḫ benci gibi sulṭān

4. Nice taḥammül iderlerdi mülk-i dünyāda
Fırāk u ḥasrete Ya'qub u Yusuf u Ken'an

140b

5. 'Ale'l-ḥuşuş o şehensāh-ı ins ü cin ü melek
Cemāli ile ziyā-baḥş idi zemīn ü zamān
6. Neler görüp ne cefālar idüpdürür a'dā
Ḥabīb-i zāt iken ol server-i 'azīmü's-şān
7. Cenāb-ı Ḥaḳḳa tevekkül kııl imdi ey Fazlī
Dem ola ki ide ḳalb-i ḥazīniñi şādān

241

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

1. Şiḥḥat seriri üzre dilā ber-murād iken
'Uzlet nişimeninde heme şevḳ ü şād iken
2. Raḥmet ümīdi birle añup seyyiātini
Tevvāba tevbe kııl der-i tevbe küşād iken
3. Ḳurbet maḳāmına nece dāḥil olur kişi
Ḥubb-ı sivā gönülde bu resme ziyād iken
4. Ḥazret hemişe faḳr ile eylerdi iftiḥār
İki cihāna server-i 'āli nezād iken
5. 'İzzet külahıñı çıkarup Edhem etdi terk
İḳlim-i Belḥe şāh-ı 'adālet-nihād iken
6. Raḡbet ol idi devlete Nemrüd 'āleme
Mālik ider mi idi Ḥaḳḳ ehl-i fesād iken
7. 'İbret niçün alınmaya Şeddād u 'Āddan
Dünyāya malik oldılar ehl-i 'inād iken

8. Devlet Şu resme ĥŭr u ĥaķĩrdur ķatında kim
Fir'avna virdi Mıŕırını ũmmŭ'l-bilād iken
9. Őŕhret ne lāzım 'āķil olan Őaĥŕa Fazlıyā
141a Bāzār-ı 'ŕmr tā ki bu resme kesād iken

242

Fe'ilātŭn Mefā'ilŭn Fe'ilŭn

1. Bāy u dervīŕ ũ mĩr ũ Őāh-ı cihān
Olur elbetde ĥāk ile yeksān
2. Bu sŕzŭñ Őıĥĥatine oldu gŭvāh
Āyet-i kŭllŭ men 'aleyĥāfān
3. Kŭllŭ eŕŕyā bulur fenā illā
Ĥayy u bāķidŭr ol Ėaniyy-i Sŭbhān
4. İmdi a'māl-i Őaliĥ it her bār
Ki ire saña raĥmet-i raĥmān
5. Fazlıyā mağfiret bulum dir iseñ
Yā Ėafŭr ismin eyle vird-i lisān

243

Fe'ilātŭn Fe'ilātŭn Fe'ilātŭn Fe'ilŭn

1. Diler iseñ ki dilā da'va-yı 'irfān idesin
Rŭz u Şeb meŕ'ale-i Şi'r-i firŭzān idesin
2. Ėŭn resŭl *inne mine 'ŕ-ŕ-i li-ĥikmet* buyurur
Rŭtbe-i Şi'ri ta'aķķul idŭp iz'an idesin
3. Kilk-i Őab'ın ki Őikār eyleye bir mazmŭnu
Evvelā Ĥalıķıña ĥamd firāvān idesin

4. Şāniyā eyleyesin na't-i resūlī taḥrīr
Şu'arā-yı selefīñ rūḥını şādān idesin
5. Bu sa'adet saña pes olmaya mı ey Fazlī
Ki o sālār-ı rusūl ḥaḳḳına dīvān idesin

141b

244

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

1. Eḡerçi şuret-i zāhirde ḥalkıñ esfeliyim ben
Velī faḥr eylerim kim ḥāliḳıñ kem-ter ḳuluyam ben
2. Muḥibb-i enbiyā vü ümmet-i sulṭān-ı kevneynem
Ki vaşşāf-ı Ebūbekir 'Ömer 'Oşmān 'Aliyem ben
3. Ümīd-i raḥmetullah ile ğarrālanmada ṭab'im
Eḡer bu i'tikādımdan rücū' etsem deliyem ben
4. Bi-ḥamdullah ki mevzūn oldu dād-ı Ḥaḳḳ ile tab'im
Resūlüñ na'tini nazm etmesem ḳatlı etmeliyim ben
5. N'ola taḳlīd-i şî'r etmekle faḥr eylersem ey Fazlī
Ki ḥālā gülsitān-ı nazmıñ ednā bülbülyem ben

245

Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün

1. Yā Rabbenā ḳullar seniñ ğufrānıñı ister ḳamū
İdüp cenābıñdan recā luṭfuñ iderler arzū
2. 'Abdiñ sañadur minneti ğayriden olmaz ḥāceti
Eyle beḳāya rağbeti olur bu dünyāya 'adū
3. Her kim seni birler müdām eyler resūlīña selām
Olur anıñ mānend-i cām ĩmān ile ḳalbi ṭolu

4. Ser-çeşme-i eşyâ-yı küll ya'ni şehenşah-ı rusül
'Aql u dil ü cān u gönül şevkiñ ile eyler gülüvv
5. Ey Hâlik-ı Rabb-i Semi' etdiñ anıñ qadriñ refi'
Olur qamū nāsa şefi' ol meh-cebīn ü verd-i rū
6. Ğāyetle küçük huludur qadri qamūdan uludur
Taḥkik 'ale't-taḥkik odur katiñda Ğāyet sevgülü
7. Ey luḫfi çok perverd-i gār eyler recā Fazlī-i zār
142a İt rahmetiñ āyin-nişār ola günāhından arū

246

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Eyleyüp sāña İlahī ser-fürü'
Gelmişiz cümle qapuña yalvaru
2. Müşkil olur Ğāyet ile ḫālimiz
Döndürürseñ āsitānıñdan girü
3. Faḫr-i'ālem kim ḫabībiñdür seniñ
Küll-i maḫlūq andan alur renk ü bū
4. Hep umar andan şefā'at ins ü cin
Cümlenüñ sulṭānıdır zīrā ki o
5. Raḫmetiñle umaram yā Rabbenā
Ola Fazlīye şefi' ol māh-ı rū

247

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Kim ki bu dünyā-yı mā-fi-hāda olur baḫtlu
Ḫāline şükr etmek ile şānın eyler ulu

2. Her ne deñlü olsa ‘ālemde kişi bir geçe-baht
Açılır bir gün añā elbetde bir ıtulu ıapu
3. Ola hāřā şümme hāřā bunda vü anda ğarīb
Kim ılıa ol ılı ki Hāķķa günde beş kerre ıtapu
4. ııl ki eyler zıkr ü tevħīd-i Hüdāya iřtigāl
Menzili firdevs olup añā harām olur ıtamu
5. Fazlıyā emre mūřī‘ ol ılı nehiyden ictināb
Olmayam dirseñ eğer rüz-ı haşirde ıayğulu

142b

248

Mefā‘ilün Fe‘ilātün Mefā‘ilün Fe‘ilün

1. Ol ılı ki dāim ola tārik řalavāt u vuzū
‘Acib mi olsa anıñ ılıbi řeb gibi ıara ğū
2. O kim hemīře olur vaķt-i hamīre ķāim
Dil ü cemālde ğün gibi tāb-dār olur o
3. řahīh mü‘min olan eyledikte ğuş iz’an
Olur o cānibe ğöñli revāna niteki şu
4. Dil ki řāf ola bulmaz keder ma‘āřiden
ıabul mā ide mi māi ile pür olsa şu
5. Bu ‘abd-i bī-kes ü ‘āřī ne çāre eyleyekim
şabur ılıbi olupdur ğünāh ile memlü
6. İlāhī eyle řekāmı sa‘ādete tebdīl
Kem olan işlerimi luřfiñ ile eyle iyü
7. ‘Ařā vü rahmetiñ ümīdi iledür Fazlı
Hemīře eşhedü enlā ilāhe illā hu

249

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. anı o 'arız-ı zibā o eşm ol ebrū
anı o ser-ad o rūḥ sen o kākül-i ḥoş-bū
2. anı ol nice miyān ol tenāsüb-i a'zā
Türāb içinde olur ḥabbelerle hemlū kelime
3. İdüpdürür selefiñ heb muaddemā rıḥlet
Aḥ u vālid ü evlād u arabā vü 'amū
4. Sañā daḥī irişür bir gün emr-i Rabbānī
Olur zamān ile 'ayneyniñe cihān ara gū
5. Dilerseñ imdi eğer mürde olmaya cānīñ
143a Şafā-yı alble Fazlī hemişe di yā Hū

250

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Sensin ey bār-ı Hüdā kevn ü mekāna pādişāh
Luḥfuñı eyler temennā bende vü mīr ü sipāh
ul işi dāim ḥaḫā sultān işi luḫf u 'aḫā
Eyleme yā Rabbenā aḥvāl-i 'uşşāı tebāh
2. Ma'şiyet baḥrinde dil keştisi sergerdāndır
Cürmümüz gāyet ziyāde kārımız 'ayāndur
Raḫmetüñ yā Rabbenā bir baḫri bī-pāyāndur
Luḫfiña iḥsāniña yodur nihāyet yā İlāh
3. Bende aşlā sāña lāyık yo 'ibādet yā Kerīm
Yine senden gāyriden yodur ümīdim yā Raḫīm
Dest-gīr ol bana luḫf et yā 'Azīz ü yā Ḥakīm
Bir günahkār 'āşi mücrim bendeyim rüyım siyāh

4. Şoñ nefesde eyleme yâ Rabb habîbiñden cüdâ
Kıl nazar ol dem bi-ḥaqqı enbiyâ vü evliyâ
Çok ḥaṭâ etdim eğerçi pendiñ ey bār-ı Hüdâ
Raḥmetiñden çok değıldür etdiğim cürm ü günâh
5. Mâl-i dünyâya tenezzül etme ḥayrân olma sen
Ḥâl-i ‘uḳbâyı tefekkür eyle ḥandân olma sen
‘Âkıl iseñ Fazlîyâ bir laḥza şādân olma sen
Ḥavf-ı maḥşer-gâhı añ kıl dâimâ feryâd u âh

251

Müstef’ilâtün Müstef’ilâtün

1. Ey ‘avn u ‘inâyet iden Allah
Kullarına şefkat iden Allah

143b

2. Ey şefkat ile inse vü cinne
İn‘âm ri‘âyet iden Allah
3. Ey ‘izzet ü ḥürmet ile hemîşe
Müsteğrak-ı ni‘met iden Allah
4. Ey ma‘şiyet ehline dem-â-dem
Ġufrân u hidâyet iden Allah
5. Kıl Fazli-i bî-çâreye raḥmet
Ey herkese raḥmet iden Allah

252

Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün Mefâ’ilün

1. ‘Aṭâña olmuşuz ṭâlib Raḥîmsin yâ Raḥîm Allah
Şifâña olmuşuz râğib ḥakîmsin yâ Ḥakîm Allah
2. Elâ ey Kâdir ü Kâyyum kapuñdan eyleme maḥrûm
Kamû ḥâlim saña ma‘lûm ‘Alîmsin yâ ‘Alîm Allah

3. apuña r z u Şeb sedd yok apuña varana red yok
‘Aa v  lufiña hadd yok kerimsin y  Kerim Allah
4. H d -y1 lem-yezel z t n güzellerden güzel z t n
Ezellerden ezel z t n adimsin y  adim Allah
5. Olur Fazli-i bi-akat hemişe alib-i cennet
Bizi ıl l yık-1 raħmet Raħimsin y  Raħim Allah

253

Müfte‘ilün Müfte‘ilün F ‘ilün

1. Hürmet-i sult n-1 ris let-pen h
ıl bu ġaribiŐe naz r y  İl h
2. Hürmet-i B -Bekr ‘Omer ‘OŐm n ‘Al 
LufiŐ ile eyle dem- -dem nig h

144a

3. Eyle beni h vf-1 ‘ad vden emin
Şer‘a mui‘ olmayanı ıl teb h
4. RaħmetiŐe nisbet ile ared r
Her ne adar var ise bende g n h
5. Şanma ki Fazli seni maħr m ide
Raħmeti o ni‘meti o p diŐ h

254

Fe‘il t n Fe‘il t n Fe‘ilün

1. Y  İl hi beni mesr r eyle
H ne-i albimi p r-n r eyle
2. Cevr-i a‘d ya Őab r et her b r
R z u Şeb hamdiŐe me‘m r eyle

3. 'Ulemā ile beni hem-dem kııl
Çaşr-ı İmānımı ma'mūr eyle
4. Din-i İslām'ı kavī kııl her bār
Düşman-ı din olanı hūr eyle
5. Kııl beni kārī-i Çur'an bu gün
Yārın İmān ile mağfūr eyle
6. Oldu settāru'l-'uyüb çün zātıñ
Cümleten 'aybımı mestūr eyle
7. Fazl kııl fazlıñ ile Fazlīye
Nāmını fazl ile meşhūr eyle

144b

255

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. İrişdi gūşıma tā ki şadā-yı zıkrullah
'Ale's-seher haber-i *lā ilāhe illallah*
2. Hemīşe āyine-veş dil evindeki kederi
Cell ider eşer-i *lā ilāhe illallah*
3. Cinān-ı bāğ-ı behişt içre ehl-i İmāna
Ġidā yeter şemer-i *lā ilāhe illallah*
4. Ceħīm içinde 'umūmen gürüh-ı küffārı
Yaçar öter şerer-i *lā ilāhe illallah*
5. Kifāyet etmeye mi müjdegānı ey Fazlī
Sañā meğer haber-i *lā ilāhe illallah*

256

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Şafâ bağısladı kalb-i hazînime nâ-gâh
Didi bir ehl-i sühan *lā ilāhe illallah*
2. Müezzenân okuduğda şalât şubha ezân
Şafâ virir diyü ben *lā ilāhe illallah*
3. Sütün-ı hayme-i İmân esâs hane-i din
Sürür-ı cân u beden *lā ilāhe illallah*
4. Ne şübhe olduğuna başı cümle tevḥīdîñ
Kelâm-ı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*
5. Eğer ki vār ise iz'ânıñ 'aqlıñ ey Fazlî
'Ale'd-devâm di sen *lā ilāhe illallah*

145a

257

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. İrişdi sem'ime durduğda h^vâbdan nâ-gâh
Şadâ-yı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*
2. Dil-i hazîne 'aceb zevk aceb şafâ virdi
Nidâ-yı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*
3. Revâ mı etmeye mü'min olan ser u cânın
Fadâ-yı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*
4. Münâfık 'add olur ol kim olur lisânından
Cüdâ-yı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*
5. Cilâ virir dil-i gam-kîne dâim ey Fazlî
Edâ-yı *eşhedü en-lā ilāhe illallah*

258

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Seniñ medhiñ dil ü cāna şafādur yā Resüllallah
Ġaraż sen şāh-ı zī-şāna recādur yā Resüllallah
2. Çü sensin cecdi sādātıñ yücedür қadr-i dārātıñ
Қamū derd ehline zātıñ şifādur yā Resüllallah
3. Oқur 'aşıqlar evşāfiñ қavīdür 'adl u inşāfiñ
Seniñ meddāh u vaşşāfiñ Hüdādur yā Resüllallah
4. Eğer luţf eyler ise Hаққ olam ihsāniña elyaқ
Recām Allah ile muţlaқ sañādur yā Resüllallah
5. N'ola ey şāh-ı din-perver olursa luţfuña mazhar
Қapuñda Fazli bir kem-ter gedādur yā Resüllallah

259

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Ümīdim sañadur her dem revā it yā Nebiy-Allah
Hemīşe hem-dem derdem devā it yā Nebiy-Allah

145b

2. Kelāmuñ vārdāt-i Hаққ anıñçün māhi itdiñ şaққ
Bizi қıl luţfiña elyaқ 'aţā it yā Nebiy-Allah
3. Kerem-i feyyāz-ı muţlaқda çü maһlūқ eyledi yoқdan
Şefi' ol cürmümüz haқdan recā it yā Nebiy-Allah
4. Recāmız mā-teқaddümden sañādur devr-i Ādemden
Bizi nār-ı cehennemden cüdā it yā Nebiy-Allah
5. Olupdur bu dil-i fiğārıñ қatı muһtāc-ı timārıñ
Diler Fazlī-i bī-mārıñ şifā it yā Nebiy-Allah

260

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Dü kevnin sen emîr-i muhtarısın yâ Resüllallah
Hemîşe luţf-ı Hakkıñ mazharısın yâ Resüllallah
2. Olupdur evliyâ vü enbiyâ hep a'zam u ekrem
Sen ammâ cümlenüñ ser-leşkerisin yâ Resüllallah
3. Şefî'u'l-müznibîn ü rahmeten li'l-'âlemîn sensin
'Umümen kâinâtıñ serverisin yâ Resüllallah
4. Makâmıñ kurb-ı a'lâ nüshâ-i kübrâdurur zâtıñ
'Ulümüñ hüd mu'azzam kişverisin yâ Resüllallah
5. Muhaşşal devlet-i 'uzmadur ednâ ümmetiñ olmak
Dü kevnıñ şem'a-i pür-enverisin yâ Resüllallah
6. Feşâhat mülküne şâh olduğından mâ'adâ şâhâ
Şefâ'at bâğınuñ verd-i terisin yâ Resüllallah
7. Ne mümkün dil ide evşâf-ı dil-i pâkiñi idrâk
Ki medh ü vaşf olunmağdan berisin yâ Resüllallah
8. Hâbîbâ etme luţfiñla şefâ'atden bizi mahrûm
Anıñ hakkı ki hakk peygamberisin yâ Resüllallah

146a

9. Niçe biñ kerre yüz biñ kerre Fazlî gibi güm-râhıñ
Şefâ'at-perveri vü rehberisin yâ Resüllallah

261

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1. Hüdânıñ bir ulu ihsânısıñ sen yâ Hâbîballah
Risâlet tahtıñıñ sulţânısın sen yâ Hâbîballah

2. Bu maḥlūkāt u mevcūdātıñ o dünyā vü 'uḳbānıñ
Mükerrem hem mu'azzam ḥānısın sen yā Ḥabīballah
3. Olupdur mürselīn ü enbiyā muḥtāc-ı dergāhıñ
Ḳamūnıñ şāh-ı 'ālī-şānısın sen yā Ḥabīballah
4. Cemāliñ şem'ı pür-enver kemāliñ cümleye ğālib
Dü kevnıñ bir meh-i tābānısın sen yā Ḥabīballah
5. Yüzüñ şemsü'd-ḍuḥa zātıñdurur gencine-i kübrā
Şehāvet hem mürüvvet kānısın sen yā Ḥabīballah

262

12'lik Hece Ölçüsü

1. Rabbim baña raḥmet idüp inşāallāh
Tevfīḳıñı eyler bu ğarībe hem-rāh
2. Evşāf-ı ḥabībın idüp ilḳā dilime
Oldı baña memdūḥ o şah-ı 'ālī-cāh
3. Me'mül olınān bu ki livāü'l-ḥamdiñ
Zıllinde idem ben de ümem birle penāh

146b

4. Naẓm etmek ile vaşfin o şāhıñ umārım
Dünyāda vü 'uḳbāda ḳavī ide İlāh
5. Vird ile lisānıñda di dāim Fazlī
Lā ḥavle velā ḳuvvete illā billāh

263

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

1. Eğerçi bir ğarīb avare süflī bendeyim şeklā
Velākin umaram Ḥaḳdan ki pāyem eyleye bālā

2. Kerīm-i Lem-yezel Rabb-i Ğafūrullah-ı Hādīdūr
Anıñçün raḥmetinden kaç'-ı ümīd etmezem aṣlā
3. Derūnum ma'şiyyetle ger ne deñlü oldu ise pür
Dil ü cānım umar ğufrān u 'avn-ı luṭfını ḥālā
4. İder settār u raḥman u raḥīm isminden istimdād
Eğer a'lā eğer ednā eğer ümmī eğer mollā
5. Diler Fazlī dahī gerçi 'aṭā vü raḥmet ü luṭfin
Günāhın eyledikce yād olur māni' ḥayā illā

264

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1. Qıl hemişe bizi yā Rabbi cüdā-yı cühelā
İt qarīn-i 'ulemā vü şuleḥā vü fuḍalā
2. Ehl-i imān olan 'irfān ile yārān ile
Anlarıñ ḥürmetine rütbemizi qıl balā
3. Kibriyā vü ceberütñ idebilmez idrāk
Enbiyā vü sü'ada vü şulaḥā vü 'uḳalā
4. 'İzzet ü ḥürmeti hep dergeh-i 'adliñden umar
Pādişāh vüzerā vü umerā vü vükelā

147a

5. Olsa 'allāme-i 'ālim bu ḳamū maḥlūḳāt
Ḳudret u ḥikmetiñi etmeye ketb ü imlā
6. Ḳul günāh etmez idi zerre ḳadar dünyāda
Olmasa nefis ile şeyṭān birer gūne belā

265

Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Eyle ey pâdişâh-ı Rabb-i 'ulâ
Çalbime zıkr ü şükrüni imlâ
2. Luḫf u iḫsân u raḫmetiñden kul
Çaḫ' -ı ümîd ider mi hiç ḫâlâ
3. Na't-i pâki ḫabîb-i ekrem ile
Dil ü cân ülfet eyler ise nolâ
4. Tevbe yâ Rabb eğer vâr ise ḫaḫâm
Eyledim naẓm na'tin icmalâ
5. Feyz vir murğ-ı ḫab' -ı Fazlıye
Bâğ-ı medḫinde 'andelîbî olâ

266

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Ol ḫazret-i sulḫân-ı müzekkâ vü mu'allâ
ḫaḫḫ eyledi ḫadrini anıñ yüce vü bâlâ
2. Va'd itdi şefî' olmağičün inse vü cinne
Oldı aña zîrâ ki müyesser yed-i ḫulâ
3. Aḫrân ḫulû' itdi o meh gerçi ki lâkin
ḫaḫḫ cümleden evvel itdi anıñ zâtını iḫyâ

147b

4. Gülzâr-ı risâletde odur bir gül-i ḫudret
Her bir ümi[ki] oldı birer nergis-i şehlâ
5. Eyle şalavât ile selâm aña dem-â-dem
Fazlî saña dünyâda budur efḫal u evlâ

267

Fe'ılâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. Lâzım olan budur cihānda ıulā
Hāıııa bende resūle ũmmet olā
2. İde dāim icābet-i da'vet
İricek gūşına ezān u şalā
3. Hāmd u şükr ile na't-i nebiyy
Viridi rūha şafā vü ıalbe cilā
4. Dil ki zikriyle olmaya mūnis
Bī-şemer bir şecerdürür meşelā
5. Lāyık-ı rahmet olmadıñsa eğer
Eyle Fazlı figān u vāveylā

268

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Seniñ ey dil ki ger 'irfānıñ ola
Ya'ni kim'aıılıñ u 'iz'ānıñ ola
2. Bunda vir rūh-ı resūle şalavāt
K'anda hāmı vü nıgeh-bānıñ ola
3. Dü cihānda bu ne devletdir kim
Bir anıñ tek ulu sulıānıñ ola
4. Ne şafādur ki gehı cünd-i nazm
Tekye-i tab'ıña mihmānıñ ola

148a

5. Neñe yetmez bu sa'ādet Fazlı
Ki anıñ hāııına dıvānıñ ola

269

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. Olduñsa eğer řālib-i elřāf-ı İlähî
 ıl faqr ile fahr itme şabûl 'izzet ü cāhı
2. İz'ānı olan atlas-ı çarha değişir mi
 Bir hırqa-i pālās ile bir köhne külāhı
3. İhvān-ı řafā devlete ğarrālanur ammā
 Yeksān görür ol Rabb-i Ğafūr 'abdi vü řāhı
4. Efkāra düşüp 'ākıbet-endiş olan insān
 Her lahza niçün etmeye biñ ah ile vāhı
5. Fazlî ireğör fazlı ile fazlına Haqqıñ
 Sür dergehine şubh u mesā rü-yı siyāhı

270

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fa'ûlün

1. *Kün* lafzı ile bu ğün ābād ola düşdi
 şeş ğünde bu eřyā-yı kül İcād ola düşdi
2. Levh ü qalem ü 'arş ile kürs ins ü cinn emlāk
 Fermānına fermān-ber ü münķād ola düşdi
3. Žāhir olup Ādem yed-i ķudretle muķaddem
 Esmāsına 'ālim olup üstād ola düşdi
4. Eřyāyı idüp dīde-i 'ibretle temāřā
 şun'ını görüp řāni'iñ irřād ola düşdi
5. Ma'nāsına vāķıf olicāk sūre-i hařriñ
 148b Ah eyledi Fazlî katı nā-řād ola düşdi

271

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1. Rabbenâ 'izziñ celâliñ haqqıçün
Harem ü dil-şād u handān et beni
Mülket-i süflāda bir ednā kulum
'Ālem-i ma'nāda sulţān et beni
2. Bir kemīne 'abd-i 'āşi çākerem
Dāimā luţfiñ temennā eylerem
Bunda bir mūr-ı za'ifden kemterim
Umaram anda Süleymān et beni
3. Ehl-i bid'atden cüdā eyle müdām
Vir murādātım qabül eyle du'ām
Rüz u şeb budur cenābıñdan recām
Ehl-i Qur'an ehl-i ĩmān et beni
4. Biñ bir ismiñ haqqı içün yā Kerīm
Hem habībiñ hürmetiçün yā Raĥīm
Eyleyüp firdevs-i a'lāda muqīm
Mālik-i hūrā vü ğilmān et beni
5. Şoñ nefesde eyle Fazlıye 'atā
Eyle dāim 'avn u luţfuñ reh-nümā
Etme maşşerde habībiñden cüdā
Lāyık-ı in'ām u ihsān et beni

272

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

1. İdüp hemişe tezekkür cenāb-ı ĥazretiñi
Umār 'ibādıñ İlāhī 'atā vü raĥmetiñi

149a

2. Anıñçün oldu yüce pāyesi velīleriñiñ
Ki dillerinde qavī etdiler muĥabbetiñi

3. Olup şabūr-ı belā virdiler kaçāya rızā
Ümīd ederler idi şefkat-i hidāyetiñi
4. Hābīb-i zātıñ olan iftiḥār-ı mevcūdāt
Odur irişdüren ‘ālemlere risāletiñi
5. Kaṭıñda kaçdri kaçmūdān bülend-i a‘zam iken
Kaçmūdān artuğ iderdi seniñ ‘ibādetiñi
6. Her işde yoğken ‘acziñ ziyāde luṭfiñdan
O pādişāha ‘aṭā eylediñ niyābetiñi
7. Anıñ şefā‘atiñe eyle müsteḥak yā Rabb
Müyesser eyle bu Fazlī faķīre cennetiñi

273

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

1. İlähī ḥürmet-i Ādem-şafıyy ü ḥürmet-i Havvā
Naşīb eyle bize ğufrāniñi yā Rabbiye’l-a‘lā
2. Diler iḥsāniñi dāim nebī mürsel velī şiddik
Anıñçün kim kaçmū ‘ālem kuluñdur sen ğaniyy mevlā
3. Seniñdür ‘ilm ü ḥikmet kudret ü kuvvet rubūbiyyet
Ta‘aķkul etmez ‘ilmiñ kul ola ger mālīk-i fetvā
4. Celāl u kibriyā vü saṭvetiñden kaçlarıñ olmuş
Kimi zāhid kimi ‘ābid kimi etķā kimi ezkā
5. Ledünni ‘ilmine ṭālib olup vādi-i ğurbetde
Bilinmişdür ne zaḥmet çekdi Hızır u Yuşa’ Mūsā
6. Derünına seniñ şevkiñ ü ḥavfiñ eyleyüp te’sir
Dem-ā-dem ağlamaķdan oldu üç def’a Şu’ayb a’mā

149b

7. Seniñ şevk-i cemâliñ arzusu ile ser ü cânın
Fedâ etdi Zekerıyyâ vü dahî Şu'yala Yaḥyâ
8. Sañâ 'aşık olup dünyâya aşlâ olmadı meyli
Mücerred gitdi süflâdan a'lâya ḥazret-i 'İsâ
9. Ḥabibiñ ḥürmeti yâ Rabb müyesser eyle Fazlîye
Bula tâ rahmetiñle cennetiñde mesken ü me'vâ

274

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. N'ola yâ Rabbi bu 'abdiñ 'amelde olsa ger süfli
Seniñ luṭfiñ ümîdiyle yine a'lâyadur meyli
2. Recâm oldur k'ola yâ Rabbenâ maḳbül-ı dergâhiñ
Ki küstaḥâne zîrâ kim 'özürler eyledim ḥayli
3. İnâs cân u cin 'allâme-i 'aşır olsalar ḥâlâ
İrişmez kibriyâ vü saṭvetiñe kimsenüñ 'aḳlı
4. Bu gün süflîyim ammâ yine şükrân üzereyim dâim
Temennâ vü recâm oldur ki kııl yârın beni 'ulvî
5. Günahkâr olmada hünnâd-ı şâni olsada ḥâşâ
Ki luṭf-ı rahmetiñden ḳaṭ'-ı ümîd eyleye Fazli

275

Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün

1. 'Özr-i hezâr ile dilâ eyle taleb-i maḡfiret
Rabbiñe kııl tazarru'ı irişe tâ ki rahmeti
2. Kimse ile etme cedel nefse uyup olma ḡazüb
'Āḳıl olan pîşe kıılır kâ'de-i meskeneti

3. 'İlmle ünsiyyet idüp hilm ile ol 'ale'd-devām
Zulm ile bulma iştiḥār 'ādet idin ma' deleti

150a

4. Olduñ ise rāğib-i şî'r olaya tevḥidiye na't
Öğdi ḥadıṣ ile ben-i şā'ir-i pür-ma'rifeti
5. Merd iseñ imdi Fazlīyā pendiñ ile eyle 'amel
Eyle bu hāy huyu terk it heme fikr-i āḥireti

276

Müfte' ilün Müfte' ilün Fâ' ilün

1. Olduñ ise ṭālib-i luṭf-ı Hüdāy
Ol der-i ṭā'atde bu dem ḥāk-pāy
2. Cennete nice girilür oḡ gibi
Etmeyeceñ ḳaddini ṭā'atde pāy
3. Bunda gedā olsa kişi ġam değıl
Eyleye Ḥaḳḳ tek ḳulunu anda bāy
4. Etseñ olur ey gönül andan gerü
Terk-i heva-yı heves huyı vü hāy
5. Bu sözüñe 'āmil iseñ Fazliyā
Cümle-yi müşkilleriñ olur ḳolay

277

Mefâ' ilün Mefâ' ilün Fa' ulün

1. Çün oldur Ḥaḳḳ Te'ālanıñ ḥabībi
Risālet gülşeniniñ 'andelībi
2. Anı Ḥaḳḳ ḥikmetinden itdi āğāh
Anıñçün cümleñiñ oldur ṭabībi

3. Sürer⁵³ rüyın muṭahhar ravżasına
Anıñ kim ola devletden naşîbi
4. Odur miftāḥ-ı kenz-i raḥmetullah
N'ola bāy eylese küllü ğarîbi

150b

5. Añā kim Fazliyā Ḥaḳḳ ide raḥmet
Olur ol şems ü kevneyniñ ğarîbi

278

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fa'ûlün

1. Ol ḳurretü'l-'ayneyn vü emîru'l-ḥarameyni
Ya'ni ki o zehrâ vü 'Alîniñ veledeyni
2. Devlet-i ṭama'yla bir alay ḥârici mel'ûn
Terk eylediler âyin-i ḥaddü'l-Ḥaseneyni
3. Ayâ bu ne ḥikmet ne ihânet ne muşîbet
Kim ḳatlı ideler âl-i resûlü'ş-şekaleyni
4. Çün oldı Ḥasen ḥazretine ḳaşdı Yezîdiñ
Zehr ile şehîd itdiler ol ḳurretü'l-'aynı
5. Kendü niçe biñ kâfiri ḳatlı eyleyüp âḥir
Şimşîr ile ḳat' eylediler re's-i Ḥüseyni
6. Ağlarsa felekler n'ola bu mâtem ile ḳân
Kim anlar idi rû-yı cihânıñ iki 'aynı
7. Ol iki civân baḥt-ı selâṭîn ol 'aşırda
Ölmüşler idi ḥalḳıñ olâr bî-bedeleyni

---

⁵³ Sürer:metinde sever şeklinde kayıtlıdır.

8. Müştāk idiler ol iki şehzādeye gāyet
Hep vālide vü vālid ü cedd ü ebeveyni

9. Fazlī niçe halk anlar için olmaya giryān
İslām iliniñ anlar idi revnaķ-ı zeyni

279

Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ılâtün Fe'ilün

1. Bundan artuķ ne sa'ādet bula 'uķbāda kişi
Ki şalah üstüne pertev dü cihāniñ güneşi

151a

2. Kim ki ol şahdan ider rüz-ı cezā istimdād
Şalavāt ile selām itmek olur dāim işi

3. İtdi sālār-ı rusül zātını Rabbü'l-Erbāb
Fātiḥ-i din-i mübīn eyledi ol mäh-veři

4. Hürmet-i ḥazret-i Bū-bekr 'Ömer 'Oşmān vü 'Alī
'İzzet-i Ḥamza vü 'Abbās u Bilāl-ı Ḥabeři

5. Fazli-i teşne-i ednā umar inşāallah
Ḥavz-ı cān baḥşına irdikde olā cür'a kişi

280

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Çü sensin ey şah-ı 'ālem ḥabīb-i ḥazret Bāri
Daḥī mecmū'-ı maḥlūkuñ sipeh-sālār-ı serdāri

2. Selām eyler sañā vü āliñe aşḥābıña her bār
Anıñ kim ḥubb-ı dünyādan dil ü cānı olur āri

3. Ṭabābetde ḥazāķetde şefā'atde nazīriñ yok
N'ola ger eyleseñ timār işbu ābd-i bī-māri

4. O kul kim h̄aliş ümmet der-i devlet-i mā-begende
Seniñ medh ü şenāñ olur gice gündüz anıñ kārı
5. Bi-ḥamdullah ki sulṭānım seniñ nā't-ı hümāyūnuñ
Dil-i manzūmuma gāhi mişāl-i āb olur cārı
6. N'ola ki zāre-i ṭab'im olursa her bir ebyātı
Olupdur kendü zu'mımca bu dīvān 'ömrümüñ vārı
7. Hemīşe işbu resme na't-gūyıñ olmadur kaçdı
Dil-i mecrūḥ-ı Fazlīye kılsa ger Hüdā yārı

151b

281

14'lük Hece Ölçüsü

1. Kıldı dü sā'at içre yedi āsmanı ṭay
Oldı kudumu ile müşerref cemī' şey'
2. İtdi şenā vü ḥamd-i ṭaḥiyyāt u ṭayyibāt
Oldı ne dem ki dāḥil-i ḳurb Cenāb-ı Ḥay
3. Bī-ḥarf u bī-şadā niçe biñ biñ kelām idüp
İtdi yine duḥūl-ı ḥarem ol şerīf-i pay
4. İrdi dil-i muḥācir ü enşāra şādlık
Küffārıñ ise bağrı delindi mişāl-i ney
5. Sāḳi-i ḥavz-ı kevşer ü ḥāmi-i ümmetān
Devlet anıñ ki rüz-ı cezā şuna cām-ı mey
6. Olur şefā'atiyle kimi dāḥil-i behişt
Dir duzaḥ içre kimi şehāyla dād-ı hay
7. Fazlī ḥabībi ḥürmetine sāna ol zamān
Yalvar ki raḥmet ide o Ḥallāḳ-ı küll-i şey'

282

Mütefâ'ilün Fa'ûlün Mütefâ'ilün Fa'ûlün

1. Nū-bahār irişdi ne güzel maḥaller oldı
Çemeniñ leṭāfetinden dil ü cān mu'aṭṭar oldı
2. Naġāmat-ı 'andelībān şadat-mā küll-i mürġān
Açılıp gül ü gülistān aceb özge demler oldı
3. Ola elvedā' bu māha ki meh-i mükerrerrem idi
İrüp 'avn u luṭf-ı hādi iki 'īd-i ekber oldı
4. İki olmasına bā'ış ne diyü suāl olursa
Biri 'īd ü biri cum'a bu sene mükerrer oldı
5. Ola Fazlīyā hemīşe Ḥaḳḳa ḥamd u şükr bī-'aded
Ramazān u ḳadr u 'īdeyn ne şafālı günler oldı

152a

283

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1. Bi-ḥamdullah ki itmāma irişdirdim bu dīvānı
İrişdi bu dil-i mevzūnuma ilhām-ı Rabbāni
2. Gehī Ḥaḳḳa münācāt u recā vü ḥamd u şükr etdüm
Gehī na't-ı resül itdim ki yok emşāl u akrānı
3. Ḳani ḳul kim murād üzre ola mevlāsına ḥāmid
Ḳani dil kim ide medḥ ol ḥabībi Rabb-i Raḥmāni
4. Şunarlardı gehī ebyāt u eş'ār u ḳaşāid hem
Anıñ 'aşr-ı şerīfinde vār idi Ka'b Ḥassānı
5. Bilā-teşbīh o şāhuñ ben de ḳādir olduğum miḳdār
İdüp na't-ı şerīfin nazm u medḥ itdim o sulṭānı

6. Murādım bu ki bu nazmım şunām ol hazrete tuhfe
Olām ol pādişāhıñ lāyık-ı in‘ām u ihsānı
7. Umārım aña ta‘zimen idüp Rabbim baña raḥmet
İde āḥir nefesde reh-nümā ĩmān u Qur’anı
8. İrerse zerrece feyz işbu ‘abd-i mübtelāsına
Dü ‘ālemde olur işlah aḥvāl-i perīşānı
9. O kim kân-ı mürüvvettir ola bu nazmıma nāzır
Du‘ā vü ḥayr ile yād eyleye Fazlī-i nālānı

284

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Fa‘ülün

1. Tamāma irgürüp ḥamd u şenāmı
Resūlı medḥ idüp itdim selāmı
2. İdüp medḥ ol emīr-i kâinātı
Daḥī yārān u aşḥāb-ı kirāmı

152b

3. İmāmeyne daḥī itdim du‘ālar
Ki anlardur anıñ āl-i ‘azāmı
4. Nitekim tendedür cānım du‘ādan
Ferāmuş itmem on iki imāmı
5. Olārıñ ḥürmetiñe Rabb-i ‘ālem
Umārım ‘afv ide küllü ḥaḥāmı
6. İde mağfūr eḥī vü vālideynim
Daḥī hem aḥrabā vü aşınāmı
7. İdüp dīvānımı maḥbūl u merḡūb
Ḳabul ide münācāt u du‘āmı

8. Bu nazmım her kime ki ola manzūr
Eğer havāş eğer ümmī vü ‘āmī
9. Kuşurun ‘afv idüp hem ide taşhih
Kabul eylerse ger işbu recāmı
10. Habīb-i hazret-i Hallāk-ı ‘ālem
Ola rüz-ı kıyāmet aña hāmi
11. Kamū aḥvāli taşhih ola anıñ
Habībullah elinden içe cāmı
12. Du‘ā daḥī iderse bu faķire
Anıñ cennāt-i ‘adn ola maķāmı
13. Olupdur zāde-i ṭab‘ım bu dīvān
Bulupdur dād-ı Hâkḳ birle niżāmı
14. Mübārek mäh-i şa‘bān-ı şerīfiñ
Yigirmi üç günü buldı tamāmı
15. Söz irdi gāyetine imdi Fazlī
Yeter şimdeñ gerü ḥatm it kelāmı

153a

285

Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün

1. İrdi itmāma işbu dīvānım
Ḥamdulillah ki luṭf-ı Ḥaḳ oldu
2. İbtidāsından intihāsına dek
Ḥayli ebyāt u çok varaḳ oldu
3. Yokdur aşlā edā-i bī-ma‘na
Ne dinildiyse māşadaḳ oldu

4. Genc-i 'uzletde hāme-i ṭab'ım
Baña hem ders ü hem sebağ oldu
5. Ḥamd-i Yezdān u na't-i ḥazret ile
Hāme-i ṭab'ım iki şakḳ oldu
6. Bu münācāt u na't öz 'aqlımca
Ketb-i imzāya müsteḥaḳ oldu
7. Fażl-ı Ḥaḳḳla tamāmına fażlı
Didi tāriḥ-i Fażlī ḥaḳ oldu
1069 sene
8. Bi'izz-i Faḥr-ı 'ālem eyā İlāhī
Beni ḳıl mülk-i nazmıñ pādişāhı

SONUÇ

1. Bu çalışmamızla 17. yy.'da sosyal-siyasî-dinî hayatta etkili olmuş bir şahsiyet olan Kutup (Seyyid) Osman Fazlî'nin bugüne kadar ortaya çıkarılmamış “mürettep” divanını ortaya çıkararak edebiyat tarihimizin karanlıkta kalmış bir yönünü aydınlattık.
2. Üzerinde çalıştığımız “divanı” latin harflerine aktararak ilgililerin üzerinde çalışabilmesi, araştırma yapabilmesine imkân sağladık.
3. Kutup (Seyyid) Osman Fazlî'nin divanından yola çıkarak şiir-edebiyat anlayışı hakkında bilgi verdik. Tasavvufî bir ekolün temsilcisi, müessisi konumunda olan Kutup (Seyyid) Osman Fazlî'nin şiirlerinin bütününe içerik olarak münacat, naat, tevhid olduğunu, örnekleriyle tespit ettik.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Ali Rıza (1982), *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi'ndeki Türkçe- Farsça- Arapça Yazmalar Kataloğu*, Kayseri.
- AKKUŞ, Mehmet ve Ali Yılmaz (2006), *Osman-zâde Hüseyin Vassaf Sefine-i Evliya*, Kitabevi, İstanbul.
- BEDİRHAN, Muhammed (2006), *Osman Fazlî Atpazarî Hayatı Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BURSALI MEHMED TAHİR (1972), *Osmanlı Müellifleri*, Meral Yay., İstanbul.
- ÇAPAN, Pervin(2005), *Mustafa Safayî Efendi Tezkire-i Safayî*, AKM Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- ÇELEBİ, Harun (2001), *Seyyid Osman Adapazarî Divanı-Transkripsiyonlu Metni*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- DAĞLI, Meral (1979), *“Fazlî, Ebu'l-fazl Çelebi”* TDEA, cilt III, Dergah Yay., İstanbul.
- DAĞLI Y., E. N. İşli, C. Serbest ve D. Fatma Türe (2001), *Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Eserler Kataloğu*, YKY, İstanbul.
- DİA (Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi), *“Atpazarî Osman Fazlî”* maddesi, cilt IV, İstanbul.
- ERAYDIN, Selçuk (1994), *Tasavvuf ve Tarikatler*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi VakfıYayınları, İstanbul.
- EVLYALAR ANSİKLOPEDİSİ (1992), C.3, Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul.
- HASKAN, Mehmet Mermi(2001), *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, C. I, İstanbul.
- İBN-İ HİŞAM (1971), *Hız. Muhammed'in Hayatı (Es-Siretun-Nebi)* Cilt 1, Çev., İzzet Hasan-Neşet Çağatay, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- İNCE Adnan (2005), *Tezkiretü'ş-Şuara Salim Efendi*, AKM Başkanlığı Yay., Ankara.
- İPEKTEN Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, KB Yay., Ankara.
- KAPDAN, Hasan Sevban (2006), *Câmi-i Kasas (Fazlî) Dil İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- KUTLUK, İbrahim (1997), *Beyanî Mustafa Bin Carullah Tezkiretü'ş-Şuarâ*, TTK Yay., Ankara.
- KUTLUK, İbrahim (1981), *Kınalı-Zade Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şuarâ*, II.cilt,TTK Yay., Ankara.
- MEHMED SÜREYYÂ (1308), *Sicill-i Osmânî*, I-IV, İstanbul.
- MEYDAN LAROUSSE(1973), “*Şumnu*” Maddesi, İstanbul.
- MUSLU, Ramazan (1994), *Tamâmu'l Feyz I*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- NAMLI, Ali (1994), *Tamâmu'l Feyz II*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ÖZKAT, Mustafa (2005), *Kara Fazlî Dîvânı*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- PALA, İskender (2002), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yay., İstanbul.
- SERBEST Muhsin(2002), *Divan-ı Seyyid Osman*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- SOLMAZ, Süleyman (2005), *Ahdî ve Gülşen-i Şuarası İnceleme-Metin*, AKM Yay., Ankara.
- ŞEMSETTİN SAMİ (1996), *Kâmus-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- ŞENTÜRK Ahmet Atilla, Ahmet Kartal (2004), *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yay., İstanbul.
- YILMAZ, H. Kâmil(1982), *Azîz Mahmûd Hüdâyî ve Celvetiyye Tarîkatı*, Erkam Yay., İstanbul.
- YILMAZ, Necdet (2001), *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf, Sûfîler, Devlet ve Ulemâ (XVII. yüzyıl)*, Osav Yayınları, İstanbul.
- YURTSEVER, Kemal (2000), *Hüseyin Vassâf Kemâlnâme-i İsmail Hakkî*, Arasta Yayınevi, Bursa.

ÖZGEÇMİŞ

1978 yılında Siirt'te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Bursa'da tamamladı.1997 yılında girdiği Sakarya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2001 yılında mezun oldu. Aynı yıl Sakarya'da Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Muhtelif okullarda beş yıl Türkçe öğretmeni olarak çalıştıktan sonra, MEB'in Anadolu Liseleri'ne öğretmen alımı için yaptığı sınavı kazanarak Sakarya ATL'ye Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandı. Halen bu okulda görevine devam etmekte, aynı zamanda Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Anabilim dalında “Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divanı-İnceleme Metin” konulu yüksek lisans çalışmasını sürdürmektedir.